

KG
2022

Projekt 499

UCHWAŁA NR
RADY GMINY ŚWIERKLANIEC

z dnia 2022 r.

w sprawie przyjęcia „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Świerklaniec na lata 2022-2025 z perspektywą do roku 2029”

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 559 z późn. zm.), art. 17 ust. 1 i 2 oraz art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 1973 z późn. zm.)

Rada Gminy Świerklaniec
uchwała, co następuje:

- § 1. Przyjmuje się „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Świerklaniec na lata 2022-2025 z perspektywą do roku 2029”, w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.
- § 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Świerklaniec.
- § 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

RADCA PRAWNY

Bartosz Kania

ZASTĘPCA WÓJTA

Anna Kubica

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo Ochrony Środowiska, organ wykonawczy gminy w celu realizacji polityki ochrony środowiska sporządza „Program Ochrony Środowiska” uwzględniając cele zawarte w strategiach, programach i dokumentach programowych. Program Ochrony Środowiska określa politykę środowiskową, ustala cele i zadania oraz programy zarządzania środowiskiem, odnoszące się do aspektów środowiskowych. Głównym celem sporządzonego Programu Ochrony Środowiska jest dążenie do poprawy aktualnego stanu środowiska na terenie gminy, ograniczenie negatywnego wpływu zanieczyszczeń na środowisko, ochrona i rozwój walorów środowiska oraz racjonalne gospodarowanie jego zasobami. „Program” służy również realizacji celów na poziomie regionalnym, które zostały przyjęte w dokumentach strategicznych na poziomie krajowym.

Projekt „Programu” został uzgodniony z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Katowicach i Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Katowicach, którzy odstąpili od procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Zapewniono udział społeczeństwa w opiniowaniu projektu Programu Ochrony Środowiska. Projekt dokumentu „Programu” został przekazany do konsultacji społecznych. Wyznaczono termin na składanie uwag i wniosków do projektów ww. dokumentów. W wyznaczonym terminie wpłynęły uwagi, które w części zostały uwzględnione w Programie.

Program został opracowany przy dofinansowaniu ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Jest zgodny z założeniami wynikającymi z dokumentów strategicznych na szczeblu unijnym, krajowym, wojewódzkim oraz lokalnym. Planowane działania przewidziane do realizacji dotyczą wszystkich dziedzin ochrony środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju i wpłyną pozytywnie na zdrowie mieszkańców, środowisko oraz walory naturalne gminy. Będą bezpośrednio wpływać na poprawę jakości środowiska poprzez działania z zakresu wdrażania narzędzi podnoszących efektywność zarządzania środowiskiem, wymiany źródeł ciepła na ekologiczne, integracji publicznego transportu zbiorowego, ograniczania zużycia wody, zwiększenie efektywności oczyszczania ścieków, usprawnienie funkcjonowania gospodarki odpadami komunalnymi, edukacji ekologicznej. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Katowicach i Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Katowicach zaopiniowali pozytywnie projekt „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Świerklaniec na lata 2022-2025 z perspektywą do roku 2029”.

Projekt „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Świerklaniec na lata 2022-2025 z perspektywą do roku 2029” został pozytywnie zaopiniowany przez Zarząd Powiatu Tarnogórskiego.

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska „Program” winien być przyjęty do realizacji w drodze uchwały Rady Gminy, w związku z powyższym przyjęcie przedmiotowej uchwały jest zasadne.

KIEROWNIK
Referatu Inwestycji
i Zamówień Publicznych
Łukasz Strona

Zamawiający:
Gmina Świerklaniec
ul. Młyńska 3
42-622 Świerklaniec

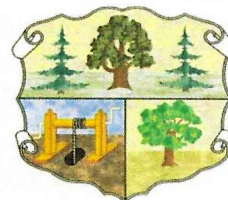
Załącznik do uchwały Nr
Rady Gminy Świerklaniec
z dnia 2022 r.

**DOFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW WOJEWÓDZKIEGO FUNDUSZU
OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ W KATOWICACH**

Treści zawarte w publikacji nie stanowią oficjalnego stanowiska organów
Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach

Gmina Świerklaniec

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Świerklaniec na lata 2022-2025 z perspektywą do roku 2029 - Projekt-

Autor opracowania:
Data opracowania: **czerwiec 2022 r.**

Artur Konfederak
tel. 500-486-325
email: akonfi@interia.pl

Spis treści

1. WYKAZ SKRÓTÓW	5
2. WSTĘP	6
2.1 Cel opracowania programu.....	6
2.2 Metodyka opracowania programu	6
2.3 Podstawa prawna opracowania.....	7
2.4 Podstawowa charakterystyka Gminy Świerklaniec.....	7
3. STRESZCZENIE	11
4. OCENA STANU ŚRODOWISKA	12
4.1 Ochrona klimatu i jakości powietrza	12
4.1.1 Klimat.....	12
4.1.2 Zaopatrzenie w gaz ziemny	13
4.1.3 Zaopatrzenie w ciepło	14
4.1.4 Jakość powietrza atmosferycznego	14
4.1.5 Uchwała antysmogowa	18
4.1.6 Analiza SWOT oraz zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji ochrona klimatu i jakości powietrza	18
<i>Źródło: Opracowanie własne.....</i>	19
4.2 Zagrożenie hałasem	20
4.2.1 Hałas z działalności gospodarczej.....	20
4.2.2 Hałas drogowy.....	20
4.2.3 Strategiczne mapy hałasu	20
4.2.4 Analiza SWOT oraz zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji zagrożenia hałasem.....	21
4.3 Pola elektromagnetyczne	21
4.3.1 Infrastruktura elektroenergetyczna.....	22
4.3.2 Instalacje elektromagnetyczne	22
4.3.3 Monitoring pól elektromagnetycznych	22
4.3.4 Analiza SWOT oraz zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji pola elektromagnetyczne.....	23
4.4 Gospodarka wodami.....	24
4.4.1 Wody powierzchniowe.....	24
4.4.2 Wody podziemne.....	26
4.4.3 Zagrożenia wód powierzchniowych i podziemnych	28
4.4.4 Zagrożenia suszą	29
4.4.5 Zagrożenie powodziowe	30
4.4.6 Dyrektywa azotowa – wody wrażliwe i OSN	30
4.4.7 Jakość wód powierzchniowych - Państwowy Monitoring Środowiska	30
4.4.8 Jakość wód podziemnych – Państwowy Monitoring Środowiska	31
4.4.9 Analiza SWOT oraz zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji gospodarowanie wodami.....	32
4.5 Gospodarka wodno – ściekowa	33
4.5.1 Zbiorowe zaopatrzenie w wodę.....	34
4.5.2 Zbiorowe odprowadzanie i oczyszczanie ścieków.....	34
4.5.3 Zbiorniki bezodpływowe i przydomowe oczyszczalnie ścieków	35
4.5.4 Analizę SWOT oraz zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji gospodarka wodno-ściekowa.....	35

4.6	Zasoby geologiczne	36
4.6.1	Analiza SWOT oraz zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji zasoby geologiczne	38
4.7	Gleby	38
4.7.1	Rodzaje gleb na terenie Gminy Świerklaniec	38
4.7.2.	Jakość gleb na terenie gminy	39
4.7.3	Analiza SWOT oraz zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji gleby ...	40
4.8.	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawania odpadów	41
4.8.1	Gospodarowanie odpadami komunalnymi.....	41
4.8.2	Usuwanie i unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest.....	44
4.8.3	Analiza SWOT oraz zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	45
4.9	Zasoby przyrodnicze	47
4.9.1	Lasy	47
4.9.2	Korytarze ekologiczne i formy ochrony przyrody	47
4.9.3	Łowiectwo	47
4.9.4	Wędkarstwo	48
4.9.5	Ochrona gatunkowa roślin i zwierząt.....	48
4.9.6.	Analiza SWOT oraz zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji zasoby przyrodnicze.....	50
4.10	Zagrożenia poważnymi awariami.....	51
4.10.1	Analiza SWOT oraz zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji zagrożenia poważnymi awariami	52
4.11	Realizacja dotychczasowego Programu Ochrony Środowiska, istniejące problemy środowiskowe oraz prognoza stanu środowiska	53
5.	CELE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA, ZADANIA I ICH FINANSOWANIE	56
5.1	Spójność Programu Ochrony Środowiska z ważniejszymi dokumentami strategicznymi na poziomie ogólnokrajowym	56
5.2	Spójność Programu Ochrony Środowiska z dokumentami strategicznymi Województwa Śląskiego	62
5.3	Zgodność Programu Ochrony Środowiska z dokumentami strategicznymi Powiatu Tarnogórskiego	64
5.4	Zgodność z dokumentami strategicznymi Gminy Świerklaniec	65
5.5	Cele, kierunki interwencji i zadania wynikające z oceny stanu środowiska	69
5.5.1	Cele Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Świerklaniec	69
6	MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA DZIAŁAŃ Z ZAKRESU OCHRONY ŚRODOWISKA	88
7	SYSTEM REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY ŚWIERKLANIEC	88
7.1	Struktura zarządzania środowiskiem	88
7.1.1	Zasoby finansowe.....	88
7.1.2	Zasoby organizacyjne.....	88
7.1.3	Zasoby infrastrukturalne	89
7.1.4	Podmioty, do których kierowane są obowiązki ustalone w programie.....	89
7.2	Struktura zarządzania programem	89
7.3	Monitoring programu ochrony środowiska	90

8. SPIS TABEL.....	91
9. SPIS RYSUNKÓW.....	92

1. WYKAZ SKRÓTÓW

Tabela 1. Wykaz skrótów

Nazwa skrótu	Wyjaśnienie
PGO WŚ	Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Śląskiego
Analiza SWOT	Narzędzie służące do analizy strategicznej. Opiera się na określeniu silnych oraz słabych stron, a także wynikających z nich szans i zagrożeń
GDDKiA	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad
GIOŚ	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
GUS	Główny Urząd Statystyczny
JCW	Jednolita część wód
JCWP	Jednolita część wód powierzchniowych
JCWpd	Jednolita część wód podziemnych
JST	Jednostka samorządu terytorialnego
KPGO	Krajowy Plan Gospodarki Odpadami
KZGW	Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej
NFOŚiGW	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
OZE	Odnawialne Źródła Energii
PEM	Pola elektromagnetyczne
PMŚ	Państwowy Monitoring Środowiska
POK_{zA}	Program Oczyszczania Kraju z Azbestu
POP	Program Ochrony Powietrza dla Województwa Śląskiego
POŚ	Program Ochrony Środowiska
PROW	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich
PSZOK	Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych
RDLP	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych
RDOŚ	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Świerklaniec na lata 2022 -2025
z perspektywą do roku 2029

<i>RDW</i>	Ramowa Dyrektywa Wodna
<i>PGWWP</i>	Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie
<i>IK</i>	Instalacja Komunalna
<i>SOOŚ</i>	Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko
<i>UE</i>	Unia Europejska
<i>WFOŚiGW</i>	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
<i>WIOŚ</i>	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
<i>WPOŚ</i>	Wojewódzki Program Ochrony Środowiska
<i>ZDR</i>	Zakłady Dużego Ryzyka
<i>SODR</i>	Śląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego
<i>ZDW</i>	Zarząd Dróg Wojewódzkich w Katowicach
<i>ZZR</i>	Zakłady Zwiększonego Ryzyka
<i>OSN</i>	Obszary szczególnie narażone na zanieczyszczenie azotanami pochodzenia rolniczego
<i>MPZP</i>	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego

Zródło: Opracowanie własne

2. WSTĘP

2.1 Cel opracowania programu

Przedmiotem opracowania jest „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Świerklaniec na lata 2022-2025 z perspektywą do roku 2029”, który stanowi kontynuację „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Świerklaniec na lata 2018-2021”.

W związku z upływem okresu obowiązywania poprzedniego „Programu Ochrony Środowiska” zaszła konieczność aktualizacji tego strategicznego dokumentu.

Podstawowym celem sporządzenia i uchwalenia POŚ jest realizacja przez jednostki samorządu terytorialnego polityki ochrony środowiska zbieżnej z założeniami najważniejszych dokumentów strategicznych i programowych. POŚ stanowi podstawę funkcjonowania systemu zarządzania środowiskiem spajającą wszystkie działania i dokumenty dotyczące ochrony środowiska i przyrody na szczeblu danej JST.

2.2 Metodyka opracowania programu

„Program Ochrony Środowiska dla Gminy Świerklaniec na lata 2022-2025 z perspektywą do roku 2029” opracowany został na podstawie metodyki określonej w publikacji Ministerstwa Środowiska pn. „Wytyczne do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Świerklaniec na lata 2022 -2025
z perspektywą do roku 2029

programów ochrony środowiska”. Zgodnie z wytycznymi Ministerstwa Środowiska programy ochrony środowiska powinny cechować się: zwięzłością i prostotą, spójnością z dokumentami strategicznymi i programowymi, konsekwentnym i świadomym stosowaniem terminów, oparciem na wiarygodnych danych, prawidłowym określeniem celów.

Wytyczne Ministerstwa Środowiska opisują również zalecaną strukturę programów ochrony środowiska, obszary interwencji oraz przykładowy katalog wskaźników monitorowania postępów wdrażania POŚ. Opracowanie niniejszego programu poprzedzone zostało pozyskaniem niezbędnych materiałów i informacji. Istniejący stan środowiska opisano na podstawie aktualnie publikowanych i udostępnionych danych przez poszczególne jednostki i podmioty.

2.3 Podstawa prawna opracowania

Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska organ wykonawczy województwa, powiatu i gminy, w celu realizacji polityki ochrony środowiska, sporządza odpowiednio wojewódzkie, powiatowe i gminne programy ochrony środowiska, uwzględniając cele zawarte w strategiach, programach i dokumentach programowych. Projekty programów ochrony środowiska podlegają zaopiniowaniu przez:

- ministra właściwego do spraw środowiska – w przypadku projektów wojewódzkich programów ochrony środowiska;
- organ wykonawczy województwa – w przypadku projektów powiatowych programów ochrony środowiska;
- organ wykonawczy powiatu – w przypadku projektów gminnych programów ochrony środowiska.

Organ zobowiązany do sporządzenia programu ochrony środowiska zapewnia możliwość udziału społeczeństwa, na zasadach i w trybie określonym w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, w postępowaniu, którego przedmiotem jest sporządzenie programu ochrony środowiska.

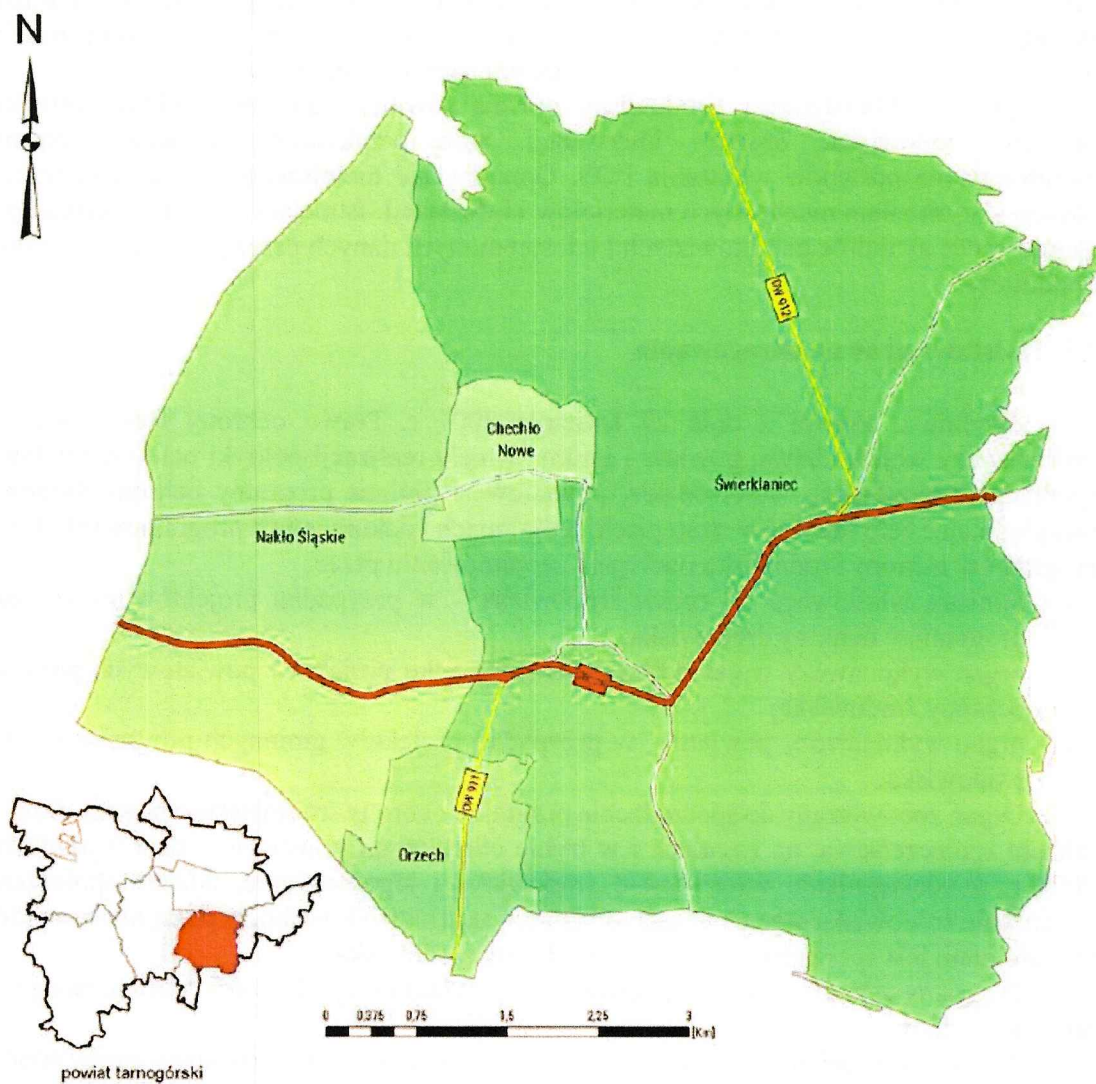
Programy ochrony środowiska uchwała odpowiednio sejmik województwa, rada powiatu albo rada gminy.

Z wykonania programów organ wykonawczy województwa, powiatu i gminy sporządza co 2 lata raporty, które przedstawia się odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie gminy.

2.4 Podstawowa charakterystyka Gminy Świerklaniec

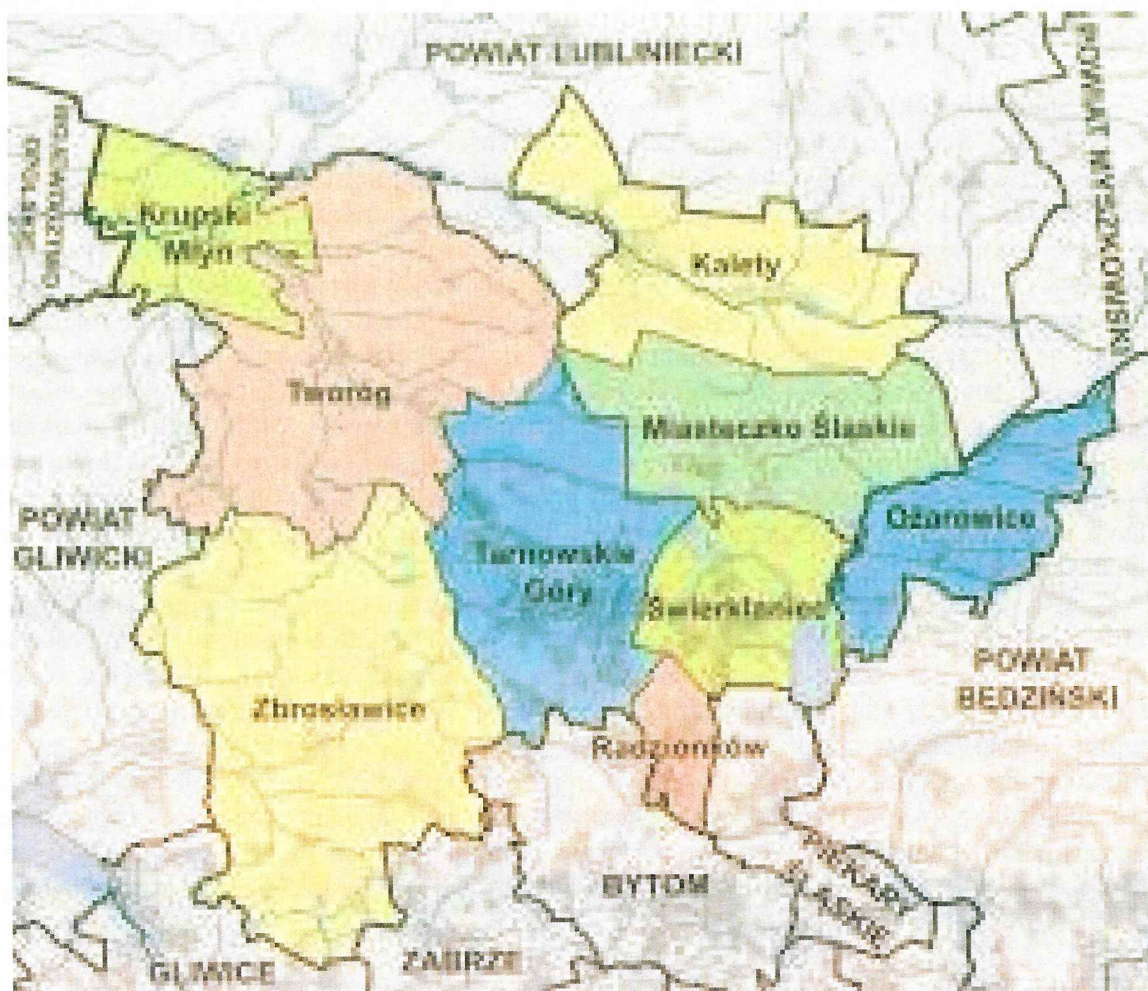
Gmina Świerklaniec położona jest w województwie śląskim, jego północnej części, na obszarze Garbu Tarnogórskiego, będącego częścią Wyżyny Śląskiej, w rejonie przecięcia doliny rzeki Brynicy. Gmina Świerklaniec graniczy z gminami: Ożarówce, Miasteczko Śląskie, Tarnowskie Góry, Radzionków i Piekary Śląskie. Administracyjnie obszar należy do powiatu tarnogórskiego, natomiast wewnętrznie podzielony jest na cztery sołectwa: Świerklaniec, Nakło Śląskie, Nowe Chechło i Orzech.

Rysunek 1. Gmina Świerklaniec

Źródło: „Strategii Rozwoju Gminy Świerklaniec do roku 2030 wraz z Planem funkcjonalno-użytkowym zarządzania Parkiem w Świerklańcu”.

Rysunek 2. Gmina Świerklaniec na tle powiatu tarnogórskiego

Źródło: www.wikipedia.pl

Sołectwo Świerklaniec

Największym sołectwem gminy oraz siedzibą władz lokalnych jest liczący ponad 4000 mieszkańców Świerklaniec. Cechą wyróżniającą Świerklańca jest wysoki odsetek terenów leśnych (około 43% powierzchni) oraz kompleks pałacowo-parkowy z Pałacem Kawalera – reprezentacyjnym obiektem pochodzącym z początku XX. Teren parku to cenna przestrzeń przyrodnicza, z licznymi pomnikami przyrody, a równocześnie wartościowy zabytek sztuki projektowania parków i ogrodów. Niestety, nie przetrwał do naszych czasów tzw. „Mały Wersal” czyli pałac wybudowany przez Guido von Donnersmarcka, a spalony w roku 1945. Mimo to, cały kompleks pałacowo-parkowy pełni do dzisiaj funkcje rekreacyjne i kulturalne stając się miejscem wypoczynku oraz wielu wydarzeń (koncerty, festyny, corocznie organizowany Hubertus). Świerklaniec jest dobrze skomunikowany połączeniami autobusowymi z sąsiednimi ośrodkami: Tarnowskimi Górami, Bytomiem, Piekarami Śląskimi, a także z Katowicami. Infrastruktura edukacyjna obejmuje przedszkole, szkołę i gimnazjum. Infrastruktura techniczna jest dobrze rozwinięta. Mieszkańcy mają dobry dostęp do infrastruktury wodociągowej, energetycznej, gazowej i teletechnicznej. Świerklaniec jest atrakcyjnym miejscem do osiedlania się mieszkańców sąsiednich miast. Uzupełnienia wymaga dostęp do infrastruktury rekreacyjnej i sportowej. Podmioty i miejsca integracji mieszkańców to przede wszystkim parafia, klub sportowy LKS Unia Świerklaniec, biblioteka, OSP, Koło

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Świerklaniec na lata 2022 -2025
z perspektywą do roku 2029

Gospodyń Wiejskich. Pozytywnie ocenić można potencjał gospodarczy miejscowości. Świadczy o tym około 300 zarejestrowanych podmiotów gospodarczych. Niedogodnością odczuwalną przez mieszkańców jest duże natężenie ruchu samochodowego na drodze DK78.

Sołectwo Nakło Śląskie

Nakło Śląskie jest drugim co do wielkości sołectwem gminy Świerklaniec. Zamieszkiwane przez niespełna 3900 mieszkańców jest miejscowością, której krajobraz ukształtowany został w wyniku przenikania walorów naturalnych (lasy, rzeźba terenu) i antropogenicznych (działalność wydobywcza rud srebra, ołowiu, żelaza, odkrywkowa eksploatacja piasku i wapienia). W pejzażu miejscowości zwraca uwagę jezioro Nakło-Chechło, które powstało przez zalanie dawnej kopalni piasku, będące ważnym miejscem rekreacji mieszkańców regionu. Podobnie jak w przypadku Świerklańca historia Nakła jest ściśle związana z rodem von Donnersmarck. Świadectwem tego związku są cenne obiekty zabytkowe; wśród nich neogotycki Pałac Donnersmarcków z 1856 wraz z parkiem krajobrazowym o powierzchni 3 ha (dane www.parki.org.pl), XIX-wieczny neogotycki kościół Najświętszego Serca Pana Jezusa ufundowany przez Łazarza Henckel von Donnersmarcka oraz Dom Sierot (obecnie Dom Opieki Społecznej) z 1899 roku wybudowany przez Łazarza IV von Donnersmarcka.

W pałacu działa także Centrum Kultury Śląskiej, którego celem jest promowanie historii i tradycji regionu. Wśród wyróżników miejscowości, także w skali regionalnej, warto wskazać działalność Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego. Działający na terenie Nakła Gminny Ośrodek Kultury jest najważniejszą instytucją animującą życie kulturalne i społeczne gminy. Jest to miejsce oferujące liczne i urozmaicone zajęcia, a także wspierające inicjatywy mieszkańców i ich integrację. Czynnikiem integracyjnym dla mieszkańców sołectwa jest także parafia i klub sportowy. Warunki zamieszkania można ocenić jako korzystne. Sołectwo posiada bezpośrednią komunikację z Tarnowskimi Górami, Bytomiem, Piekarami Śląskimi. Miejscowość jest też dobrze wyposażona w infrastrukturę techniczną: wodociągową, energetyczną, gazową, teletechniczną.

Sołectwo Nowe Chechło

Nowe Chechło to sołectwo, którego populacja liczy niespełna 1800 mieszkańców. Od północy miejscowość sąsiaduje ze zbiornikiem Nakło-Chechło. Warunki przyrodnicze sprzyjają rozwojowi funkcji turystycznych i wypoczynkowych. Na terenie miejscowości znajduje się podstawowa infrastruktura rekreacyjna. Nowe Chechło, podobnie jak inne miejscowości gminy Świerklaniec jest również miejscem atrakcyjnym z punktu widzenia rozwoju budownictwa mieszkaniowego. Głównym podmiotem kulturalnym, z którego oferty korzystają mieszkańcy jest Gminny Ośrodek Kultury w Nakle Śląskim. Czynnikiem integracyjnym dla mieszkańców sołectwa jest także parafia i klub sportowy, Dom Sportowca, budynek szkoły. Sołectwo posiada bezpośrednią komunikację z Tarnowskimi Górami, Bytomiem, Piekarami Śląskimi. Miejscowość jest dobrze wyposażona w infrastrukturę techniczną: wodociągową, energetyczną, gazową, teletechniczną. Występuje natomiast duże obciążenie ruchem drogowym. Dobrze należy ocenić poziom przedsiębiorczości mieszkańców.

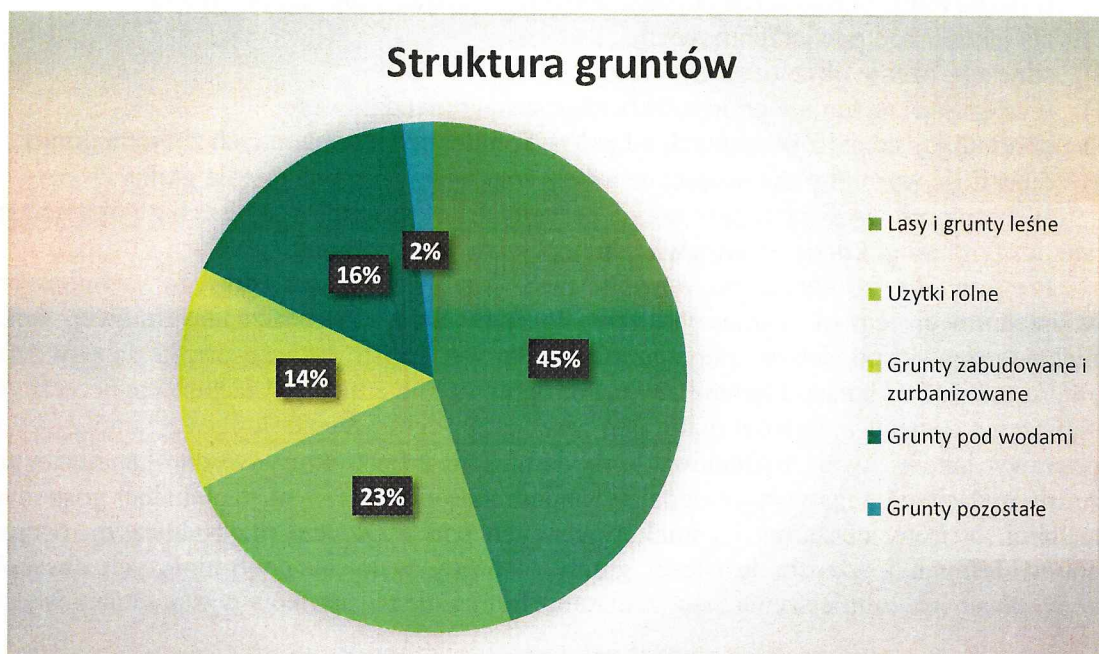
Sołectwo Orzech

Orzech to sołectwo zamieszkiwane przez ponad 2100 mieszkańców. Także tutaj odnaleźć można ślady rodu von Donnersmarck w postaci zabytku jakim są tzw. romantyczne ruiny, czyli budowla wzniesiona w połowie XIX w., która z założenia była „sztucznymi” ruinami. Orzech cechują dobre warunki przyrodnicze. Do zasobów sołectwa zaliczyć można warunki glebowe i klimatyczne; 26 % powierzchni zajmują użytki rolne. Mieszkańcy Orzecha mają zapewniony dostęp do właściwej infrastruktury i podstawowych usług – zarówno na terenie sołectwa, jak

i w jego bezpośrednim otoczeniu. Sołectwo jest dobrze połączone komunikacją autobusową z centrum gminy a także z Tarnowskimi Górami i Bytomiem. W Orzechu działa szkoła podstawowa oraz przedszkole. Miejscowość jest dobrze wyposażona w infrastrukturę techniczną: wodociagową, energetyczną, gazową, teletechniczną. Deficyty infrastrukturalne dotyczą przede wszystkim dostępności urządzeń rekreacyjnych. Dostępne warunki mieszkaniowe oraz trendy emigracyjne w sąsiednich miastach Metropolii przyczyniają się do wzrostu liczby mieszkańców Orzecha. Podmiotami integrującymi mieszkańców Orzecha są: parafia, OSP, LKS Sokół Orzech, Kółko Rękodzieła. Uciążliwości dla mieszkańców generuje intensywny ruch tranzytowy przebiegający przez centrum miejscowości.

Powierzchnia gminy wynosi 44,63 km² z czego 45 % stanowią lasy i grunty leśne, 23 % to użytki rolne, zaś 14 % to grunty zabudowane i zurbanizowane, 16 % grunty pod wodami. 2% pozostałe grunty (nieużytki i tereny różne). Zdecydowaną większość w gminie stanowią tereny leśne i rolnicze, tereny zurbanizowane zajmują stosunkowo niewielką powierzchnię. Strukturę wykorzystania terenów przedstawia poniższy wykres.

Rysunek 3. Struktura gruntów Gminy Świerklaniec

Źródło: opracowanie własne

3. STRESZCZENIE

Przedmiotem opracowania jest „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Świerklaniec na lata 2022-2025 z perspektywą do roku 2029”, który stanowi kontynuację „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Świerklaniec na lata 2018-2021”.

W związku z upływem okresu obowiązywania poprzedniego „Programu Ochrony Środowiska” zaszła konieczność aktualizacji tego strategicznego dokumentu.

Podstawowym celem sporządzenia i uchwalenia POŚ jest realizacja przez jednostki samorządu terytorialnego polityki ochrony środowiska zbieżnej z założeniami najważniejszych dokumentów strategicznych i programowych. POŚ stanowi podstawę funkcjonowania systemu

zarządzania środowiskiem, spajającą wszystkie działania i dokumenty dotyczące ochrony środowiska i przyrody na szczeblu danej JST.

Niniejszy program ocenia i analizuje stan środowiska przyrodniczego na terenie Gminy Świerklaniec w podziale na obszary przyszłej interwencji:

- ochronę klimatu i jakości powietrza,
- zagrożenia hałasem,
- pola elektromagnetyczne,
- gospodarowanie wodami,
- gospodarkę wodno-ściekową,
- zasoby geologiczne,
- gleby,
- gospodarkę odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów,
- zasoby przyrodnicze,
- zagrożenia poważnymi awariami.

Na podstawie przeprowadzonego opisu i diagnozy stanu środowiska zidentyfikowano następujące najważniejsze problemy środowiskowe na terenie Gminy Świerklaniec, które wymagają podjęcia działań naprawczych:

- 1) występowanie przekroczeń dopuszczalnych standardów jakości powietrza,
- 2) zła jakość wód powierzchniowych,
- 3) silne zagrożenie obszaru gminy suszą,
- 4) występująca na terenie gminy strefa zagrożenia powodziowego,
- 5) dominujący udział zmieszanych odpadów komunalnych odbieranych z terenu gminy,
- 6) duża ilość wyrobów zawierających azbest znajdujących się na terenie gminy.

W Programie wykazano powiązania przyjętych celów środowiskowych z dokumentami strategicznymi rangi krajowej, wojewódzkiej, powiatowej i gminnej.

Przyjęte do realizacji w ramach POŚ kierunki działań dotyczą: zmniejszenia powierzchniowej emisji zanieczyszczeń do powietrza, zmniejszenia liniowej emisji zanieczyszczeń do powietrza, zmniejszenia punktowej emisji zanieczyszczeń do powietrza, ograniczenia emisji hałasu komunikacyjnego, ograniczenia emisji pól elektromagnetycznych, ograniczenia zasięgu i skutków podtopień oraz suszy, ograniczenia dopływu zanieczyszczeń i poprawy jakości wód, rozbudowy i modernizacji infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, ochrony gleb przed negatywnym oddziaływaniem antropogenicznym, racjonalnej gospodarki odpadami, ochrony obszarów i gatunków cennych pod względem przyrodniczym, ochrony zasobów leśnych i wzrostu lesistości gminy, ochrony walorów przyrodniczych obszarów zurbanizowanych, zmniejszenia zagrożenia oraz minimalizacji skutków wystąpienia poważnej awarii.

W Programie wskazano i opisano również możliwości pozyskania dofinansowania na realizację zadań z zakresu ochrony środowiska, opisano system zarządzania i monitorowania wdrażania Programu, który opiera się na sporządzaniu raportów z wykonania zaplanowanych zadań (w cyklach 2-letnich) oraz wskazano rozwiązania służące ograniczeniu negatywnego oddziaływania na środowisko zaplanowanych do realizacji inwestycji.

4. OCENA STANU ŚRODOWISKA

4.1 Ochrona klimatu i jakości powietrza

4.1.1 Klimat

Pod względem klimatycznym obszar gminy znajduje się w regionie klimatycznym Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej. Klimat tego obszaru, podobnie jak klimat całej

południowej Polski odznacza się dużą nieregularnością i zmiennością typów pogody. Średnia roczna temperatura powietrza wynosi 7 – 8°C, czas trwania okresu wegetacji wynosi 205 – 215 dni. Przeciętny czas zalegania pokrywy śnieżnej wynosi ok. 60 –70 dni. Wysokości średniego rocznego opadu wynoszą odpowiednio 690 i 701 mm (na posterunkach opadowych w Świerkłańcu i Zabrzcu Rokitnicy). Cechą charakterystyczną strefy klimatu umiarkowanego jest występowanie najwyższych opadów w półroczu letnim, tzn. od maja do października.

4.1.2 Zaopatrzenie w gaz ziemny

Na teren Gminy Świerklaniec gaz dociera z gazociągu tranzytowego wysokiego ciśnienia DN 150 CN 6,3 MPa relacji Tworzeń – Tworóg poprzez dwie stacje redukcyjno-pomiarowe SRP Nowe Chechło i SRP Nakło Śląskie. Gmina posiada dobrze rozwiniętą sieć rozdzielczą przesyłającą do odbiorców gaz ziemny siecią średniego i niskiego ciśnienia. Ponadto przez teren gminy przebiega gazociąg podwyższonego średniego ciśnienia DN 400 CN 1,6 MPa relacji Szobiszowice – Ząbkowice. Sieciom gazowym towarzyszą strefy uciążliwości zwane strefami kontrolowanymi, w których występują ograniczenia w zabudowie i użytkowaniu terenu w zależności od wieku i średnicy gazociągu oraz ciśnienia tłoczonego gazu. Całość gminy objęta jest dostawą gazu sieciowego. Łączna długość sieci wynosi 94.6 km w tym sieci przesyłowej 19,1 km. Ilość przyłączy do budynków wynosiła w 2020 r. 2200 szt. i obsługiwały one 7354 mieszkańców. Sieć gazowa jest w dobrym stanie technicznym i pozwala na dalsze podłączenia. System zasilany jest z gazociągu wysokoprężnego poprzez 2 stacje redukcyjno-pomiarowe. Gazociągi wysokiego i podwyższonego średniego ciśnienia powodują uciążliwości w postaci ograniczeń w zagospodarowaniu terenu wewnątrz tzw. stref kontrolowanych. Utrzymuje się dalsze zaopatrzenie gminy w gaz ziemny z sieci średnioprężnej i niskoprężnej dostarczanego poprzez stacje redukcyjno-pomiarowe. Zewnętrzna dostawa następuje z tranzytowego gazociągu wysokoprężnego relacji Tworzeń – Tworóg, co pozwala regulować ilość dostarczanego gazu na obszar gminy. Jako dodatkowe źródło pozyskiwania gazu utrzymuje się dostawę gazu płynnego propan-butan.

Rysunek 4. Przebieg gazociągu Tworóg – Tworzeń

Źródło: www.gaz-system.pl

4.1.3 Zaopatrzenie w ciepło

Gmina Świerklaniec nie posiada scentralizowanego systemu ciepłowniczego. Obsługiwana jest poprzez lokalne systemy ciepłownicze zlokalizowane na terenie gminy (źródła indywidualne).

Należą do nich kotłownie indywidualne, które zaopatrują w energię ciepłą budynki mieszkalne, budynki mieszkalno-usługowe, budynki użyteczności publicznej oraz budynki należące do przedsiębiorstw.

4.1.4 Jakość powietrza atmosferycznego

Ze względu na fakt, że powietrze atmosferyczne ma ogromne znaczenie, należy ono do najważniejszych i najbardziej chronionych komponentów środowiska przyrodniczego. Istnieje wiele regulacji dotyczących jego ochrony przed zanieczyszczeniami. Przepisy te odnoszą się przede wszystkim do kontroli emisji gazów i pyłów. Ustawa Prawo ochrony środowiska to główny akt regulujący prawo w tym zakresie. Określa ona wszelkie sposoby przeciwdziałania zanieczyszczeniom, możliwości ochrony środowiska przyrodniczego, regulacje dotyczące wydawania pozwoleń, opłat i kar administracyjnych za wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza. Działalność antropogeniczna zwykle związana jest

z wytwarzaniem odpadów oraz gazów i nieczystości ciekłych. Najpopularniejszy podział na rodzaje emisji wygląda następująco:

- emisja punktowa związana z energetycznym spalaniem paliw i procesami technologicznymi w zakładach przemysłowych,
- emisja liniowa związana z komunikacją, pochodząca głównie z transportu samochodowego i z lotniczego
- emisja powierzchniowa, czyli niska emisja rozproszona komunalno-bytowa i technologiczna.

Emisja punktowa obejmuje głównie emisję zanieczyszczeń pochodzących z dużych zakładów przemysłowych. Na terenie Gminy Świerklaniec nie znajdują się tego typu zakłady. Emisją liniową określa się zanieczyszczenia ze źródeł komunikacyjnych. Przede wszystkim transport drogowy ma istotny wpływ na stan jakości powietrza. Ciągły wzrost ruchu samochodowego powoduje degradację nawierzchni, co powoduje zwiększenie hałasu komunikacyjnego i wzrost ilości zanieczyszczeń uwalnianych do atmosfery. Dzieje się to pomimo działań w zakresie modernizacji i przebudowy dróg. Warto zaznaczyć, że wielkość emisji ze źródeł komunikacyjnych zależy jest od natężenia ruchu na poszczególnych trasach, rodzaju samochodów oraz rodzaju stosowanego paliwa. Wpływ na poziom zanieczyszczeń mają również takie procesy, jak zużycie opon, hamulców oraz ścieranie nawierzchni dróg, nazywane emisją poza spalinową. Przez teren Gminy Świerklaniec przebiega:

- droga krajowa Nr 78 prowadzącą z Chałupek do Chmielnika,

- drogi wojewódzkie tj.:

- droga 911 - Świerklaniec - Piekary Śląskie - Bytom
- droga 912 - Miasteczko Śląskie - Świerklaniec

- drogi powiatowe tj.:

- droga 3241S - Świerklaniec - Miasteczko Śląskie
- droga 3242S - Nowe Chechło - Tarnowskie Góry
- droga 3244S - Nowe Chechło - Miasteczko Śląskie
- droga 3245S - Świerklaniec - Piekary Śląskie

- drogi gminne, których łączna długość w gminie wynosi około 61 km,

- drogi wewnętrzne, które zapewniają dojazd do znacznej ilości działek zabudowanych budynkami.

Emisję powierzchniową stanowią zanieczyszczenia pochodzące z sektora bytowego. Wpływ na zanieczyszczenie powietrza ma przede wszystkim rodzaj spalanego paliwa, stosowanego w lokalnych kotłowniach i paleniskach domowych.

Stan powietrza

Stan jakości powietrza w województwie śląskim jest co roku oceniany na podstawie pomiarów prowadzonych na stacjach automatycznych i manualnych oraz wyników modelowania matematycznego.

Województwo zostało podzielone na strefy oceny jakości powietrza.

Oceny wykonywane są w odniesieniu do obszaru strefy. Zgodnie z art. 87 ustawy Prawo ochrony środowiska obecnie dla wszystkich zanieczyszczeń uwzględnianych w ocenach jakości powietrza strefę stanowią:

- aglomeracja o liczbie mieszkańców powyżej 250 tysięcy,
- miasto (nie będące aglomeracją) o liczbie mieszkańców powyżej 100 tysięcy,
- pozostały obszar województwa, nie wchodzący w skład aglomeracji miast powyżej 100 tys. mieszkańców.

Na terenie województwa śląskiego zostało wydzielonych 5 stref. Strefy te zostały wymienione poniżej:

- aglomeracja górnośląska – kod strefy PL2401 – obejmuje 14 miast na prawach powiatu: Katowice, Sosnowiec, Jaworzno, Bytom, Zabrze, Ruda Śląska, Tychy, Dąbrowa Górnicza, Chorzów, Mysłowice, Świętochłowice, Siemianowice Śląskie, Piekary Śląskie, Gliwice, spośród tych miast w dziewięciu mieszka ponad 100 tys. mieszkańców;
- aglomeracja rybnicko-jastrzębska – kod strefy PL2402 – obejmuje 3 miasta na prawach powiatu: Rybnik, Żory, Jastrzębie Zdrój,
- miasto Bielsko-Biała – kod strefy PL2403,
- miasto Częstochowa – kod strefy PL2404 - strefa miejska powyżej 100 tysięcy mieszkańców;
- strefa śląska – kod strefy PL2405 – pozostały obszar województwa, nie wchodzący w skład aglomeracji i miast powyżej 100 tys. mieszkańców, obejmuje 17 powiatów ziemskich: bielski, cieszyński, żywiecki, bieruńsko -lędziński, pszczyński, częstochowski, kłobucki, myszkowski, lubliniecki, gliwicki, mikołowski, raciborski, rybnicki, wodzisławski, tarnogórski, będziński, zawierciański.

Ocena jakości powietrza w województwie śląskim za 2021 rok wykazała nieco gorszą jakość powietrza niż w roku 2020, ale zaznaczyć należy, iż sezon grzewczy w 2020 roku był wyjątkowo ciepły. W okresie styczeń – marzec 2021 było o wiele chłodniej niż w analogicznym okresie roku poprzedniego, co przełożyło się na znacznie wyższe stężenia zanieczyszczeń. Pomimo tego, w 2021 roku stężenia średnioroczne pyłu zawieszonego PM10 na żadnej stacji nie przekroczyły poziomu dopuszczalnego, jednak wzrosła częstość przekraczania stężeń 24-godzinnych $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$ i kształtowała się w przedziale od 9 do 87 dni. Przekroczenia dobowego poziomu dopuszczalnego 35 dni dla pyłu zawieszonego PM10 wystąpiło na stacjach w każdej z 5 stref. W 2020 roku wystąpiły 42 dni, podczas których w różnych częściach województwa śląskiego przekroczony został poziom informowania wynoszący $100 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Wśród tych dni było 9 dni, podczas których na części obszaru województwa śląskiego wystąpiły przekroczenia poziomu alarmowego wynoszącego 150 - 100 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. W 2019 roku poziom informowania przekroczony był przez 51 dni, w tym było 20 dni z wystąpieniem poziomu alarmowego.

Czujniki jakości powietrza prowadzone przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach zlokalizowane najbliżej Gminy Świerklaniec:

- Dąbrowa Górnicza ul. 1000-lecia 24A,
- Zawiercie, ul. K.I. Gałczyńskiego 3,
- Tarnowskie Góry ul. Litewska,
- Myszków, ul. Miedziana 3,

Czujniki jakości powietrza prowadzone przez firmę AIRLY zlokalizowane na terenie Gminy Świerklaniec:

- Nowe Chechło – Szkoła Podstawowa,
- Nowe Chechło – Ośrodek Wczasowy Żagiel,
- Nakło Śląskie, ul. Sportowców 1
- Nakło Śląskie, ul. Dworcowa 2,
- Nakło Śląskie, ul. Tadeusza Kościuszki,
- Orzech, ul. Wieczorków,
- Orzech – Szkoła Podstawowa,
- Świerklaniec, ul. Młyńska 7,
- Świerklaniec, ul. Polna,

- Świerklaniec, ul. Oświęcimska 11,
- Świerklaniec, ul. Parkowa 30.

Czujniki jakości powietrza prowadzone przez firmę SYNGEOS zlokalizowane najbliżej Gminy Świerklaniec:

- Radzionków, ul. św. Wojciecha 118
- Radzionków, ul. Księżogórska 90A,
- Radzionków, Plac Lechotów,
- Radzionków, ul. Jana Kużaja 19.

Czujniki jakości powietrza prowadzone przez firmę Airly zlokalizowane w sąsiednich gminach:

- Miasteczko śląskie, ul. Króla Władysława Łokietka,
- Radzionków ul. Jana Brzechwy.

Zgodnie z aktualną „Roczną oceną jakości powietrza w województwie śląskim – raport wojewódzki za rok 2020” na terenie Gminy Świerklaniec nie wyznaczono obszaru przekroczeń poziomu celów długoterminowych dla strefy śląskiej, ze względu na kryterium ochrony zdrowia ludzi. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 6 czerwca 2018 r. w sprawie zakresu i sposobu przekazywania informacji dotyczących zanieczyszczenia powietrza nadano kod Programu: PL24PM10aPM2.5aBaPaNO2aO38_2018. Program ochrony powietrza dla województwa śląskiego (dalej POP lub Program) został opracowany w związku z odnotowaniem w 2018 roku przekroczenia standardów jakości powietrza oraz docelowego poziomu benzo(a)pirenu w województwie śląskim. Opracowany został zgodnie z wymaganiami Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2019 r. w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów krótkoterminowych. Integralną częścią Programu jest plan działań krótkoterminowych (dalej PDK lub Plan).

Rysunek 5. Podział województwa śląskiego na strefy

Źródło: Program Ochrony Powietrza dla Województwa Śląskiego

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Świerklaniec na lata 2022 -2025
z perspektywą do roku 2029

4.1.5 Uchwała antysmogowa

W dniu 7 kwietnia 2017 r. Sejmik Województwa Śląskiego przyjął uchwałę nr V/36/1/2017 w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa śląskiego ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw, zwaną „uchwałą antysmogową”.

Uchwała zaczęła obowiązywać od 1 września 2017 r. Do jej zapisów muszą dostosować się wszyscy mieszkańcy województwa śląskiego.

Od 1 września 2017 roku uchwała antysmogowa wprowadziła zakaz spalania:

- 1) węgla brunatnego oraz paliw stałych produkowanych z wykorzystaniem tego węgla,
- 2) mułów i flotokonzentratów węglowych oraz mieszanek produkowanych z ich wykorzystaniem,
- 3) paliw, w których udział masowy węgla kamiennego o uziarnieniu poniżej 3 mm wynosi więcej niż 15 %,
- 4) biomasy stałej, której wilgotność w stanie roboczym przekracza 20 %.

Zgodnie z zapisami uchwały antysmogowej instalacje niespełniające wymagań, których eksploatacja rozpoczęła się przed 1 września 2017 roku powinny zostać wymienione. Podmioty posiadające instalacje dostarczające ciepło do systemu centralnego ogrzewania (kocioł) powinny rozpocząć klasyfikację od sprawdzenia wieku kotła na dzień 1.09.2017 r., a następnie na podstawie obliczonego wieku sklasyfikować piec do odpowiedniej grupy wiekowej.

Zgodnie z zapisami uchwały antysmogowej dla tego typu instalacji istnieją 4 terminy wymiany:

- wymiana do 31.12.2021 r. gdy wiek kotła jest powyżej 10 lat (2006 r. i starsze) oraz dla instalacji bez tabliczek znamionowych,
- wymiana do 31.12.2023 r. gdy wiek kotła jest w przedziale od 5 do 10 lat (od 2007 r. do 2012 r.),
- wymiana do 31.12.2025 r. gdy wiek kotła jest poniżej 5 lat (od 2013 r. do 31.08.2017r.),
- wymiana do 31.12.2027 r. gdy kocioł jest Klasy 3 lub 4 wg. Normy PN-EN 303-5:2012.

Podmioty posiadające instalacje wydzielające ciepło lub wydzielające ciepło i przenoszące je do innego nośnika (tzw. miejscowy ogrzewacz powietrza np.: kominek, piec) powinny wymienić instalacje na spełniającą wymagania Rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1185 z dnia 24.04.2015. do 31.12.2022 r., chyba, że instalacja osiąga sprawność cieplną min 80 % lub jest wyposażona w urządzenie do redukcji emisji pyłu.

4.1.6 Analiza SWOT oraz zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji ochrona klimatu i jakości powietrza

Tabela 2. Analiza SWOT w obszarze ochrona klimatu i jakości powietrza atmosferycznego

Mocne strony	Słabe strony
- warunki klimatyczne sprzyjające rozwojowi odnawialnych źródeł energii, - dostęp do sieci gazowej, - opracowanie i wdrożenie Planu Gospodarki Niskoemisyjnej, - brak zakładów przemysłowych produkujących duże i szkodliwe substancje zanieczyszczające powietrze,	- położenie Gminy w strefie śląskiej, dla której odnotowano przekroczony poziom benzo(a)pirenu, pyłu PM10, oraz pyłu PM2,5 w powietrzu, - duża ilość indywidualnych źródeł ciepła, wykorzystujących w celach grzewczych paliwa stałe o niekorzystnych parametrach, - brak dostępu do sieci ciepłowniczej,

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Świerklaniec na lata 2022 -2025
z perspektywą do roku 2029

- sukcesywne prowadzenie prac termomodernizacyjnych, zarówno przez osoby fizyczne, podmioty publiczne, jak i prywatne.	- niedostateczna świadomość ekologiczna społeczeństwa.
Szanse	Zagrożenia
- rozwój technologii niskoemisyjnych, - wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa, - możliwość uzyskania dofinansowania na realizację inwestycji zwiększających efektywność energetyczną i ograniczających emisję zanieczyszczeń, - obowiązywanie na terenie województwa „uchwały antysmogowej”, - ocieplający się klimat powodujący mniejsze zużycie paliw na cele grzewcze.	- wysoki koszt inwestycji odnawialnych źródeł energii i budownictwa energooszczędnego, - znacznie niższa cena węgla kamiennego w porównaniu do innych mniej emisyjnych paliw – tj. oleju opałowego, gazu LPG, energii elektrycznej, gaz ziemnego, - zjawisko spalania odpadów w indywidualnych kotłowniach przez mieszkańców, - napływ zanieczyszczeń powietrza spoza gminy.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 3. Zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji ochrona klimatu i jakości powietrza atmosferycznego

Adaptacja do zmian klimatu	- Rozwój energetyki rozproszonej (prosumenckiej - jest to model funkcjonowania rynku energetycznego . W modelu klasycznym, scentralizowanym mamy kilka lub kilkanaście dużych lub bardzo dużych źródeł energii, która, aby mogli z niej skorzystać odbiorcy jest następnie transportowana na duże odległości przez sieci przesyłowe i dystrybucyjne) zwiększającej niezależność energetyczną obszaru. - Budowa nowych instalacji OZE (również innych niż prosumenckie). - Termomodernizacja budynków oraz budownictwo energooszczędne. - Stosowanie systemów odzysku ciepła.
Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	- Niewłaściwa eksploatacja kotłowni lokalnych. - Przebieg gazociągów wysokiego ciśnienia przez obszar gminy (możliwość rozszczelnienia i wybuchu).
Działania edukacyjne	- Prowadzenie działań edukacyjno-informacyjnych z zakresu OZE, termomodernizacji, budownictwa energooszczędnego oraz niskoemisyjnych źródeł grzewczych i paliw oraz zakazu i szkodliwości spalania odpadów w gospodarstwach domowych.
Monitoring środowiska	- Dalsze opracowywanie rocznych ocen jakości powietrza przez GIOŚ. - Rozwój systemów prognozowania zagrożeń oraz monitorowanie skutków nadzwyczajnych zagrożeń klimatycznych (IMGW).

Źródło: Opracowanie własne

4.2 Zagrożenie hałasem

4.2.1 Hałas z działalności gospodarczej

Zgodnie z danymi Starostwa Powiatowego w Tarnowskich Górach dla podmiotów gospodarczych prowadzących działalność na terenie Gminy Świerklaniec Starosta Tarnogórski nie wydawał decyzji o dopuszczalnym poziomie hałasu (decyzja taka wydawana jest w sytuacji, gdy poza terenem zakładu w wyniku prowadzonej działalności przekroczone zostały dopuszczalne poziomy hałasu).

4.2.2 Hałas drogowy

Największa uciążliwość hałasu obserwowana jest na obszarach położonych wzdłuż szlaków komunikacyjnych. Należy się spodziewać, że w najbliższych latach natężenie ruchu kołowego będzie wzrastać, co przyczyni się do zwiększenia natężenia hałasu w sąsiedztwie tych szlaków.

Hałas dokuczliwy jest też dla wszelkich zabudowań usytuowanych przy szlakach komunikacyjnych i osób w nich mieszkających. Uciążliwość hałasu może być pośrednio zmniejszana poprzez realizację inwestycji z zakresu przebudowy czy modernizacji dróg, a także poprzez tworzenie wzdłuż tras o wysokim natężeniu ruchu pasów zieleni izolacyjnej. Głównym źródłem hałasu komunikacyjnego w Gminie Świerklaniec jest droga krajowa nr 78, droga, drogi wojewódzkie nr 911 i 912, drogi powiatowe nr 3241S, 3242S, 3244S, 3245S.

Na terenie Gminy Świerklaniec nie były prowadzone w ostatnich latach badania hałasu drogowego.

4.2.3 Strategiczne mapy hałasu

Do dnia 30 czerwca 2022 r., a następnie co 5 lat Zarządzający drogą, linią kolejową lub lotniskiem oraz Prezydent miasta o liczbie mieszkańców większej niż 100 tysięcy sporządza strategiczne mapy hałasu i przekazuje je Głównemu Inspektorowi Ochrony Środowiska oraz właściwemu marszałkowi województwa. Głównemu Inspektorowi Ochrony Środowiska wraz ze strategicznymi mapami hałasu przekazuje się zaktualizowane dane identyfikujące oraz dane ze strategicznych map hałasu, w postaci arkuszy kalkulacyjnych i zbiorów danych przestrzennych, za pomocą elektronicznego formularza udostępnionego w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska. Mapy należy wykonać w oparciu o dane dotyczące poprzedniego roku kalendarzowego, w którym należy ją sporządzić. Zgodnie z treścią rozporządzenia z dnia 1 lipca 2021 r. zarządcy głównych dróg i linii kolejowych mają obowiązek wykonać strategiczne mapy hałasu poza terenem miast > 100 000 tys. mieszkańców. Dla obiektów zlokalizowanych na granicy miast o liczbie mieszkańców większej niż 100 tysięcy strategiczne mapy hałasu sporządzają prezydenci miast.

4.2.4 Analiza SWOT oraz zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji zagrożenia hałasem

Tabela 4. Analiza SWOT w obszarze zagrożenia hałasem

Mocne strony	Słabe strony
- brak zakładów przemysłowych przekraczających dopuszczalne normy emisji hałasu.	- brak stałej kontroli natężenia hałasu komunikacyjnego.
Szanse	Zagrożenia
- rozwój technologii niskoemisyjnych – samochody elektryczne i hybrydowe, - promowanie elektromobilności, - wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa, - zaostrzenie przepisów dotyczących kontroli stanu technicznego pojazdów.	- wysokie koszty realizacji inwestycji z zakresu modernizacji/ przebudowy nawierzchni dróg oraz budowy infrastruktury rowerowej, - korzystanie z samochodu jako najbardziej komfortowego i praktycznego środka transportu, - rozwój zabudowy wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 5. Zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji zagrożenia hałasem

Adaptacja do zmian klimatu	- Zwrócenie szczególnej uwagi w procesie przebudowy i modernizacji dróg na zapewnienie właściwego odwodnienia drogi (istotne ze względu na coraz częstsze występowanie burz oraz deszczy nawalnych). - Korzystanie z nisko/zeroemisyjnych środków transportu: samochody elektryczne, rower, komunikacja zbiorowa.
Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	- Wzrost natężenia ruchu pojazdów
Działania edukacyjne	- Prowadzenie działań edukacyjno-informacyjnych z zakresu promocji transportu zbiorowego i rowerowego, pojazdów niskoemisyjnych (hybrydowych, elektrycznych) oraz szkodliwości hałasu.
Monitoring środowiska	- Działalność inspekcyjna/kontrolna WIOŚ. - Prowadzenie pomiarów natężenia hałasu drogowego przez GIOŚ. - Sporządzanie map akustycznych przez zarządców dróg.

Źródło: Opracowanie własne

4.3 Pola elektromagnetyczne

Pole elektromagnetyczne stanowi nieodłączny element środowiska, a jego źródła wytwarzania mogą być naturalne bądź sztuczne. Promieniowanie elektromagnetyczne powstające na skutek działalności człowieka, poprzez nieustający rozwój technologiczny, występuje wszędzie tam, gdzie następuje przepływ prądu elektrycznego.

Najpowszechniej występującymi instalacjami będącymi źródłami pól elektromagnetycznych, które mają istotny wpływ na ogólny poziom pól w środowisku są linie elektroenergetyczne oraz instalacje radiokomunikacyjne, takie jak stacje bazowe telefonii komórkowej oraz stacje radiowe i telewizyjne.

4.3.1 Infrastruktura elektroenergetyczna

Cały obszar Gminy Świerklaniec jest zelektryfikowany. Energia elektryczna dostarczana jest ze stacji elektroenergetycznej WN/SN 110/20/6 kV Tarnowskie Góry zlokalizowanej na terenie miasta Tarnowskie Góry oraz stacji elektroenergetycznej WN/SN 110/20/6 kV Julian (JLN), zlokalizowanej na terenie miasta Piekary Śląskie. Energia do gospodarstw domowych jest w dalszej kolejności doprowadzana poprzez linie energetyczne niskiego napięcia nn 0,4 kV. Występują również linie wysokiego napięcia WN 110kV. Obecność linii energetycznych może mieć wpływ na zwiększenie emisji promieniowania elektromagnetycznego. W Gminie Świerklaniec występują linie wysokiego napięcia, które w największym stopniu mają wpływ na to promieniowanie.

Gmina Świerklaniec jest zasilana w energię elektryczną, poprzez sieć i główne punkty zasilania, stanowiące własność TAURON Dystrybucja S.A.. Jak wynika z informacji podanych przez dostawcę na terenie gminy nie ma żadnego źródła odnawialnej energii do wytwarzania energii elektrycznej (ogniwa fotowoltaiczne), która byłaby sprzedawana komercyjnie.

4.3.2 Instalacje elektromagnetyczne

W ostatnich latach rozwinęły się również nowe technologie, które emitują pola elektromagnetyczne do środowiska. Są to m.in. urządzenia Wi-Fi, umożliwiające dostęp do sieci internetowej. Warto wspomnieć o planach budowy sieci 5G w Polsce. Główną korzyścią korzystania z sieci 5 generacji jest znaczne zwiększenie szybkości przesyłania danych. Możliwości stwarzane przez sieć 5G związane są jednak z zagrożeniami wynikającymi z większym wystawieniem społeczeństwa na działanie pola elektromagnetycznego.

Tabela 6. Wykaz instalacji emitujących promieniowanie elektromagnetyczne na terenie Gminy Świerklaniec.

Lp.	Rodzaj instalacji	Operator	Adres
1	Stacja bazowa telefonii komórkowej	Polkomtel Infrastruktura (obecnie Towerlink Poland)	ul. Wiosenna, Świerklaniec
2	Stacja bazowa telefonii komórkowej	Orange Polska (wcześniej PTK Centertel)	ul. Wapienniki Nakło Śląskie
3	Stacja bazowa telefonii komórkowej	Orange Polska	ul. Parkowa, Świerklaniec
4	Stacja bazowa telefonii komórkowej	T-mobile	ul. 3-go Maja 47 Świerklaniec
5	Stacja bazowa telefonii komórkowej	Polkomtel (obecnie Towerlink Poland)	ul. 3-go Maja 47 Świerklaniec
6	Stacja bazowa telefonii komórkowej	P4 sp. z o.o.	ul. Wieczorka 13, Nakło Śląskie
7	Stacja bazowa telefonii komórkowej	Polkomtel (obecnie towerlink Poland)	Nakło Śląskie, na wieży stalowej
8	Stacja bazowa telefonii komórkowej	P4 Sp. z o.o.	ul. Wapienna 4, Świerklaniec
9	Stacja bazowa telefonii komórkowej	P4 Sp. z o.o.	ul. 3-go Maja 47, Świerklaniec

Źródło: opracowanie własne

4.3.3 Monitoring pól elektromagnetycznych

Pomiary monitoringowe pól elektromagnetycznych prowadzone są w cyklu trzyletnim, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 15 grudnia 2020 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku.

Według informacji uzyskanych z Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Katowicach w latach 2019-2020 nie prowadzono pomiarów poziomów PEM na terenie Gminy Świerklaniec. W roku 2018, podobnie jak w latach poprzednich, w trakcie badań na obszarze Śląska w żadnym z punktów pomiarowych nie stwierdzono przekroczeń poziomów PEM.

4.3.4 Analiza SWOT oraz zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji pola elektromagnetyczne

Tabela 7. Analiza SWOT dla obszaru pola elektromagnetycznego

Mocne strony	Słabe strony
- mała koncentracja bazowych stacji telefonicznych,	- brak punktów pomiarowych pól elektromagnetycznych na badanym obszarze, - obecność linii energetycznych niskiego, średniego i wysokiego napięcia
Szanse	Zagrożenia
- prowadzenie polityki przestrzennej uwzględniającej ochronę przed PEM, - modernizacja sieci energetycznych przez operatora, - regulacje prawne dotyczące dopuszczalnych poziomów PEM	- rozbudowa infrastruktury technicznej emitującej promieniowanie elektromagnetyczne wzdłuż szlaków komunikacyjnych, - rozpowszechnienie i rozwój telefonii komórkowej oraz innych technologii emitujących PEM.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 8. Zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji pola elektromagnetyczne

Adaptacja do zmian klimatu	- Wymiana napowietrznych linii elektroenergetycznych na kablowe w celu eliminacji ich uszkodzenia wskutek występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych (burz, gwałtownych wiatrów, nawałnych deszczów).
Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	- Związane z możliwością wystąpienia awarii infrastruktury elektroenergetycznej.
Działania edukacyjne	- Prowadzenie działań edukacyjno-informacyjnych z zakresu oddziaływania PEM oraz obowiązujących norm i przepisów.
Monitoring środowiska	- Kontynuacja pomiarów natężenia pola elektromagnetycznego przez GIOŚ w ramach PMŚ. - Działalność kontrolna WIOŚ.

Źródło: Opracowanie własne

4.4 Gospodarka wodami

Podstawową jednostką gospodarki wodnej (łącznie z ochroną środowiska) jest jednolita część wód (JCW). Prawo wodne dzieli jednolite części wód na jednolite części wód powierzchniowych (JCWP) oraz jednolite części wód podziemnych (JCWPd).

4.4.1 Wody powierzchniowe

Przez teren gminy przepływają tylko cztery ciekі, które posiadają własne hydronimy, jest to Brynica oraz uchodzące do niej: Dopływ spod Siemoni, Rów Świerkłaniecki i Potok spod Nakła. Brynica właściwie na terenie gminy nie płynie w swoim korycie, lecz tworzy zbiornik Kozłowa Góra, przez który przepływa. Sieć hydrograficzna gminy jest bardzo uboga, na co ma wpływ głównie budowa geologiczna podłoża (łatwo przepuszczalne skawernowane i strzaskane warstwy triasowe oraz przepuszczalne piaski czwartorzędowe). Potok spod Nakła, Rów Świerkłaniecki oraz Dopływ spod Siemoni to ciekі niewielkie i właściwie mają charakter nieco większych rowów melioracyjnych. Praktycznie brak jest tu również sieci zwykłych rowów melioracyjnych, nieco więcej tego typu obiektów pojawia się na terenach leśnych.

Na terenie gminy znajdują się dwa duże zbiorniki: Chechło-Nakło o powierzchni 90,3 ha i Kozłowa Góra o powierzchni 434 ha. Poza tymi dwoma dużymi zbiornikami udział wód powierzchniowych stojących jest znikomy. W centralnej części gminy znajduje się tu jedynie kilka niewielkich oczek wodnych na terenach przydomowych ogrodów. Na terenie całej gminy zinventaryzowano ok. 37 różnego typu zbiorników wodnych, z czego jednak zdecydowana większość to niewielkie oczka wodne właściwie nieistotne dla hydrografii terenu. Łączna powierzchnia zbiorników wód powierzchniowych to ok. 535 ha, z czego na zbiornik Chechło-Nakło i Świerkłaniec przypada 517 ha. Spośród pozostałych zbiorników wymienić tu należy jedynie tzw. Cejmanowe Doły czyli dwa niewielkie stawy w rejonie ul. Kopernika i ul. Wierzbowej w Nakle Śląskim, które według różnych źródeł stanowiły pozostałość eksploatacji rud ołowiu, srebra i żelaza w okresie od XIV do XIX wieku. Obecnie stawy te położone są pośród terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i pełnią funkcję zieleni urządzonej. Ich powierzchnia to ok. 0,34 ha i 0,24 ha. Na terenie parku w Świerkłańcu znajduje się staw ściśle związany z założeniem parkowym o powierzchni ok. 7,25 ha, staw ten obecnie pełni funkcję dekoracyjną. Staw ten założony jest na Rowie Świerkłanieckim. Drugi staw, który również niegdyś związany był z założeniem parkowym, usytuowany jest na północ od DK78. Staw zasilają wody Potoku spod Nakła, obecnie staw pełni funkcje głównie przyrodniczą, gdyż liczne są tu szuwały. W północnej części gminy znajduje się duży zbiornik Chechło-Nakło. Jezioro powstało w 1973 roku po zalaniu wyrobisk kopalni piasku, jego powierzchnia to 90,3 ha. Jezioro pełni ważną funkcję rekreacyjną i wypoczynkową. Wokół zalewu znajdują się liczne ośrodki wypoczynkowe i kempingi, wypożyczalnie kajaków, łodzi, rowerów wodnych, trasy spacerowe. Jezioro charakteryzuje się piaszczystymi plażami. Linie brzegową tworzą piaski, trawy i trzcinowiska. Wzdłuż jeziora znajduje się dróżka asfaltowa, miejscami gruntowa. Wokół jeziora rozpościerają się głównie lasy sosnowe. Wody jeziora zasilane są opadami oraz dopływami wód podziemnych. Drugim bardzo ważnym zbiornikiem na terenie gminy jest zbiornik Kozłowa Góra.

Kozłowa Góra 4 - zbiornik zaporowy utworzony przez spiętrzenie wód Brynicy, położony na południowowschodnim obrzeżu gminy Świerkłaniec. Popularna i oficjalna nazwa zbiornika pochodzi od Kozłowej Góry, dzielnicy Piekar Śląskich. Zbiornik powstał według projektu inżyniera Jana Stonawskiego, który był też głównym kierownikiem budowy tego zbiornika. Zbiornik Kozłowa Góra został wybudowany na terenach nieużytków dawnego pogranicza rosyjsko-pruskiego. Został on utworzony w latach 1933-1939 dla celów militarnych i stanowił element systemu umocnień stałych i polowych (np. schrony bojowe, zapory

przeciwczołgowe, stanowiska artylerii) Obszaru Warownego „Śląsk”. Zbiornik był więc elementem krajobrazu warownego, którego elementy występują w okolicach zbiornika do dnia dzisiejszego.

W pierwszych latach powojennych (1948-1951), w związku z ciągłymi niedoborami wody w regionie górnośląskim, zbiornik zaadaptowano do funkcji rezerwuaru wody pitnej wodociągowej wznosząc stację uzdatniania wody. Podstawowe parametry morfometryczne zbiornika Kozłowa Góra przedstawiają się następująco:

- minimalny poziom piętrzenia - 275,10 m n.p.m.
- normalny poziom piętrzenia - 278,56 m n.p.m.
- maksymalny poziom piętrzenia - 278,93 m n.p.m.
- powierzchnia zbiornika przy minimalnym poziomie piętrzenia - 1,40 km²
- powierzchnia zbiornika przy normalnym poziomie piętrzenia - 5,50 km²
- powierzchnia zbiornika przy maksymalnym poziomie piętrzenia - 5,87 km²
- pojemność martwa zbiornika - 0,67 mln m³
- pojemność przy normalnym poziomie piętrzenia - 13,05 mln m³
- pojemność przy maksymalnym poziomie piętrzenia (całkowita) - 15,30 mln m³

Przy normalnym poziomie piętrzenia pozostałe parametry morfometryczne wynoszą:

- głębokość średnia zbiornika - 2,4 m
- głębokość maksymalna - 4,5 m
- długość zbiornika - 3,6 km
- średnia szerokość zbiornika - 1,5 km
- wskaźnik wydłużenia zbiornika - 2,40
- długość linii brzegowej - 12,5 km
- uwypienienie - 0,0%
- wskaźnik odsłonięcia zbiornika - 229
- wskaźnik rozwinięcia objętości zbiornika - 1,60
- wskaźnik kształtu misy zbiornika (wskaźnik głębokościowy) - 0,53
- stała rezerwa powodziowa - 2,79 mln m³.

Brzegi zbiornika są zróżnicowane. Na południu zamyka go betonowa tama. Od strony zachodniej i częściowo północno-zachodniej otacza go ziemno-betonowy wał. W części północnej znajduje się ujście Brynicy z rozległymi trzcinowiskami. Od wschodu brzeg jest naturalny, płaski, z szuwarami, trzcinowiskami i podmokłymi łąkami. Zbiornik posiada znaczenie przyrodnicze i krajobrazowe – strefa cofkowa to ważne miejsce lęgowe wielu gatunków ptaków mające status krajowej rangi ostoi ptactwa wodnego, a wokół akwenu występują liczne walory kulturowe np. pozostałości obszaru warownego, park pałacowy z zabytkową zabudową w Świerklańcu. Zbiornik pełni funkcję zaopatrzenia w wodę pobliskiej stacji uzdatniania wody Górnośląskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów, spełnia również zadania przeciwpowodziowe. W ograniczonym zakresie jest wykorzystywany turystyczno-rekreacyjnie. W przeszłości pełnił funkcje militarno-obronne i jest jednym z nielicznych przykładów zbiornika wybudowanego i przez kilka lat wykorzystywanego wyłącznie do realizacji tego typu potrzeb. Zbiornik położony jest tuż na północ od zwartej aglomeracji przemysłowej Górnego Śląska, na południowy wschód od rozległego kompleksu Lasów Lubliniecko-Tarnogórskich. Leży z dala od dolin Odry i Wisły, które są głównymi szlakami wędrówek ptaków na Śląsku i daleko od innych większych zbiorników wodnych. Z tego względu jest ważną lokalną ostoją ptaków. W jego otoczeniu stwierdzono 202 gatunki ptaków, z tego 78 gatunków lęgowych i 124 gatunki przelotnych i zimujących. Bogactwo jego awifauny pozwala stawiać go w jednym rzędzie z największymi akwenami Górnego Śląska: Jeziolem Goczałkowickim, Zbiornikiem Łąka czy Jeziolem Turawskim. Kozłowa Góra ma szczególne znaczenie dla gatunków wodno-błotnych. Lęgną się tu gatunki figurujące w polskiej Czerwonej Księdze, jak bąk, rybitwa białowąsa, zielonka, sieweczka obrożna, a także gatunki

chronione Dyrektywą Siedliskową UE: kropiatka, derkacz, zimorodek, dzierzba gąsiorek. Najliczniej reprezentowana jest mewa śmieszka, której kolonie liczyły maksymalnie 230 par. Kolonie lęgowe perkoza zausznika liczą okresowo do 90 gniazd. Z drapieżnych w trzcinowiskach zakładają gniazda 1-2 pary błotniaków stawowych. Na terenie gminy nie znajdują się ujęcia wód powierzchniowych, brak jest również stref ochronnych tego typu ujęć. Zbiornik Kozłowa Góra jest rezerwuarem wody pitnej, ale samo ujęcie znajduje się po południowej stronie zbiornika, już na terenie gminy Bobrowniki. Dla zbiornika nie została utworzona strefa ochrony bezpośredniej lub pośredniej. Na terenie gminy Świerklaniec wyróżnia się następujących pięć zlewni jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP):

- Stoła od źródła do Kanara PLRW6000181181649
- Potok spod Nakła PLRW20006212632
- Rów Świerklaniecki PLRW20006212652
- Zbiornik Kozłowa Góra PLRW20000212639
- Brynica od źródeł do zbiornika PLRW20005212619.

Zalew Chechło-Nakło – sztuczny zbiornik wodny (zbiornik poeksploacyjny) położony w województwie śląskim, w powiecie tarnogórskim, na terenie gminy Świerklaniec, na granicy wsi Świerklaniec i Nakło Śląskie. Pod koniec lat 60. w tym miejscu wydobywano piasek. W 1968 zakończono kopanie piasku, a po kilku latach wyrobisko zalano wodą. Zalew w 1973 przekształcony został w bezodpływowe jezioro. Jego pojemność to 1,5 mln m³, a powierzchnia 90,3 ha[2]. Głębokość nie przekracza 3,5m. Wyparowana woda uzupełniana jest poprzez opady oraz cztery podziemne źródła.

Kozłowa Góra (Zbiornik Świerklaniec) – zbiornik zaporowy utworzony przez spiętrzenie wód Brynicy, położony na południowo-wschodnim obrzeżu gminy Świerklaniec. Popularna i oficjalna nazwa zbiornika pochodzi od Kozłowej Góry, dzielnicy Piekar Śląskich. Zbiornik powstał według projektu inżyniera Jana Stonawskiego, który był też głównym kierownikiem budowy tego zbiornika. Zbiornik Kozłowa Góra został wybudowany na terenach nieużytków dawnego pogranicza rosyjsko-niemieckiego. Został on utworzony w latach 1933–1939 dla celów militarnych i stanowił element systemu umocnień stałych i polowych (np. schrony bojowe, zapory przeciwczołgowe, stanowiska artylerii) Obszaru Warownego „Śląsk”. Zbiornik był więc elementem krajobrazu warownego, którego elementy występują w okolicach zbiornika do dnia dzisiejszego. W pierwszych latach powojennych (1948-1951), w związku z ciągłymi niedoborami wody w regionie górnośląskim, zbiornik zaadaptowano do funkcji rezerwuaru wody pitnej wodociągowej wnosząc stację uzdatniania wody.

4.4.2 Wody podziemne

Jednym z ważniejszych zadań polityki państwa jest ochrona wód podziemnych przed ich degradacją, dlatego już na poziomie samorządu gminnego zapobieganie zanieczyszczeniom tych wód stanowi ważny priorytet.

Poziom wodonośny zbiornika jest zasilany bezpośrednio opadami na wychodniach, oraz pośrednio poprzez przesączanie z innych warstw. Zbiornik w wysokim stopniu jest zagrożony przesiąkaniem zanieczyszczeń z powierzchni.

Według Mapy Hydrogeologicznej Polski zachodnia i centralna część gminy wchodzi w skład Regionu Bytomsko-Olkuskiego (XV) w którym główny poziom użytkowy wód podziemnych znajduje się w węglanowych utworach triasu (nazwane kompleksem wodonośnym serii węglanowej triasu). Część wschodnia została włączona do Regionu Górnośląskiego XVI, Podregion Katowicki XVI2, gdzie główny użytkowy poziom wodonośny występuje w utworach karbońskich, podrzędnie zaś czwartorzędowych. Na całym terenie

gminy w podłożu występują użytkowe poziomy wodonośne, zostały one wydzielone w utworach triasowych (przeważająca część gminy) i w utworach karbońskich (rejon zbiornika Kozłowa Góra).

Piętro wodonośne triasu występuje na przeważającej części gminy, jedynym wyjątkiem jest tu rejon zbiornika Kozłowa Góra. W profilu hydrogeologicznym triasu wydziela się dwa poziomy wodonośne: retu i wapienia muszlowego o miąższościach zmieniających się w zależności od położenia od kilku do prawie 200 m; średnia miąższość wynosi ok. 105 m.

Główny poziom wodonośny stanowią szczelinowo-krasowo-porowe wapienie i dolomity warstw tarnowickich, diploporowych i karchowickich i górazdzańskich (wapień muszłowy).

Poziom retu występuje w wapieniach warstw gogolińskich i dolomitach górnych ogni retu, który podścielają ility, margle i iltowce dolnych ogni retu i stropowej części warstw świerklanieckich. Oba poziomy wodonośne triasu pozostają ze sobą w więzi hydraulicznej, dzięki lokalnemu brakowi ciągłości izolującej marglistej serii górnych warstw gogolińskich oraz dolomityzacji i wtórnego spękania tych warstw. Głębokość zalegania utworów zawodnionych wynosi 15 do 50 metrów. Zasilanie triasowego kompleksu wodonośnego odbywa się na obszarach bezpośrednich wychodni oraz pośrednio przez utwory czwartorzędowe.

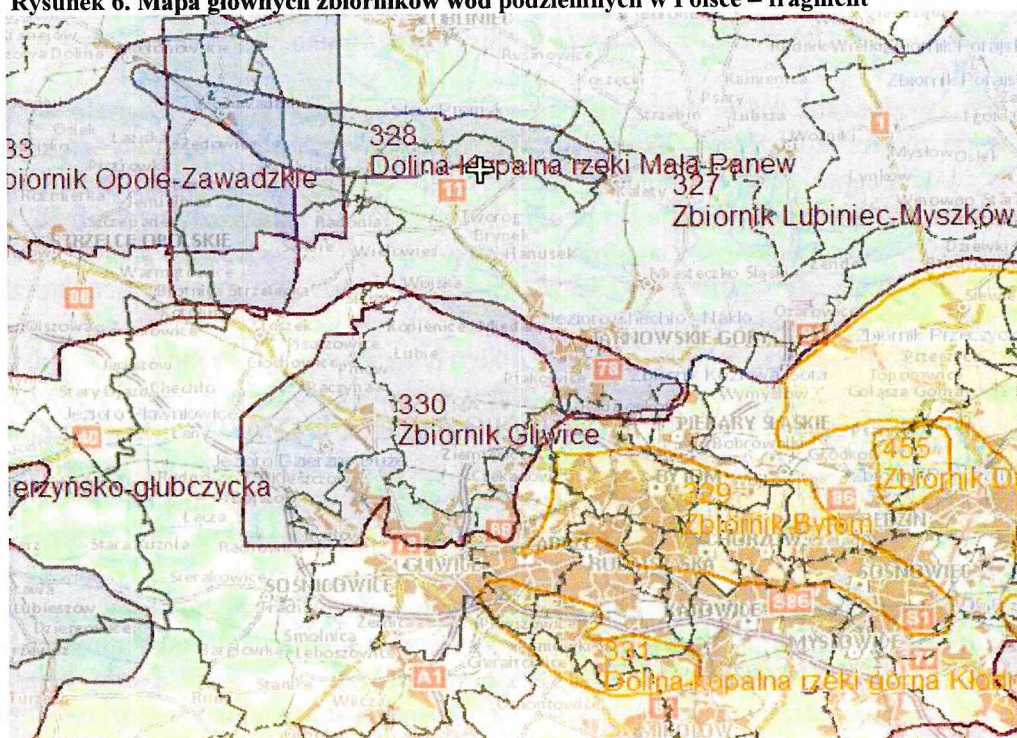
Wody triasowego poziomu wodonośnego eksploatowane są na potrzeby zaopatrzenia ludności tej części Górnego Śląska przez wielootworowe ujęcie wód podziemnych Bibiela, które znajduje się ok. 7 km na północ od granic opracowania, na terenie gminy Miasteczko Śląskie. Wieloletnia eksploatacja kompleksu wodonośnego serii węglanowej triasu doprowadziła do obniżenia pierwotnego ciśnienia piezometrycznego od 40 m do 50 m. Stopień zagrożenia tych wód jest w części centralnej i zachodniej gminy bardzo wysoki, zaś w części wschodniej wysoki. W rejonie zbiornika Kozłowa Góra stopień zagrożenia został określony jako niski.

Potencjalna wydajność studni wierconej wynosi 10 do 30 m³/h, jedynie w niewielkiej zachodniej części gminy wydajność jest większa niż 70 m³/h. Jakość wód jest dobra, ale może być nietrwała z uwagi na brak izolacji.

Piętro wodonośne karbonu stanowią poziomy związane z piaskowcami w warstwach rudzkich, siodłowych i brzeźnych. Poziomy wodonośne w obrębie warstw rudzkich zasilane są poprzez infiltrację wód z poziomu wodonośnego dolnego piaskowca. W rejonach długotrwałej eksploatacji węgla wodonośne piaskowce w warstwach rudzkich i siodłowych zostały częściowo lub całkowicie odwodnione. W warstwach brzeźnych zawodnienie piaskowców jest bardzo słabe. Mapa Hydrogeologiczna ark. Bytom wydziela w utworach karbońskich jednostkę hydrogeologiczną 11bC3II. Stopień zagrożenia tych wód jest niski, gdyż znajduje się tu zbiornik Kozłowa Góra oraz w podłożu występuje warstwa izolacyjna. Potencjalna wydajność studni wierconej wynosi 10 do 30 m³/h. Jakość wód jest dobra, ale może być nietrwała z uwagi na brak izolacji. Według Mapy wstępnej waloryzacji głównych zbiorników wód podziemnych (Skrzypczak [red], 2003) oraz Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 czerwca 2006 r. w sprawie przebiegu granic obszarów dorzeczy i regionów wodnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 126 poz. 878) praktycznie cały teren gminy znajduje się w obrębie udokumentowanego GZWP nr 327 Zbiornik Lubliniec-Myszków. Niewielka południowa część gminy znajduje się z kolei w granicach GZWP nr 330 Zbiornik Gliwice. Na terenie gminy Świerklaniec GZWP nie zostały wydzielone w części południowo-wschodniej, w rejonie zbiornika Kozłowa Góra, gdzie w górotworze występują piętra wodonośne karbonu. Według podziału Polski na jednolite części wód podziemnych teren gminy Świerklaniec niemal w całości przynależy do JCWPd nr 111. Jedynie niewielki, zachodni skrawek gminy wchodzi w skład JCWPd nr 110.

Na terenie gminy Świerklaniec nie występują ujęcia wód podziemnych dla których wydzielono by strefy ochronne, brak jest również stref ochrony bezpośredniej lub pośredniej tego typu ujęć.

Rysunek 6. Mapa głównych zbiorników wód podziemnych w Polsce – fragment

Źródło: www.wody.gov.pl

4.4.3 Zagrożenia wód powierzchniowych i podziemnych

Zanieczyszczenie wód powierzchniowych powodowane jest głównie przez działalność antropogeniczną na terenie zlewni, głównie rolnictwo. Do głównych zagrożeń zasobów i jakości wód na terenie Gminy Świerklaniec należy zaliczyć:

- emisję ścieków komunalnych;
- odprowadzanie ścieków nieoczyszczonych lub niedostatecznie oczyszczonych;
- spływ powierzchniowy biogenów z pól i niewłaściwe składowanie nawozów naturalnych.

Istotnym źródłem presji na środowisko wodne jest niedostateczna sanitacja obszarów wiejskich. W takiej sytuacji, mieszkańcy obszarów nieskanalizowanych korzystają ze zbiorników bezodpływowych (szamba), opróżnianych przez wyspecjalizowane firmy.

Korzystanie z nieszczelnego szamba grozi skażeniem bakteriologicznym gleby oraz wody wokół posesji, a zanieczyszczenia chemiczne są wchłaniane przez rośliny, w tym warzywa i zboża. Szkodliwe związki chemiczne rozprzestrzeniają się także na większe odległości, skażając wody podziemne.

Ponadto zagrożeniem może być również eksploatacja przydomowych oczyszczalni ścieków, z których niedostatecznie oczyszczone ścieki bytowe mogą bez kontroli być wprowadzane do gruntu, zanieczyszczając wody podziemne.

Kolejnym zagrożeniem czystości wód są spływy powierzchniowe zanieczyszczeń, obciążone głównie związkami biogennymi (azotem i fosforem) pochodzenia rolniczego.

Zjawisko to jest potęgowane przez niewłaściwe przechowywanie i stosowanie nawozów mineralnych i organicznych, nadmierne stosowanie chemicznych środków ochrony roślin oraz niewłaściwe wykonywanie zabiegów agrotechnicznych.

W przypadku nadmiernego, długotrwałego spływu składników biogenych do wód, dochodzi do ich przeżyźnienia. Proces ten, zwany eutrofizacją prowadzi do szeregu konsekwencji tj. powstawania zakwitów (gwałtowny rozwój makrofitów i toksycznego

fitoplanktonu – glony, sinice), zakwaszenia wód, pogłębienia strefy beztlenowej, spadku przezroczystości wody, wymierania ichtiofauny, znacznego pogorszenia walorów użytkowych, przyrodniczych i rekreacyjnych wód. W efekcie, zbiornik wodny ulega postępującej degradacji, która może doprowadzić do jego całkowitego zaniku na skutek zarastania. Eutrofizacja stanowi obecnie ogromne zagrożenie dla wszystkich wód powierzchniowych na terenie Polski, ze względu na nadużywanie nawozów i środków ochrony roślin, które dostają się do wód na skutek spływu powierzchniowego.

Na zanieczyszczenie wód ma również wpływ rolnictwo, poprzez niewykorzystane składniki środków ochrony roślin, czy nawozów, nieodpowiednie miejsca składowania i przechowywania odchodów zwierzęcych (stałych i płynnych), które znajdują się w pobliżu obór, chlewików, czy kurników.

Powodem zanieczyszczeń wód są także wybiegi dla zwierząt i drobiu oraz miejsca spływu wód z terenu zagród, jak również miejsca składowania kiszonki. Wszystko to może powodować, że jakość wód powierzchniowych i podziemnych nie będzie odpowiadać wymaganym standardom.

Na czystość wód powierzchniowych wpływa również sposób użytkowania melioracji wodnych. Celem melioracji jest regulacja stosunków wodnych w celu polepszenia zdolności produkcyjnej gleby, ułatwienia jej uprawy oraz ochrona użytków rolnych przed powodzią. W sytuacji, kiedy surowe ścieki (bytowo-gospodarcze, rolnicze) są odprowadzane bezpośrednio do rowów melioracyjnych, mogą przedostawać się one do wód powierzchniowych oraz gruntowych i znacznie pogarszać ich jakość.

Wobec gwałtownego zarastania zbiornika Nakło-Chechło zaleca się:

- zbadanie przez odpowiednią jednostkę naukowo badawczą stanu wody zbiornika Nakło-Chechło pod względem biochemicznym i ustalenie przyczyn szybszego niż naturalny procesu eutrofizacji,

- zbadanie wszystkich źródeł związków biogenych przedostających się do zbiornika Nakło-Chechło, a w tym zinwentaryzowanie w terenie rekreacyjnym tzw. Zbiorników bezodpływowych gromadzących ścieki wokół tego zbiornika a następnie zlecenie sprawdzenia ich szczelności i ścisłą kontrolę ilości wywożonych ścieków w stosunku do ilości zużytej wody.

Prowadzone przez stacje Sanepidu w Bytomiu oraz w Częstochowie badania wykazały działalność Zakładów Chemicznych zlokalizowanych w Tarnowskich Górach, miała ujemny wpływ na jakość wód podziemnych rejonu, a przede wszystkim na Główny Zbiornik Wód Podziemnych Lubliniec-Myszków i Główny Zbiornik Wód Podziemnych Gliwice. Należy podkreślić, iż głównymi problemami, mającymi negatywny wpływ na stan czystości triasowych zbiorników wód podziemnych są nieodpowiednio zdeponowane, w przeszłości, odpady przemysłowe. Dotyczy to w szczególności Zakładów Chemicznych w Tarnowskich Górach w Likwidacji. Likwidacja zagrożenia ze strony odpadów chemicznych w sposób zadowalający powinna zapewnić ochronę wód podziemnych.

4.4.4 Zagrożenia suszą

Wzrastające nasłonecznienie, powodujące wzmożone parowanie i odpływ wody z gruntu, które nie jest równoważone przez opady, powoduje wysychanie gruntu, a w konsekwencji suszę. Warunki meteorologiczne to podstawowy, lecz nie jedyny czynnik decydujący o powstawaniu tego zjawiska. Równie istotne są warunki glebowe, hydrologiczne, szata roślinna, a więc te czynniki, które decydują o retencji wody w otoczeniu. Susza może być przyczyną wielu poważnych strat materialnych, głównie na obszarach rolnych, związanych z działalnością człowieka. Zjawisko to stanowi również zagrożenie dla środowiska naturalnego i wszystkich organizmów żywych.

Gmina Świerklaniec położona jest na terenie, na którym może okresowo pojawiać się zjawisko suszy.

4.4.5 Zagrożenie powodziowe

Na terenie Gminy Świerklaniec nie występują zagrożenia powodziowe. KZGW nie wskazywał na terenie gminy obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, co związane jest położeniem gminy na obszarze wyżynnym (górne części cieków) oraz budową geologiczną podłoża (spękane utwory wapienne i dolomitowe nie sprzyjające retencjonowaniu wody). Pomimo, że na terenie samej gminy nie występują zagrożenia powodziowe, to jednak zbiornik Kozłowa Góra pełni ważną rolę dla ochrony przeciwpowodziowej gmin położonych poniżej zbiornika, gdyż przechwytytuje znaczną część wód opadowych z tej części zlewni.

4.4.6 Dyrektywa azotowa – wody wrażliwe i OSN

W dniu 7 lutego 2017 r. Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gliwicach wydał Rozporządzenie Nr 3/2017 w sprawie określenia wód powierzchniowych i podziemnych, wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz obszarów szczególnie narażonych, z których odpływ azotu ze źródeł rolniczych do tych wód należy ograniczyć.

Obszary szczególnie narażone na zanieczyszczenie azotanami pochodzenia rolniczego (OSN) zostały wyznaczone zgodnie z obowiązującą w wszystkich krajach UE Dyrektywą Azotanową. Rolnicy, których działki położone są na (OSN) są obowiązani do wypełniania „Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu”, który przyjęty został w dniu 12 lutego 2020 r. Rozporządzeniem Rady Ministrów. Program działań określa m.in.:

- sposoby i warunki rolniczego wykorzystania nawozów azotowych w pobliżu wód, na terenach o dużym nachyleniu, a także na glebach zamarzniętych, zalanych wodą lub przykrytych śniegiem,
- terminy, w których dozwolone jest rolnicze wykorzystanie nawozów,
- warunki przechowywania nawozów naturalnych oraz postępowanie z odciekami, a także sposób obliczania wymaganej powierzchni i pojemności urządzeń do ich przechowywania,
- sposób ustalania rocznej dawki nawozów naturalnych zawierającej nie więcej niż 170 kgN/ha,
- zasady planowania prawidłowego nawożenia azotem,
- sposób dokumentowania realizacji Programu.

Zgodnie z punktami pomiarowymi wskazanymi w załączniku nr 1 do w/w Rozporządzenia, na obszarze Gminy Świerklaniec nie występują wody powierzchniowe i podziemne wrażliwe na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych.

4.4.7 Jakość wód powierzchniowych - Państwowy Monitoring Środowiska

Obowiązek badania i oceny jakości wód powierzchniowych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska (PMS) wynika z art. 349 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne. Zgodnie z ust. 3 tego artykułu, badania jakości wód powierzchniowych w zakresie elementów biologicznych, fizykochemicznych, chemicznych (w tym substancji priorytetowych w matrycy będącej wodą) należały do 2018 roku do kompetencji Wojewódzkiego Inspektora

Ochrony Środowiska. W zakresie obowiązków WIOŚ leżało również prowadzenie obserwacji elementów hydromorfologicznych na potrzeby oceny stanu ekologicznego.

Poniżej przedstawiono charakterystykę poszczególnych klas jakości dla stanu/potencjału ekologicznego stosowaną na cele oceny jakości wód powierzchniowych:

- Klasa I (stan bardzo dobry) - bardzo dobry stan oznacza, że elementy biologiczne mają charakter naturalny, niezakłócony lub nieznacznie zakłócony, a elementy fizyczno-chemiczne i hydromorfologiczne nie wykazują wpływu człowieka lub wykazują niewielki wpływ. W przypadku zanieczyszczeń syntetycznych oznacza to, że ich poziom powinien być niewykrywalny lub bliski zeru. Struktura biocenoz i dynamika ewentualnych zakwitów wód powinny odpowiadać warunkom naturalnym, w zależności od typu cieku lub zbiornika.
- Klasa II (stan dobry) - dobry stan oznacza, że występują jedynie niewielkie odchylenia od charakteru naturalnego. W przypadku zanieczyszczeń syntetycznych i niesyntetycznych oznacza to, że ich poziom powinien nie przekraczać stężeń określonych z wykorzystaniem danych o toksyczności ostrej i chronicznej. Struktura biocenoz i chemizm wód powinny niewiele odbiegać od warunków naturalnych. W zależności od typu cieku lub zbiornika może wystąpić przyspieszony wzrost glonów planktonicznych i zakwity. Ilość warstw bakteryjnych nie wpływa jednak negatywnie na fitobentos i makrofitę, mogą natomiast występować zaniki pewnych grup i klas wiekowych ryb.
- Klasa III (stan umiarkowany) - umiarkowany stan oznacza, że występują umiarkowane odchylenia od charakteru naturalnego. Mogą występować stałe zakwity glonowe od czerwca do sierpnia, a także duże skupiska bakterii, wpływając negatywnie na rozwój pozostałych biocenoz. Biocenozy roślinne, glonowe i ryb odbiegają od stanu naturalnego w nieznacznym stopniu, lecz biocenozy bezkręgowców bentosowych są pozbawione taksonów referencyjnych dla danego typu wód. W populacjach ryb jest zaburzona struktura wiekowa.
- Klasa IV (stan słaby) - słaby stan oznacza, że występują znaczne odchylenia od charakteru naturalnego. Występują zbiorowiska organizmów inne niż występowałyby w warunkach niezakłóconych.
- Klasa V (stan zły) - zły stan oznacza, że występują poważne odchylenia od stanu naturalnego. Znaczna część populacji typowych dla stanu niezakłóconego w ogóle nie występuje.

Stan ogólny wszystkich monitorowanych JCWP na terenie Gminy Świerklaniec oceniony został jako zły. Zły stan ogólny badanych JCWP wynikał z potencjału ekologicznego gorszego niż dobry lub złego stanu chemicznego.

4.4.8 Jakość wód podziemnych – Państwowy Monitoring Środowiska

Na terenie gminy Świerklaniec główne poziomy wód podziemnych występują w utworach triasowych - w obrębie dwóch głównych zbiorników wód podziemnych GZWP nr 327 Lubliniec-Myszków obejmujący zachodnią część gminy, granica pomiędzy zbiornikami poprowadzona jest wododziałem III rzędu pomiędzy Czarną Przemszą a Brynicą.

GZWP nr 327 Lubliniec-Myszków oraz nr 330 Zbiornik Gliwice charakteryzuje się I klasą jakości wód.

Jakość wód podziemnych oceniana jest w systemie pięciu następujących klas:

- Klasa I – wody podziemne w tej klasie charakteryzują się bardzo dobrą jakością: wartości wskaźników jakości wody są kształtowane jedynie w efekcie naturalnych procesów zachodzących w warstwie wodonośnej.
- Klasa II – wody podziemne w tej klasie można określić jako wody o dobrej jakości: wartości wskaźników jakości wody nie wskazują na oddziaływania antropogeniczne lub wskazują na bardzo słabe oddziaływania.
- Klasa III – wody podziemne w danej klasie określić można jako wody o zadowalającej jakości: wartości wskaźników jakości wody są podwyższone w wyniku naturalnych procesów lub słabego oddziaływania antropogenicznego.
- Klasa IV – wody podziemne tej klasy scharakteryzować można jako wody o niezadowalającej jakości: wartości wskaźników jakości wody są podwyższone w wyniku naturalnych procesów oraz wyraźnego oddziaływania antropogenicznego.
- Klasa V – wody podziemne danej klasy można określać jako wody o złej jakości: wartości wskaźników jakości wody potwierdzają oddziaływania antropogeniczne.

4.4.9 Analiza SWOT oraz zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji gospodarowanie wodami

Tabela 9. Analiza SWOT dla obszaru gospodarowanie wodami

Mocne strony	Słabe strony
- monitoring jakości wód powierzchniowych na terenie Gminy Świerklaniec, - stosunkowo dobry stan wód podziemnych.	- brak dostępu do kanalizacji części mieszkańców,
Szanse	Zagrożenia
- wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa, - utrzymanie rowów melioracyjnych w dobrym stanie.	- ekstremalne zjawiska pogodowe podnoszące poziom zagrożenia powodzią i podtopieniami (burze, nawalne deszcze) oraz suszą (upały), - dopływ zanieczyszczeń spoza obszaru gminy, - możliwość wystąpienia obszarów zagrożonych spływem azotu z terenów rolniczych (OSN).

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 10. Zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji gospodarowanie wodami

Adaptacja do zmian klimatu	- Ograniczanie utraty naturalnej retencji i zachęcanie do jej odtwarzania na terenach zurbanizowanych. - Odtwarzanie naturalnych możliwości retencyjnych zlewni. - Budowa/rozbudowa systemów nawadniająco-odwadniających. - Budowa/rozbudowa systemów kanalizacji deszczowej. - Lokalizacja zabudowy z dala od obszarów zagrożenia powodziowego.
Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	- Pogodowe zjawiska ekstremalne (powódzie, podtopienia, susze). - Awarie infrastruktury kanalizacyjnej. - Nielegalne zrzuty ścieków.

Działania edukacyjne	<ul style="list-style-type: none"> - Prowadzenie działań edukacyjno-informacyjnych z zakresu oszczędzania wody i zapobiegania jej zanieczyszczeniu. - Edukacja i szkolenia rolników z zakresu realizacji „Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu”.
Monitoring środowiska	<ul style="list-style-type: none"> - Państwowy Monitoring Środowiska (wód powierzchniowych i podziemnych). - Działalność kontrolna WIOŚ.

Źródło: Opracowanie własne

4.5 Gospodarka wodno – ściekowa

Obecność sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na danym obszarze istotnie podnosi jakość życia mieszkańców poprzez zapewnienie ciągłości dostaw wody spełniającej wszelkie normy sanitarne oraz odbioru i oczyszczania ścieków. Wyposażenie obszaru w podstawową infrastrukturę techniczną zwiększa również atrakcyjność osiedleńczą dla potencjalnych mieszkańców oraz inwestorów.

Istniejąca sieć kanalizacji sanitarnej i towarzyszące jej pompownie ścieków są instalacjami nowymi, stąd ich stan techniczny ocenia się jako dobry. Sieć ta w ramach aglomeracji „Świerklaniec ” obejmować będzie tereny zurbanizowane wraz z parkiem w Świerkłańcu i z kompleksem pałacowo-hotelowym oraz budynkiem „Kajakowni”. Ścieki z terenów poza aglomeracją, czyli terenów rekreacyjnych w rejonie zbiornika Nakło - Chechło, Ostroznica, Bizja i Leśniczówka Nakło Śląskie oczyszczane są na przydomowych oczyszczalniach lub gromadzone są w osadnikach okresowo opróżnianych. Na temat stanu technicznego tych urządzeń brak jest informacji. W terenach aglomeracji dopuszcza się inne niż sieciowe rozwiązania jeśli takie są przesłanki ekonomiczne, a prawidłowe parametry ochrony środowiska zostaną zapewnione. Gmina posiada własną oczyszczalnię ścieków, która po przebudowie może przyjąć ścieki z obszaru całej gminy. Rozbudowa systemu kanalizacji sanitarnej pozwoli na przyłączenia kolejnych odbiorców. Na terenach nie należących do aglomeracji, jak i tam gdzie w chwili obecnej brak jest sieci kanalizacyjnej, należy stosować zbiorniki okresowo opróżniane lub przydomowe oczyszczalnie ścieków.

Podmiotem realizującym na terenie Gminy Świerklaniec zadania polegające na zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków jest Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Świerkłańcu.

Przedmiotem działalności Zakładu jest zaspakajanie zbiorowych potrzeb mieszkańców gminy w zakresie oczyszczalni ścieków komunalnych, a w szczególności:

- przyjmowania i oczyszczania ścieków,
- utrzymanie i eksploatacja urządzeń służących do oczyszczania ścieków,
- prowadzenie działalności informacyjno – edukacyjnej,
- kompletowanie dokumentacji dotyczącej przedmiotu działalności oraz sporządzanie sprawozdań i rozliczeń.

Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Świerkłańcu działa na mocy uchwały Rady Gminy Nr LI/497/10. ZWiK Świerklaniec zatrudnia 27 osób. W ramach swojej działalności eksploatuje ponad 87,8 km sieci wodociągowej wraz z przyłączami (4020 szt.) oraz 51,4 km sieci kanalizacyjnej z przykanalikami (1695 szt.). Ponadto Zakład eksploatuje oczyszczalnię ścieków w Świerkłańcu przy ul. Wiosennej, 7 przepompowni terenowych, 2 stacje hydroforowe, ujęcie wody Wapienniki, a także nieczynne ujęcia wody Orzech oraz Świerklaniec. W sezonie letnim ZWiK pobiera opłaty wjazdowe na terenie Zalewu Nakło-Chechło, obsługuje pole biwakowe oraz zajmuje się utrzymaniem porządku i czystości na tym terenie.

4.5.1 Zbiorowe zaopatrzenie w wodę

Cały obszar Gminy Świerklaniec posiada dostęp do sieci wodociągowej. Długość czynnej sieci wodociągowej w roku 2020 wynosiła 67,5 km. Średnie zużycie wody na mieszkańca w skali roku wynosi około 32,5 m³.

Jakość wody dostarczanej mieszkańcom Gminy Świerklaniec monitorowana jest przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Bytomiu. Ostatnia udostępniona ocena jakości wody przeznaczonej do spożycia dotyczyła stycznia 2022, według której woda dostarczana wodociągami znajdującymi się na terenie Gminy Świerklaniec nie przekroczyła dopuszczalnych wartości parametrów.

Sieć wodociągowa zlokalizowana na terenie Gminy Świerklaniec jest bardzo zróżnicowana pod względem użytych materiałów, z których została wybudowana. Głównym materiałem, który wykorzystywano do budowy było żeliwo. W latach późniejszych sieci wodociągowe budowane były z rur PCV.

Gmina zaopatrywana jest w wodę z kilku kierunków z poza granicy przy niewielkim uzupełniającym poborze z własnego terytorium. Trwają prace nad stabilizacją prawidłowego ciśnienia w sieci poprzez budowę hydroforni. Sieć końcówkowa winna być w miarę możliwości przekształcana w układ pierścieniowy oraz wyposażona w hydranty do zewnętrznego gaszenia pożarów zgodnie z przepisami przeciwpożarowymi. Należy podkreślić, że na obszarze gminy położony jest zbiornik wody „Kozłowa Góra” i jest to rezerwuuar wody dla ujęcia „Bobrowniki” w sąsiedniej Gminie Bobrowniki.

Z tego ujęcia prowadzą też wodę tranzytem rurociągi \varnothing 1000 i \varnothing 600 biegnące południkowo przez wschodni obszar gminy i mogą być zwiększonym źródłem poboru wody.

Zaopatrzenie w wodę następuje generalnie z sieci zewnętrznej, a jej dostawa pokrywa zapotrzebowanie. Niewielkie dostawy z lokalnych i własnych ujęć mają charakter uzupełniający. Z sieci mogą korzystać wszyscy mieszkańcy, a uzupełniający pobór wody do celów pitnych ze studni przydomowych może nastąpić jedynie po jej przebadaniu pod względem sanitarno-epidemiologicznym. Na terenie gminy sieć obsługiwana jest przez wyspecjalizowane przedsiębiorstwo. Stan sieci ocenia się jako dobry. Poprawy i stabilizacji wymaga ciśnienie panujące w sieci co jest realizowane poprzez wybudowanie hydroforni w Nowym Chechle, a projektuje się hydrofornię dla Nakła Śląskiego.

4.5.2 Zbiorowe odprowadzanie i oczyszczanie ścieków

Gmina Świerklaniec posiada wyznaczona na swym terenie aglomerację Świerklaniec, w której znajduje się 37 km zbiorczej sieci kanalizacyjnej, w tym 36,3 km sieci grawitacyjnej i 0,70 km sieci kanalizacji tłocznej. Planuje się budowę nowej sieci kanalizacyjnej grawitacyjnej o łącznej długości 36,90 km oraz sieci kanalizacji tłocznej o łącznej długości 4,70 km. Równoważna liczba mieszkańców aglomeracji Świerklaniec wynosi 11 515 RLM.

Ścieki z obszaru aglomeracji Świerklaniec oczyszczane są na oczyszczalni ścieków zlokalizowanej w miejscowości Świerklaniec przy ulicy Wiosennej 100 o średniej przepustowości 1 500 m³/dobę. Aktualne obciążenie oczyszczalni ścieków to 778,08 m³/dobę.

Istniejąca sieć kanalizacji sanitarnej i towarzyszące jej pompownie ścieków są instalacjami nowymi, stąd ich stan techniczny ocenia się jako dobry. Sieć ta w ramach aglomeracji „Świerklaniec” obejmuje tereny zurbanizowane wraz z parkiem w Świerklańcu i z kompleksem pałacowo-hotelowym oraz budynkiem „Kajakowni”. Ścieki z terenów poza aglomeracją, czyli terenów rekreacyjnych w rejonie zbiornika Nakło - Chechło, Ostroźnica, Bizja i Leśniczówka Nakło Śląskie oczyszczane są na przydomowych oczyszczalniach lub

gromadzone są w osadnikach okresowo opróżnianych. Na temat stanu technicznego tych urządzeń brak jest informacji. W terenach aglomeracji dopuszcza się inne niż sieciowe rozwiązania jeśli takie są przesłanki ekonomiczne, a prawidłowe parametry ochrony środowiska zostaną zapewnione.

Ponadto Gmina Świerklaniec zrealizowała zadanie inwestycyjne związane z gospodarką ściekową p.n. „Budowa kanalizacji sanitarnej i deszczowej na terenie Gminy Świerklaniec”. Celem projektu jest uporządkowanie gospodarki wodno – ściekowej Aglomeracji Świerklaniec oraz zwiększenie obecnej liczby ludności korzystającej z nowoczesnego systemu oczyszczania ścieków komunalnych, zapewniającego możliwość odprowadzania ścieków powstających na terenie Gminy do właściwej oczyszczalni celem ich oczyszczenia. Projekt obejmuje budowę nowej infrastruktury wodno – kanalizacyjnej na terenie Gminy Świerklaniec. W ramach zaplanowanych w projekcie prac, wybudowane zostaną nowe odcinki sieci kanalizacji sanitarnej wraz z przyłączami oraz odtworzone zostaną ciągi komunikacyjne, w pasie których poprowadzone zostaną kolektory, a także zdegradowane odcinki istniejącej sieci kanalizacji deszczowej. Dodatkowy element zakresu rzeczowego przedsięwzięcia stanowi modernizacja odcinka sieci wodociągowej.

4.5.3 Zbiorniki bezodpływowe i przydomowe oczyszczalnie ścieków

Nieskanalizowane obszary gminy obsługiwane są przez indywidualne rozwiązania gospodarki ściekowej, tj. przydomowe oczyszczalnie ścieków oraz zbiorniki bezodpływowe.

Gospodarka ściekowa oparta o gromadzenie ścieków w zbiornikach bezodpływowych (szambach) polega na regularnym ich opróżnianiu i wywożeniu do punktu zlewnego zlokalizowanego na terenie oczyszczalni ścieków.

Właściciele nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe mają obowiązek posiadania umowy na wywóz nieczystości ciekłych i dowodów uiszczenia opłat za tę usługę.

Posiadane rachunki muszą potwierdzać regularność wywozu szamba, co reguluje ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

Gmina Świerklaniec prowadzi ewidencje zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych biologicznych oczyszczalni ścieków. Wg stanu na dzień 31.12.2021 r. na terenie Gminy Świerklaniec było:

- 996 zbiorników bezodpływowych.
- 29 przydomowych biologicznych oczyszczalni ścieków.

4.5.4 Analizę SWOT oraz zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji gospodarka wodno-ściekowa

Tabela 11. Analiza SWOT dla obszaru gospodarka wodno-ściekowa

Mocne strony	Słabe strony
- rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej, - prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni, - wysoki stopień zwodociągowania gminy, - realizacja inwestycji z zakresu rozwoju i modernizacji infrastruktury wodno-kanalizacyjnej.	- występowanie nieskanalizowanych obszarów, - korzystanie przez mieszkańców ze zbiorników bezodpływowych, - obecność zbiorników bezodpływowych w niedostatecznym stanie technicznym,

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Świerklaniec na lata 2022 -2025
z perspektywą do roku 2029

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - rozbudowa systemu wodno-kanalizacyjnego, - pozyskanie środków finansowych z funduszy krajowych lub europejskich na rozbudowanie infrastruktury wodno-ściekowej, - wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa z zakresu właściwego postępowania ze ściekami i oszczędzania wody. 	<ul style="list-style-type: none"> - niewłaściwe zagospodarowanie powstałych nieczystości ciekłych przez mieszkańców niemających dostępu sieci kanalizacyjnej, - awarie przestarzałych bezodpływowych zbiorników, - wysokie koszty inwestycji z zakresu rozwoju i modernizacji infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, - zmiany klimatyczne wpływające na wzrost częstotliwości występowania suszy.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 12. Zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji gospodarka wodno-ściekowa

Adaptacja do zmian klimatu	<ul style="list-style-type: none"> - Budowa/rozbudowa zbiorczych systemów wodno-kanalizacyjnych. - Prowadzenie działań zmierzających do wzrostu naturalnej zdolności retencyjnej obszarów zurbanizowanych. - Stosowanie mechanizmów ekonomicznych w celu regulowania popytu na wodę – np. odpowiednio dobranych opłat za wodę. - Wprowadzanie nowych technologii ograniczających pobór i zużycie wody oraz zwiększających efektywność oczyszczania ścieków. - Uszczelnianie, remonty i modernizacje infrastruktury wod.-kan.
Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	<ul style="list-style-type: none"> - Związane z możliwością wystąpienia awarii infrastruktury kanalizacyjnej i przedostaniem się do środowiska ścieków nieoczyszczonych.
Działania edukacyjne	<ul style="list-style-type: none"> - Prowadzenie działań edukacyjno-informacyjnych z zakresu właściwego postępowania ze ściekami oraz oszczędzania wody.
Monitoring środowiska	<ul style="list-style-type: none"> - W ramach działalności kontrolnej WIOŚ. - W ramach monitoringu jakości dostarczanej wody do spożycia. - W ramach prowadzenia ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków oraz kontroli częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych.

Źródło: Opracowanie własne

4.6 Zasoby geologiczne

Na terenie gminy znajdują się cztery udokumentowane złoża kopalin: „Pole Brynica”, „Chechło”, Żyglin IV” i „Żyglin VI”. Dwa pierwsze z nich to złoża piasków podsadzkowych, dwa ostatnie zaś to złoża kruszyw naturalnych, czyli piasków. Związane są one z rozległymi polami żwirów i piasków wodnolodowcowych deponowanych w okresie Zlodowacenia

Północnopolskiego i Złodowacenia Środkowopolskiego i występują w północnej części gminy. W części centralnej i południowej gminy w ukształtowaniu terenu zachowały się liczne ślady dawnych łomików i warpii, które wykorzystywane były do eksploatacji wapieni, dolomitów oraz kruszców ołowiu, cynku i srebra. Przykładem są tu tzw. Cejmanowe Doły, Chachelska Góra, rejon tzw. Wapienników (tu eksploatacja kontynuowała się na terenie Radzionkowa), czy rejon południowo-wschodniej części gminy (remizy leśne porastają tu również dawne łomiki). Obecnie eksploatacja ta ma już wyłącznie znaczenie historyczne, brak tu jakichkolwiek udokumentowanych złóż. Co więcej brak jest również dobrze zachowanych dawnych kamieniołomów czy warpii, większość z nich została już bardzo mocno zarośnięta roślinnością oraz na skutek procesów erozyjnych została zdenudowana. Poniżej opisano obecnie udokumentowane złoża gminy:

- Pole Brynica (ID Midas 228) - złożo piasków podsadzkowych znajdujące się na wschód od złoża „Chechło”. Udokumentowane zostało w 1958 r. w kategorii C1 i zajmuje powierzchnię 156 ha. Serię złożową budują piaski plejstoceniowe o miąższości od 2 do 17 m, przykryte nadkładem o średniej grubości 0,30 m. Zawartość frakcji o wymiarach do 2 mm wynosi średnio 97,19 %. W obrębie złoża „Brynica” znajdują się dwa złoża kruszywa naturalnego: „Żyglin IV” i „Żyglin VI”.

- Chechło (ID Midas 236) - złożo piasku podsadzkowego udokumentowane w 1957 r. i eksploatowane w latach od 1960 do 1968 r., zostało ono rozpoznane szczegółowo i udokumentowane w kategorii B. Miąższość złoża kształtuje się w granicach od 0,30 – 19 m, a powierzchnia udokumentowania złoża wynosi 1173 ha. Zawartość ziaren o wymiarach do 2 mm dochodzi do 100%. Eksploatacja złoża została zaniechana. W ramach eksploatacji tego złoża powstała niecka, która następnie została zalana wodą w wyniku czego powstał zbiornik Nakło-Chechło. Część złoża, która została wyeksploatowana, a gdzie następnie powstał zbiornik oraz zabudowa letniskowa powinna zostać wyłączona z zasobów, gdyż piasek został wyeksploatowany, a powstałe po 1973 r. zagospodarowanie uniemożliwia eksploatację pozostałego złoża. Sprawy te jednak wykraczają poza zagadnienia planowania przestrzennego;

- Żyglin IV (ID Midas 5107) – złożo o powierzchni 10,2 ha, serię złożową stanowiły tu szare piaski różnoziarniste. Złożo było przedmiotem eksploatacji na początku lat 90 XX w. Wyrobisko eksploatacyjne zostało zrehabilitowane, ale brak jest danych o pozostałych zasobach. Prawdopodobnie pozostałe w złożu zasoby przekwalifikowano do pozabilansowych.

- Żyglin VI (ID Midas 17508) - złożo kruszywa naturalnego „Żyglin VI” stanowi ciąg wzniesień. Jego powierzchnia przed rozpoczęciem eksploatacji wynosiła 70,7 ha. Piaski z tego złoża charakteryzują się punktem piaskowym wynoszącym 93,9 % i zawartością pyłów mineralnych 4,7%. Dla eksploatacji części złoża wydana została we wrześniu 2016 r. koncesja na wydobycie, a eksploatacja została rozpoczęta w marcu 2017 r. i została zakończona w 2018 r. Obszar i teren górniczy Żyglin VI/1 zostały wygaszone 25 kwietnia 2018 r. Po przeprowadzonej eksploatacji dokonano zbilansowania złoża i obecnie jego powierzchnia wynosi ok. 50,45 ha. Po zakończeniu eksploatacji teren złoża jest rekultywowany w kierunku leśnym.

4.6.1 Analiza SWOT oraz zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji zasoby geologiczne

Tabela 13. Analiza SWOT dla obszaru zasoby geologiczne

Mocne strony	Słabe strony
- brak terenów osuwiskowych,	- przekształcenie terenu związane z eksploatacją złóż surowców naturalnych.
Szanse	Zagrożenia
- rozwój nowych technologii poszukiwania i eksploatacji surowców mineralnych, prace badawcze PIG wpływające na odpowiednie rozpoznanie terenów.	- mogące wystąpić osuwiska związane z eksploatacją złóż surowców naturalnych, - presja ze strony działających podmiotów gospodarczych zajmujących się eksploatacją złóż kopalin.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 14. Zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji zasoby geologiczne

Adaptacja do zmian klimatu	- Pozyskiwanie, przetwarzanie i wykorzystywanie surowców geologicznych z wykorzystaniem najnowocześniejszych technologii. - Zabezpieczanie odkrywek przed zagrożeniami jakie niosą ze sobą nawalne deszcze/podtopienia. - Racjonalne gospodarowanie złożem.
Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	- Związane z nielegalną eksploatacją kopalin mogącą prowadzić do zmiany stosunków wodnych oraz powstawania osuwisk i erozji.
Działania edukacyjne	- Prowadzenie działań edukacyjno-informacyjnych z zakresu zasobów geologicznych (rodzajów kopalin, ich ochrony, rekultywacji obszarów poeksploatacyjnych). - Prowadzenie działań edukacyjno-informacyjnych z zakresu szkodliwości środowiskowych nielegalnej eksploatacji kopalin. - Popularyzacja tzw. płytkiej geotermii (pompy ciepła) jako ekologicznej metody ogrzewania budynków.
Monitoring środowiska	- Poprzez prowadzenie kontroli przedsiębiorców prowadzących eksploatację złóż kopalin.

Źródło: Opracowanie własne

4.7 Gleby

4.7.1 Rodzaje gleb na terenie Gminy Świerklaniec

Na terenie Gminy Świerklaniec występuje znaczne zróżnicowanie typów gleb, co ma związek m.in. z ukształtowaniem terenu. Najczęściej występujące typy gleb na terenie Gminy to:

- gleby brunatne wylugowane lub kwaśne – występują na płaskich terenach oraz zboczach,
- gleby bielcowe i pseudobielcowe – swoim zasięgiem obejmują cały teren Gminy,
- mady brunatne – występują na dnach dolin,
- gleby brunatne namyte – występują w obrębie obniżen terenowych,
- rędziny – występują na terenach o podłożu wapiennym,

- gleby pseudobielicowe, bielicowe właściwe, brunatne bielicowane – występują na terenach pokrytych roślinnością leśną.

Na terenie gminy Świerklaniec dominują gleby brunatne właściwe oraz gleby brunatne wylugowane i kwaśne (odpowiednio 21,14% gleb i 19,83% gleb gminy). Duży jest tu również udział rędzin o słabo wykształconym profilu, zajmują one ok. 15,40% powierzchni gminy, a łączny udział wszystkich rędzin to 25,07% (razem z rędzinami brunatnymi). Stosunkowo duży jest również udział gleb bielicowych i pseudobielicowych, zajmują one 13,22% powierzchni gleb. Na terenie gminy występują jeszcze czarnoziemy zdegradowane i gleby szare, gleby mułowo-torfowe i torfowo-mułowe, mady oraz gleby murszowo-mineralne i murszowate, jednak ich udział jest zdecydowanie mniejszy. Gleby brunatne występują częściej w południowo-zachodniej części gminy, zwykle występują one w niższych częściach triasowych wzgórz. Rędziny dominują w szczytowych partiach triasowych wzgórz w Świerkłańcu, Nakle i Orzechu. W dolinie Rowu Świerkłańskiego częściej spotyka się mady oraz czarne ziemie zdegradowane.

4.7.2. Jakość gleb na terenie gminy

Państwowy monitoring środowiska

W ramach Państwowego Monitoringu Środowiska realizowany jest program „Monitoring chemizmu gleb ornych Polski”. Celem programu jest ocena stanu zanieczyszczenia i zmian właściwości gleb w wymiarze czasowym i przestrzennym. Monitoring chemizmu gleb ornych Polski jest realizowany od roku 1995 (badania w 5-letnich odstępach czasowych). Kolejna, piąta tura Monitoringu przypadła na lata 2015-2017 i podobnie jak w poprzednich latach była realizowana przez Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowy Instytut Badawczy, na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska. W ramach monitoringu na terenie kraju zlokalizowanych jest 216 stałych punktów pomiarowo-kontrolnych zlokalizowanych na gruntach ornych charakterystycznych dla pokrywy glebowej kraju (w tym na terenie województwa śląskiego 18 punktów). Na terenie Gminy Świerklaniec nie ma zlokalizowanego punktu pomiarowo-kontrolnego. Jak wynika z monitoringu warunków glebowych na terenie Gminy Świerklaniec panuje dobry agroklimat oraz dobre warunki wodne (Geoportal Otwartych Danych Przestrzennych).

Zanieczyszczenie gleb w Gminie Świerklaniec

Dane dotyczące zanieczyszczenia gleb zaczerpnięto z Programu ochrony środowiska Powiatu Tarnogórskiego na lata 2021-2024 z perspektywą do roku 2029.

Badania jakości gleb zostały przeprowadzone na terenie części gmin Powiatu Tarnogórskiego, w tym na terenie Gminy Świerklaniec.

Wykonane badania wykazały duże zróżnicowanie zawartości ołowiu w glebach, zawartość tego pierwiastka waha się od $<2,5$ mg/kg do $>10\ 000$ mg/kg. Badania wykazały przekroczenia wartości dopuszczalnej ołowiu (100 mg/kg) próbkach glebowych w gminie Świerklaniec. Średnia zawartość ołowiu (dla 350 próbek) wynosi 316,5 mg/kg. Wartość środkowa (mediana) zawartości ołowiu (dla 350 próbek) wynosi 111,1 mg/kg.

Zawartość kadmu w glebie, uzyskana z aktualnie wykonanych wyników badań, wykazuje zróżnicowanie od wartości $< 0,25$ mg/kg (dolna granica oznaczalności) do 80,7 mg/kg.

Badania wykazały przekroczenia wartości dopuszczalnej kadmu (4,0 mg/kg) w próbkach glebowych na terenie gminy Świerklaniec. Średnia zawartość kadmu (dla 350 próbek), wynosi 4,69 mg/kg. Wartość środkowa (mediana) zawartości kadmu (dla 350 próbek) wynosi 2,17 mg/kg.

Zawartość cynku w badanych glebach powiatu tarnogórskiego waha się w przedziale od <2,5 mg/kg (dolna granica oznaczalności) do >10 000 mg/kg. Badania wykazały przekroczenia wartości dopuszczalnej cynku (300 mg/kg) w próbkach glebowych w gminie Świerklaniec. Średnia zawartość cynku (dla 350 próbek) wynosi 459,6 mg/kg. Wartość środkowa (mediana) zawartości cynku (dla 350 próbek) wynosi 236,5 mg/kg.

W zbadanych glebach zawartość rtęci wykazuje zróżnicowanie od <0,005 mg/kg (dolna granica oznaczalności) do 4,05 mg/kg. Badania wykazały przekroczenia wartości dopuszczalnej rtęci (2 mg/kg) w 1 próbce glebowej: w gminie Świerklaniec. Średnia zawartość rtęci (dla 350 próbek) wynosi 0,08 mg/kg. Wartość środkowa (mediana) zawartości rtęci (dla 350 próbek) wynosi 0,042 mg/kg.

Na obszarze powiatu tarnogórskiego obserwuje się obszarowy charakter zanieczyszczeń - dotyczy to głównie obszarów miejscowości Tarnowskie Góry, Miasteczko Śląskie, Radzionków oraz Świerklaniec. Przekroczenia standardów są uwarunkowane czynnikami historycznymi, wielowiekową działalnością związaną z wydobywaniem i przetwarzaniem rud metali. Na badanym obszarze istotnym czynnikiem wyjaśniającym nagromadzenie metali w glebach są czynniki geologiczne.

Historyczne zanieczyszczenia powierzchni ziemi

Historyczne zanieczyszczenie powierzchni ziemi jest to zanieczyszczenie, które powstało przed 30 kwietnia 2007 r. lub wynika z działalności zakończonej przed tą datą. Dotyczy to także szkody w środowisku spowodowanej przez emisję lub zdarzenie, od którego upłynęło więcej niż 30 lat. Zgodnie z danymi zawartymi w Rejestrze Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska na terenie Gminy Świerklaniec nie zidentyfikowano historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi na dzień sporządzenia niniejszego opracowania.

4.7.3 Analiza SWOT oraz zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji gleby

Tabela 15. Analiza SWOT dla obszaru gleby

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - mała degradacja gleb spowodowana działalnością przemysłową, - dobra rzeźba terenu ograniczająca erozję, - dobre warunki wodne i agroklimat, 	<ul style="list-style-type: none"> - zanieczyszczenie gleb spowodowane uprawianiem rolnictwa, - brak stałego monitoringu jakości gleb, - metale ciężkie występujące w glebach
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa, - likwidacja szamb i rozwój sieci kanalizacyjnej, - restrykcyjne normy środowiskowe dla zakładów i przedsiębiorców, oraz rolników wpływające na zapobieganie skażeniu gleb, - wzrost popytu na ekologiczne produkty rolne, - programy rolno – środowiskowe oraz zalesieniowe. 	<ul style="list-style-type: none"> - zagrożenie jakości gleb z uwagi na działalność rolniczą (degradacja chemiczna i biologiczna), - zmiany klimatyczne powodujące m.in. przesuszanie gruntów, - zmiany klimatyczne powodujące wzrost częstotliwości występowania nawałnych deszczy, które w konsekwencji mogą doprowadzić do powstawania osuwisk, - postępująca urbanizacja terenu.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 16. Zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji gleby

<p>Adaptacja do zmian klimatu</p>	<p>-Prowadzenie działań mających zwiększyć retencję glebową, głównie poprzez wprowadzanie małych zbiorników retencyjnych, oczek wodnych i rowów nawadniających, zachowanie zadrzewień. - Stosowanie zalesień na terenach zniszczonych i obszarach niewykorzystanych rolniczo, gruntach rolnych o niskiej przydatności dla rolnictwa i podatnych na degradację. - Tworzenie nowych i bieżące utrzymanie istniejących terenów zieleni urządzonej na obszarach zurbanizowanych. - „Rozszczelnienie” obszarów zurbanizowanych.</p>
<p>Nadzwyczajne zagrożenia środowiska</p>	<p>- Powstawanie osuwisk terenu (wskutek działalności człowieka lub procesów naturalnych – np. wymywanie gruntu przez powódzie lub ulewne deszcze).</p>
<p>Działania edukacyjne</p>	<p>- Prowadzenie działań edukacyjno–doradczych dla gospodarstw rolnych w zakresie promowania rolnictwa ekologicznego i integrowanego, zapobiegania zanieczyszczeniom gleb środkami ochrony roślin i metalami ciężkimi oraz ochrony gleb przed erozją i zakwaszeniem.</p>
<p>Monitoring środowiska</p>	<p>- Poprzez program PMS – Monitoring chemizmu gleb ornych Polskich. - Poprzez działalność inspekcyjną WIOŚ. - Poprzez działalność OSChR (badania gleb użytków rolnych).</p>

Źródło: Opracowanie własne

4.8. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawania odpadów

4.8.1 Gospodarowanie odpadami komunalnymi

Zgodnie z ustawą z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, gmina odpowiedzialna jest za zorganizowanie odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zamieszkałych, a mieszkaniec/właściciel nieruchomości (lub w jego imieniu administrator lub zarządca nieruchomości) wpłaca na konto gminy opłatę za gospodarowanie odpadami. Objęcie gminnym systemem gospodarowania odpadami komunalnymi nieruchomości niezamieszkałych jest natomiast fakultatywne.

Racjonalna gospodarka odpadami oraz dążenie do zmniejszania ich ilości jest bardzo istotnym aspektem w kontekście ochrony środowiska. W celu ograniczenia niewłaściwego postępowania z odpadami powstał Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Śląskiego na lata 2016-2022. W chwili obecnej brak jest informacji o pracach związanych z opracowaniem nowego Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Śląskiego.

Ilość wytwarzanych odpadów komunalnych, wskaźnik ich nagromadzenia, jak również ich struktura oraz skład są uzależnione od różnych uwarunkowań lokalnych. Należy do nich:

- poziom rozwoju gospodarczego obszaru,
- zamożność społeczeństwa,
- rodzaj zabudowy mieszkaniowej,
- sposób gospodarowania zasobami,
- przyzwyczajenia w konsumpcji dóbr materialnych,
- cechy charakterologiczne mieszkańców

- podatność na edukację ekologiczną.

Największy wpływ na ilość i skład morfologiczny powstających odpadów komunalnych w danej społeczności mają pojedyncze decyzje zapadające w trakcie zakupów poszczególnych towarów i wyboru rodzaju opakowania.

W 2016 roku uchwałą nr V/37/7/2017 z dnia 24 kwietnia 2017 r. Sejmik Województwa Śląskiego przyjął „Plan gospodarki odpadami dla województwa śląskiego na lata 2016-2022”.

Dokument zweryfikował i określił ilość regionalnych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych w danych regionach gospodarki odpadami komunalnymi oraz instalacje zastępcze do obsługi tych regionów.

Jednak w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw zniesiona została regionalizacja w odpadach komunalnych – zlikwidowano podział na regiony gospodarki komunalnej i powiązany z tym zakaz przetwarzania wybranych odpadów poza granicami regionów. Regionalne instalacje przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK-i) zostały zastąpione przez instalacje komunalne, a zastępcze RIPOK-i zostały usunięte, z uwagi na brak regionów. Uchwałą w sprawie wykonania Planu gospodarki odpadami dla województwa śląskiego zastąpiono listą instalacji komunalnych prowadzoną przez Marszałka Województwa. Lista zawiera działające na terenie całego województwa instalacje do przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych.

Zgodnie z nowelizacją ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, instalacje te nie są przypisane do żadnego regionu, a gminy nie muszą być obsługiwane przez narzucone regionalizacją określone instalacje.

Rada Gminy Świerklaniec uchwaliła w 2020 roku Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Świerklaniec (uchwała nr XXXI/236/20 z dnia 30 lipca 2020 r.). Regulamin określa szczegółowe zasady utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Świerklaniec.

W regulaminie zawarte są wymagania w zakresie selektywnego zbierania odpadów komunalnych powstających na nieruchomościach, następujących frakcji odpadów:

- a) papier,
- b) metale,
- c) tworzywa sztuczne,
- d) szkło,
- e) odpady opakowaniowe wielomateriałowe,
- f) bioodpady.

Zbieranie na terenie nieruchomości i przekazywanie do Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych przy ulicy Wiosennej w Świerklańcu, takich odpadów komunalnych jak:

- a) odpady niebezpieczne,
- b) przeterminowane leki i chemikalia,
- c) odpady niekwalifikujące się do odpadów medycznych powstałych w gospodarstwie domowym w wyniku przyjmowania produktów leczniczych w formie iniekcji i prowadzenia monitoringu poziomu substancji we krwi, w szczególności igieł i strzykawek,
- d) zużyte baterie i akumulatory,
- e) zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny,
- f) meble i inne odpady wielkogabarytowe,
- g) zużyte opony,
- h) odpady budowlane i rozbiórkowe,
- i) odpady tekstyliów i odzieży.

Do Punktu Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych przy ulicy Wiosennej w Świerkłańcu można dostarczyć wszystkie ww. odpady komunalne odpowiednio posegregowane.

Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych przy ulicy Wiosennej w Świerkłańcu nie zapewnia przyjmowania bioodpadów, w związku z zapewnieniem w całości odbierania tych odpadów z miejsc ich wytwarzania.

Głównymi celami w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy jest doskonalenie systemu ich selektywnej zbiórki oraz redukcja strumienia niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych kierowanych do instalacji komunalnych.

W Gminie Świerklaniec 100 % mieszkańców (stan na rok 2021) ma zapewniony dostęp do systemu selektywnego zbierania odpadów. Gmina prowadzi coroczną sprawozdawczość. Istotną kwestią pozostaje zachęcanie i motywowanie mieszkańców do prowadzenia selektywnego zbierania odpadów, w związku z czym m.in. wprowadzono zmiany stawek za odpady zmieszane i odpady selektywnie gromadzone. Wyższa stawka za odpady zmieszane jest czynnikiem motywującym mieszkańców, by na swoich nieruchomościach prowadzili segregację odpadów. Bardzo ważnymi zadaniami jest także osiąganie wymaganych poziomów recyklingu i odzysku odpadów oraz zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji unieszkodliwionych przez składowanie.

Firma REMONDIS S.O. z o.o. z siedzibą w Tarnowskich Górach przy ulicy Nakielskiej 1/3 to podmiot, z którym Gmina Świerklaniec zawarła umowę na odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych pochodzących z nieruchomości zamieszkałych oraz z nieruchomości, na których znajdują się domki letniskowe i innych nieruchomości, wykorzystywanych na cele rekreacyjno – wypoczynkowe, położonych na terenie Gminy Świerklaniec.

Gmina Świerklaniec uruchomiła aplikację Eco Harmonogram, która pozwala na pobieranie harmonogramu odbioru odpadów komunalnych dla danego punktu adresowego w Gminie Świerklaniec. Dzięki aplikacji mieszkańiec nie musi wyszukiwać harmonogramu na stronie gminy.

Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym, nakłada pewne obowiązki na użytkowników urządzeń elektrycznych i elektronicznych wykorzystywanych w gospodarstwach domowych, sprzedawców detalicznych i hurtowych tych urządzeń oraz firmy prowadzące zbiórkę zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego. Użytkownicy sprzętu elektrycznego i elektronicznego wykorzystywanego w gospodarstwach domowych są zobowiązani do oddania zużytych urządzeń uprawnionym podmiotom zbierającym tego typu sprzęt oraz mogą go oddać w punkcie sprzedaży, przy zakupie nowego sprzętu tego samego rodzaju. Zabronione jest umieszczanie zużytego sprzętu w pojemnikach służących do zbiórki odpadów komunalnych.

Ilość wytworzonych odpadów na terenie Gminy Świerklaniec przedstawiają poniższe tabele:

Tabela 17. Ilość odebranych odpadów komunalnych w roku 2021

INFORMACJA O ODEBRANYCH ODPADACH KOMUNALNYCH W ROKU 2021		
Kod odpadów	Rodzaj odpadów	Masa odebranych odpadów komunalnych [Mg]
15 01 01	Opakowania z papieru i tektury	249,20
15 01 02	Opakowania z tworzyw sztucznych	381,00
15 01 07	Opakowania ze szkła	491,18
17 01 01	Odpady betonu oraz gruz betonowy z rozbiórek i remontów	286,27

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Świerklaniec na lata 2022 -2025
z perspektywą do roku 2029

20 01 08	Odpady kuchenne ulegające biodegradacji	252,88
20 01 39	Tworzywa sztuczne	321,40
20 02 01	Odpady ulegające biodegradacji	1007,21
20 02 03	Inne odpady nieulegające biodegradacji	19,10
20 03 01	Niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne	3945,36
20 03 07	Odpady wielkogabarytowe	260,54
20 03 99	Odpady komunalne niewymienione w innych podgrupach	89,96
SUMA		7 304,34
Łączna masa odebranych odpadów komunalnych z wyłączeniem odpadów budowlanych i rozbiórkowych		7 018,07
Łączna masa odebranych odpadów budowlanych i rozbiórkowych		286,27

Źródło: Urząd Gminy Świerklaniec

Tabela 18. Informacja o osiągniętych poziomach recyklingu w roku 2021

Gmina Świerklaniec osiągnęła wymagane ustawą o utrzymaniu czystości i porządku w gminach poziomy, w zakresie:

ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazanych do składowania na poziomie	6,2 %
recyklingu, przygotowania do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła, na poziomie	55,66 %
recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych na poziomie	100%

Źródło: Urząd Gminy Świerklaniec

4.8.2 Usuwanie i unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest

W zakresie gospodarowania odpadami zawierającymi azbest gmina wspiera finansowo mieszkańców w jego usuwaniu.

Gmina Świerklaniec posiada „Program usuwania wyrobów azbestowych z terenu Gminy Świerklaniec i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Świerklaniec”, który został opracowany w październiku 2009 r. Baza azbestowa jest prowadzona przez Ministerstwo Rozwoju. Stanowi jedno z narzędzi monitorowania realizacji zadań wynikających z Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032. Gmina na bieżąco dokonuje aktualizacji bazy azbestowej.

Celem opracowania „Programu usuwania wyrobów azbestowych z terenu Gminy Świerklaniec” jest:

1. oczyszczenie terenu Gminy Świerklaniec z azbestu poprzez usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest,
2. eliminacja negatywnych skutków zdrowotnych oddziaływania azbestu na człowieka,
3. likwidacja oddziaływania azbestu na środowisko zgodnie z obowiązującym prawem do końca 2032 roku.

„Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Świerklaniec” (zwany także w dalszej części dokumentu Programem) został przygotowany z uwzględnieniem obowiązujących aktów prawnych i jest zgodny z kierunkami wyznaczonymi w dokumentach krajowych, wojewódzkich i powiatowych.

Zgodnie z „Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest zaplanowano do końca 2032 r. Jako zadania dla samorządu lokalnego wskazano następujące działania:

1. gromadzenie przez wójta, burmistrza, prezydenta miasta informacji o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest oraz przekazywanie jej do marszałka województwa z wykorzystaniem dostępnego narzędzia informatycznego www.bazaazbestowa.pl,
2. przygotowywanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest,
3. organizowanie szkoleń lokalnych w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości bez korzystania z usług wyspecjalizowanych firm,
4. organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych,
5. inspirowanie właściwej postawy obywateli w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest,
6. współpraca z marszałkiem województwa w zakresie inwentaryzacji wyrobów azbestowych oraz opracowywania programów usuwania wyrobów zawierających azbest, w szczególności w zakresie lokalizacji składowisk przyjmujących odpady zawierające azbest oraz urządzeń przewoźnych do przetwarzania odpadów zawierających azbest,
7. współpraca z mediami w celu propagowania odpowiednich inicjatyw społecznych oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest,
8. współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację Programu,
9. współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska).

4.8.3 Analiza SWOT oraz zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

Tabela 19. Analiza SWOT dla obszaru gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - uporządkowany system gospodarki odpadami, - osiągnięcie wymaganych poziomów: ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazanych do składowania (2021 r.); recyklingu, przygotowania do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła (2021 r.); recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych (2021 r.) - dofinansowanie do usuwania azbestu, 	<ul style="list-style-type: none"> - niewystarczająca świadomość w zakresie prawidłowej segregacji odpadów, - istniejące wyroby azbestowe do unieszkodliwienia na terenie Gminy Świerklaniec, - duże koszty systemu gospodarowania odpadami, - wysokie stawki za odbiór odpadów komunalnych.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Świerklaniec na lata 2022 -2025
z perspektywą do roku 2029

- rozbudowa i modernizacja istniejącego PSZOK.	
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - możliwość pozyskania dofinansowania na demontaż i utylizację wyrobów azbestowych, - powstawanie nowoczesnych instalacji zajmujących się przetwarzaniem odpadów, - wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów oraz w zakresie ich prawidłowej segregacji. - rozwój systemu gospodarowania odpadami (np. nowe technologie recyklingu i odzysku). - utworzenie Bazy Danych o Produktach i Opakowaniach oraz o Gospodarce Odpadami (BDO). 	<ul style="list-style-type: none"> - wzrost kosztów odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych, - wysokie koszty wymiany azbestowych pokryć dachowych, - wzrost ilości wytwarzanych odpadów komunalnych wskutek rozwoju społeczno-gospodarczego. - brak zbytu surowców wtórnych, - rosnąca ilość odpadów.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 20. Zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

Adaptacja do zmian klimatu	<ul style="list-style-type: none"> - Wykorzystywanie odpadów do produkcji paliwa alternatywnego (RDF). - Produkcja i energetyczne wykorzystanie biogazu ze składowisk odpadów. - Ponowne wykorzystanie materiałów pochodzących z recyklingu, ograniczając tym samym wydobycie lub wytwarzanie nowych surowców i produktów. - Lokalizowanie obiektów gospodarki odpadami (np. składowisk, PSZOK-ów, magazynów odpadów) w oddaleniu od terenów zagrożonych powodzią, podtopieniami i osuwiskami.
Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	<ul style="list-style-type: none"> - Związane z niewłaściwym postępowaniem z wytworzonymi odpadami (w szczególności dotyczy odpadów niebezpiecznych).
Działania edukacyjne	<ul style="list-style-type: none"> - Prowadzenie działań edukacyjno – informacyjnych w zakresie zapobiegania powstawania odpadów, właściwego postępowania z odpadami i selektywnego zbierania odpadów komunalnych (szczególnie wśród dzieci i młodzieży).
Monitoring środowiska	<ul style="list-style-type: none"> - Monitoring oddziaływania składowisk na środowisko przyrodnicze. - Kontrola podmiotów i instalacji gospodarujących odpadami (WIOŚ). - Prowadzenie kontroli nad gminnym systemem gospodarowania odpadami komunalnymi.

Źródło: Opracowanie własne

4.9 Zasoby przyrodnicze

4.9.1 Lasy

Prawie połowę powierzchni gminy (43,3%) stanowią lasy z przewagą borów sosnowych. Teren gminy Świerklaniec obfituje w wiele gatunków roślin, spotkać tu można gatunki objęte częściową oraz całkowitą ochroną. Ponadto, jak już opisano wcześniej, w obszarze gminy zlokalizowane są dwa parki spacerowo-wypoczynkowe o łącznej powierzchni 167,6 ha oraz inne tereny zieleni.

Ogólna powierzchnia lasów i gruntów leśnych na terenie gminy Świerklaniec wynosi około 2036,00 ha. w administracji Lasów Państwowych, Nadleśnictwo Świerklaniec.

Lasy prywatne w większości przylegają bezpośrednio do kompleksów Lasów Państwowych.

Lasy niepaństwowe występują głównie, jako niewielkie rozproszone enklawy, często przylegające do lasów państwowych. Natomiast lasy państwowe, wchodzące w północną i wschodnią część Gminy, stanowią fragment większych kompleksów leśnych lasów lublinieckich i siewierskich, o powierzchni powyżej 100 ha, co wskazuje na wysoką racjonalność – z przyrodniczego i ekonomicznego punktu widzenia – gospodarki leśnej. Wśród drzewostanu lasów dominuje sosna zwyczajna.

Spośród biotycznych czynników środowiska oddziałujących na istniejące drzewostany, sukcesywne gradacje szkodników pierwotnych drzewostanów sosnowych w ostatnich latach były jednym z istotnych czynników wymuszających przebudowę drzewostanów (monokultur) sosnowych, w celu dostosowania do warunków siedliskowych, natomiast uaktywniły się choroby grzybowe w uprawach, młodnikach i drzewostanach starszych (głównie – huba korzeni i opieńkowa zgnilizna korzeni).

W drzewostanach liściastych (głównie dębowych, bukowych, jesionowo- olchowych) olchowych mieszanych, intensywne żerowanie zwójek i miernikowców wpływa na spadek przyrostu masy i owocowania drzew. Spośród biotycznych czynników środowiska, powodujących ogólne osłabienie części istniejących drzewostanów, istotne znaczenie posiadają szkody ze strony zwierzyny płowej (jeleniowate) w uprawach, młodnikach i starszych drzewostanach liściastych. Ochrona upraw to głównie grodzenia, palikowanie sadzonek oraz chemiczne zabezpieczanie repelentami.

4.9.2 Korytarze ekologiczne i formy ochrony przyrody

Przez obszar Gminy Świerklaniec nie przebiegają żadne korytarze ekologiczne o randze krajowej wyznaczone przez Zakład Badania Ssaków PAN w Białowieży we współpracy z Pracownią na rzecz Wszystkich Istot.

4.9.3 Łowiectwo

Na terenie Gminy Świerklaniec i okolic działa koło łowieckie („Świerklaniec” w Nakle Śląskim), które gospodaruje na obszarach leśnych i polnych. Każde z kół łowieckich corocznie przygotowuje plany łowieckie obejmujące stan populacji na podstawie corocznej inwentaryzacji, pozyskanie zwierzyny oraz zagospodarowanie i szkody łowieckie.

Na terenie gminy Świerklaniec bytują gatunki terenów otwartych - lis, bażant, sarna, zając. Z uwagi na znaczne powierzchnie terenów rolnych oraz możliwość okresowego występowania drobnych gryzoni związanych z uprawami, możliwe występowanie ptaków drapieżnych. Lokalnie największe populacje zwierzyny łownej można spotkać w zwartym

kompleksie leśnym, rozczłonkowanych terenach leśnych, w kompleksach zbiorowisk zaroślowych.

4.9.4 Wędkarstwo

Gospodarka wędkarska oparta jest głównie na akwenu Zbiornika Nakło-Chechło, będącego jednym z łowisk wędkarskich w ewidencji Polskiego Związku Wędkarskiego w Katowicach.

Na terenie Gminy Świerklaniec działa:

- Przystań Wędkarska PZW Koła nr 59,
- Stowarzyszenie Wędkarskie ZYJ.

Na terenie Gminy Świerklaniec występują także inne akwenty wodne gdzie zlokalizowane są łowiska wędkarskie, są to:

- zbiornik Kozłowa Góra,
- mały zbiornik wodny w Parku Świerklanieckim.

4.9.5 Ochrona gatunkowa roślin i zwierząt

Poza ochroną cennych przyrodniczo obiektów i obszarów ustawa o ochronie przyrody przewiduje również ochronę gatunkową dla elementów flory i fauny, których listę zawierają odpowiednie rozporządzenia ministra właściwego do spraw środowiska.

Szata roślinna jest jednym z ważniejszych elementów przyrodniczych oraz istotnym składnikiem krajobrazu.

Teren gminy, ze względu na sposób zagospodarowania, dość wyraźnie dzieli się na dwie części, mające zupełnie odmienny charakter: część północną i wschodnią w skład której wchodzi głównie lasy stanowiące część tzw. Lasów Lublinieckich wraz ze zbiornikiem Chechło-Nakło i zbiornikiem Kozłowa Góra oraz część centralną i południową o charakterze rolniczym i zurbanizowanym.

Obecnie na terenie gminy praktycznie nie występują naturalne zbiorowiska roślinne. Pierwotna roślinność terenu gminy reprezentowana była przez:

- niżowe łągi olszowe i jesionowo-olszowe siedlisk wodnogruntowych okresowo lekko zabagnionych (*Fraxino-alnetum*),
- grądy subkontynentalne lipowo-dębowo-grabowe (*Tilio-Carpinetum*) odmiana małopolska z bukiem i jodłą; forma wyżynna, seria uboga,
- żyzna buczyna sudecka (*Dentario enneaphylli-Fagetum*),
- kontynentalne bory mieszane (*Quercu roboris – Pinetum*),
- suboceaniczne śródładowe bory sosnowe w kompleksie boru świeżego (*Leucobryo – Pinetum*).

W centralnej i południowej części gminy (a więc głównie zurbanizowane części czterech sołectw Nakło Śląskie, Orzech, Nowe Chechło i Świerklaniec) dominują tereny zabudowane, choć pomiędzy poszczególnymi sołectwami rozciągają się tereny rolne. Grunty orne w dużej mierze pozostają w uprawie.

Właściwie w tej części gminy brak jest bardziej wartościowych czy naturalnych elementów przyrody ożywionej. Wyróżnić tu można jedynie kilka terenów: Park w Nakle Śląskim, Aleja Lipowa (pomnik przyrody), teren Cejmanowych Dołów (dwa oczka wodne stanowiące prawdopodobnie dawne wyrobiska kruszców i rud żelaza), dwa zadrzewione wzgórza z romantycznymi ruinami na wschód od sołectwa Orzech, Park w Świerklańcu oraz zadrzewione wzgórza otoczone polami w południowo-wschodniej części sołectwa Nakło Śląskie. Innych interesujących pod względem przyrodniczym elementów właściwie tu brak.

Należy tu jeszcze wspomnieć o szczycie tzw. Chachelskiej Górki, gdzie znajdują się pozostałości wyrobisk, ale są one mocno niewidoczne, a całość tego terenu porasta roślinność ruderalna oraz zadrzewienia, w których przeważa robinia akacjowa. Na terenach położonych pomiędzy Nakłem Śląskim, Świerklańcem i Nowym Chechłem oraz w południowej części Nakła znajduje się szereg pozostałości po dawnej eksploatacji tzw. warpii. Niestety i one słabo zaznaczają się w terenie, często zasypane są odpadami i porasta je roślinność ruderalna. Zadrzewienia porastające wzgórza z romantycznymi ruinami oraz wzgórza w południowo-zachodniej części Nakła Śląskiego nie mają większej wartości przyrodniczej, gdyż dominują tu różnego rodzaju klony, a także topole, czy nawet robinie akacjowe, ale mają one dużą wartość krajobrazową, stanowią również ważny element biocenotyczny.

Północną i północno-wschodnią część gminy stanowią rozległe powierzchnie leśne. Lasy te stanowią część rozległych Lasów Lublinieckich, mają jednak niewielką wartość przyrodniczą. Występują tu głównie monotonne powierzchnie monokultur sosnowych intensywnie gospodarowane przez Lasy Państwowe. Praktycznie brak pośród tych lasów jakichś bardziej naturalnych siedlisk, pomimo, że zajmują niemal połowę powierzchni gminy.

Mimo niskiej wartości przyrodniczej lasy te pełnią oczywiście ważną funkcję klimatyczną, funkcje korytarza ekologicznego, a także doskonałe miejsce do uprawiania sportu i rekreacji.

W północno-zachodniej części gminy znajduje się zbiornik Chechło-Nakło o powierzchni ok. 84 ha powstały w 1973 r. w wyniku zalania wyrobisk kopalni piasku. Zbiornik ten pełni głównie rolę rekreacyjno-wypoczynkową, jego funkcja przyrodnicza jest mniejsza. Ze względu na dużą głębokość i nachylenie skarp, cechuje się niewielką ilością zbiorowisk szuwarowych. Głównie reprezentowane one są przez wąski pas nadbrzeżnych trzciny w zachodniej części zbiornika. Wokół jeziora rozlokowane są domki letniskowe, campingi, hotele, restauracje itp. infrastruktura służąca wypoczynkowi. Brzegi zbiornika zinwentaryzowano i wydzielono te miejsca, gdzie znajdują się pasy trzciny. Występują one na brzegu zachodnim oraz w części północno-zachodniej (tu z wyjątkiem dwóch plaż, gdzie brak jest szuwarów). Trzciny nie są zbyt szerokie, mają zwykle ok. 5 do 10 metrów szerokości, miejscami mniej niż 5 metrów, ale zdarza się również kilka miejsc, gdzie szerokość pasa trzciny dochodzi do 20 m. Pomimo niewielkiej szerokości w pasie szuwarów stwierdzono gniazdowanie gatunków związanych z tego typu siedliskami, a więc głównie trzciniak oraz kaczki krzyżówki i łyski. Na pozostałym brzegu zbiornika brak jest trzciny, stanowią one zwykle plaże, mola, przystanie itp. lub też dno zbiornika opada stromo, co uniemożliwia rozwój roślin. Wyspa znajdująca się na środku zbiornika jest całkowicie pozbawiona wartościowych siedlisk. Rośnie tu niskowiekowy las o charakterze gospodarczym z dębem i brzozą. Brzegi wyspy są dość strome, brak jest tu jakiegokolwiek roślinności nadbrzeżnej czy pasa szuwarów.

Kolejnym ważnym elementem gminy jest zbiornik Kozłowa Góra. Szerzej został on opisany w rozdziale dotyczącym wód powierzchniowych. Tu można wspomnieć, że brzegi zbiornika od strony południowej (zapora) i zachodniej pozbawione są większej wartości przyrodniczej, zaś jego część północna, a zwłaszcza ujścia Brynicy i Potoku spod Nakła pełnią bardzo ważną funkcję przyrodniczą, zwłaszcza dla ptactwa wodno-błotnego. Rozległe pasma szuwarów stanowią doskonałe schronienie oraz bazę pokarmową. Sam zbiornik jest wymieniany jako ważny element na mapie migracji ptaków stanowiąc tzw. przystanek regionalny. W tej części gminy warto wymienić jeszcze dolinę Potoku spod Nakła, która im bliżej zbiornika, tym większą wartość przyrodniczą posiada. O ile w rejonie zbiornika Chechło-Nakło jest to zwykły ciek o charakterze rowu melioracyjnego, o tyle w dolnym biegu w otoczeniu potoku coraz szerszy jest pas zieleni łąkowej. Największą wartość w dolinie tego ciek ma staw usytuowany w pobliżu DK78 (na północ od niej) oraz szeroka, porośnięta szuwarami dolina położona po południowo-wschodniej stronie DK78, łącząca się bezpośrednio ze zbiornikiem Kozłowa Góra. Bardzo ciekawym pod względem przyrodniczym elementem

jest również dolina Brynicy powyżej DK78. Zbiegają się tu granice trzech gmin: Miasteczko Śląskie, Ożarówce i Świerklaniec. Rzeka płynie tu szeroką doliną, mocno meandrując, dolinę zaś porastają łąki, miejscami dość podmokłe.

Ponadto występujące tu lasy stanowią ostoję zwierzyny płowej zwłaszcza saren. Cenne pod względem przyrodniczym i krajobrazowym są tu zakrzewienia śródpolne na miedzach i nieużytkach. Występują one pojedynczo, pasowo lub w skupieniach. Sprzyjają one również występowaniu większych kręgowców: saren, lisów, zajęcy, wiewiórek i innych. Dla ssaków śródpolnych zadrzewienia te stanowią nie tylko ostoję, ale są również duktami ekologicznymi.

W sąsiedztwie takich zakrzewień znacznie liczniej występują żaby, ropuchy, jeże, krety, oraz owadożerne ryjówki i nietoperze. Na pozostałym terenie mogą występować gatunki ptaków związane z terenami półotwartymi i otwartymi użytkowanymi rolniczo. Czynnikiem lokalnie sprzyjającym występowaniu wielu gatunków ptaków są zakrzewienia śródpolne. Na terenach pozbawionych zakrzewień śródpolnych, liczba gatunków ptaków bytujących i gniazdujących drastycznie spada. Z uwagi na znaczne połacie terenów rolnych oraz możliwość występowania okresowych pojawów drobnych gryzoni związanych z uprawami, można się tu spodziewać ptaków drapieżnych.

Na terenie Gminy Świerklaniec nie występują obszarowe formy ochrony przyrody (parki narodowe, parki krajobrazowe, rezerваты przyrody, obszary chronionego krajobrazu). Formami ochrony przyrody stosowanymi w gminie jest ochrona gatunkowa oraz ochrona indywidualna w postaci pomników przyrody. Zgodnie z danymi z Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody prowadzonego przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie na terenie Gminy Świerklaniec znajdują się dwa pomniki przyrody:

1. Dąb szypułkowy „EMANUEL” o obwodzie 420 cm, wysokości 21,00 m, rośnie w Świerklańcu, przy ul. Wiosennej na działce o nr 695/6.
2. Aleja lipowa w Nakle Śląskim składająca się z 82 sztuk Lip drobnolistnych (*Tilia cordata*) o obwodach pomiędzy 150-390 cm i wysokościach od 9 do 32,50 m.

4.9.6. Analiza SWOT oraz zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji zasoby przyrodnicze

Tabela 21. Analiza SWOT dla obszaru zasoby przyrodnicze

Mocne strony	Słabe strony
- dobrze utrzymana zieleń urządzona, - obecność licznych gatunków roślin i zwierząt cennych przyrodniczo, - wysoki stopień lesistości	- brak ustanowionych obszarowych form ochrony przyrody.
Szanse	Zagrożenia
- podnoszenie świadomości przyrodniczej społeczeństwa, - rozwój turystyki i funkcji kulturalnych opartych o dziedzictwo historyczne, kulturowe i przyrodnicze Gminy, - ustanawianie nowych form ochrony przyrody, - działania ograniczające presję na środowisko na etapie planowania przestrzennego.	- zmiany klimatyczne (susze powodujące pożary, porywiste wiatry powodując wiatrołomy). - fragmentacja siedlisk poprzez realizacje inwestycji liniowych, - wzrost presji gospodarczej, urbanistycznej, turystycznej i rekreacyjnej. - zanieczyszczenie środowiska.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 22. Zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji zasoby przyrodnicze

<p>Adaptacja do zmian klimatu</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Prowadzenie regulacji mikroklimatu poprzez zalesienia, zadrzewienia śródpolne, zieleni na terenach zabudowanych. - Utrzymywanie właściwego stanu siedlisk (w szczególności wodno-błotnych oraz związanych z dolinami rzek) i gatunków. - Uwzględnianie w dokumentach planistycznych aspektu klimatycznego tak, aby projektowane w nich działania w pełni odpowiadały zagrożeniom oraz potrzebom ochrony gatunków i siedlisk. - Podejmowanie działań służących dobrej kondycji lasów, tj. np. przebudowa drzewostanów i odpowiedni dobór gatunków. - Ochrona struktur przyrodniczych, zachowanie spójności i drożności sieci ekologicznej.
<p>Nadzwyczajne zagrożenia środowiska</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Związane z wielkoobszarowymi pożarami lasów oraz wypalaniem użytków rolnych.
<p>Działania edukacyjne</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Prowadzenie działań edukacyjno – informacyjnych w zakresie ochrony i promocji zasobów przyrodniczych (np. roli zjawisk przyrodniczych, presji turystycznej, prawnych podstawach funkcjonowania obszarów chronionych, roli lasów i ich ochrony przed pożarami, szkodliwości wypalania łąk).
<p>Monitoring środowiska</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Monitoring siedlisk i gatunków chronionych przez RDOŚ oraz nadleśnictwo.

Zródło: opracowanie własne

4.10 Zagrożenia poważnymi awariami

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska mianem poważnej awarii określa się zdarzenie, w szczególności emisję, pożar lub eksplozję, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem.

Podstawowe zasady zapobiegania i przeciwdziałania poważnym awariom przemysłowym, podmioty, których dotyczą wprowadzone przepisy, oraz ich obowiązki i zadania, a także główne procedury i dokumenty są określone w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska.

Na terenie Gminy Świerklaniec nie występują zakłady o dużym ryzyku wystąpienia awarii (ZDR), ani zakłady o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii (ZZR), zgodnie z kryteriami ilościowo-jakościowymi określonymi w rozporządzeniu Ministra Rozwoju z dnia 29 stycznia 2016 r. w sprawie rodzajów i ilości znajdujących się w zakładzie substancji niebezpiecznych, decydujących o zaliczeniu zakładu do zakładu o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej. Zakładami ZDR zlokalizowanymi najbliżej Gminy Świerklaniec są:

- NITROERG S.A. w Bieruniu, lokalizacja w Krupskim Młynie przy ul. Zawadzkiego 1,
- TanQuid Polska Sp. z o.o., Baza Paliw w Radzionkowie przy ul. Zofii Nałkowskiej 51,
- Huta Cynku „Miasteczko Śląskie” S.A. w Miasteczku Śląskim przy ul. Hutniczej 17

Innym typem zagrożeń na terenie gminy są zagrożenia pochodzące z komunikacji. Największe zagrożenia występują na drogach ekspresowych, krajowych i wojewódzkich, na których odbywa się transport w ruchu tranzytowym. W wyniku dużego i stale rosnącego natężenia przewozów materiałów, stanu technicznego dróg oraz niejednokrotnie fatalnego stanu technicznego taboru ciężarowego rośnie ryzyko zagrożenia. Drogi krajowe, wojewódzkie

oraz stacje paliw można uznać za miejsca wypadków drogowych i zagrożeń produktami ropopochodnymi dla gleb i wód. Zagrożenie pożarowe stanowią zbiorniki paliw płynnych znajdujące się na stacjach paliw zlokalizowanych na terenie powiatu. Jeśli wystąpi pożar i wybuch zbiorników niezbędna będzie ewakuacja zamieszkałej w pobliżu ludności oraz nastąpią utrudnienia komunikacyjne. Takie ryzyko określa się jako prawdopodobne.

Działania ratownicze prowadzone na terenie gminy realizują jednostki Państwowej Straży Pożarnej oraz Ochotniczych Straży Pożarnych. Według danych WIOŚ w latach 2018-2019 nie odnotowano poważnych awarii. Lotnisko w Pyrzowicach nie dotyczy Gminy Świerklaniec, położone jest w Gminie Ożarówie więc tu bym nie wspominał o lotnisku jako miejsca potencjalnego zagrożenia poważnej awarii.

4.10.1 Analiza SWOT oraz zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji zagrożenia poważnymi awariami

Tabela 23. Analiza SWOT dla obszaru zagrożenia poważnymi awariami

Mocne strony	Słabe strony
- brak na terenie gminy zakładów ZDR. - brak na terenie gminy zakładów ZZR	- nie stwierdzono
Szanse	Zagrożenia
- odpowiednie planowanie przestrzenne – lokalizacja zakładów przemysłowych w specjalnych strefach. - działalność kontrolno-inspekcyjna Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska, Państwowej Straży Pożarnej oraz Inspekcji Transportu Drogowego. - opór społeczny przed lokalizowaniem nowych zakładów ZDR i ZZR	- ponadlokalny zasięg skutków wystąpienia poważnej awarii, - ekstremalne zjawiska pogodowe (burze, huragany, ulewne deszcze, gradobicie) powodujące wzrost ryzyka wystąpienia poważnej awarii.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 24. Zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji zagrożenia poważnymi awariami

Adaptacja do zmian klimatu	- Modernizacja lub budowa nowej infrastruktury transportowej, energetycznej, gazowej w sposób uwzględniający gwałtowne zmiany pogodowe. - Położenie nacisku na tworzenie oraz kontrola systemów zabezpieczeń przed skutkami zmian klimatycznych w przypadku powstawania nowych zakładów przemysłowych.
Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	- Związane z przesyłem gazu ziemnego, przesyłem i transformacją energii elektrycznej, transportem materiałów niebezpiecznych, działalnością przemysłową i hodowlaną.
Działania edukacyjne	- Prowadzenie działań edukacyjno – informacyjnych w zakresie właściwych zachowań w sytuacjach zagrożenia wśród mieszkańców. - Poprzez działalność powiatowego i gminnych zespołów zarządzania kryzysowego.
Monitoring środowiska	- Poprzez działalność kontrolno-inspekcyjną WIOŚ, Państwowej Straży Pożarnej oraz Inspekcji Transportu Drogowego.

Źródło: Opracowanie własne

4.11 Realizacja dotychczasowego Programu Ochrony Środowiska, istniejące problemy środowiskowe oraz prognoza stanu środowiska

Poprzedni „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Świerklaniec” obowiązujący w latach 2018-2021 wyznaczał do realizacji m.in. następujące cele środowiskowe:

- 1) poprawa jakości powietrza na terenie Gminy Świerklaniec,
- 2) ochrona przed nadmiernym hałasem na terenie Gminy Świerklaniec,
- 3) monitoring i utrzymanie poniżej poziomu dopuszczalnego PEM,
- 4) osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego wód pod względem jakościowym i ilościowym na terenie Gminy Świerklaniec,
- 5) rozwój gospodarki wodno-ściekowej na terenie Gminy Świerklaniec,
- 6) ochrona zasobów geologicznych występujących na terenie Gminy Świerklaniec,
- 7) ochrona gleb przed degradacją na terenie Gminy Świerklaniec,
- 8) minimalizacja ilości powstających odpadów na terenie Gminy Świerklaniec,
- 9) zachowanie różnorodności biologicznej na terenie Gminy Świerklaniec,
- 10) ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków,
- 11) zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców

Do najważniejszych inwestycji realizowanych na terenie Gminy Świerklaniec w ostatnich latach wpływających na poprawę i ochronę stanu poszczególnych komponentów środowiska zaliczyć należy:

- Budowa instalacji fotowoltaicznej na terenie oczyszczalni ścieków przy ul. Wiosennej w Świerklańcu.
- Budowa kanalizacji sanitarnej i deszczowej na terenie Gminy Świerklaniec.
- Budowa nawierzchni ulicy Piaskowej w Świerklańcu – opracowanie dokumentacji projektowej.
- Budowa chodnika przy ul. Nakielskiej w Orzechu – opracowanie dokumentacji projektowej.

- Dalsza część utwardzenia parkingu przy ul. Lasowickiej w Nowym Chechle.
- Wykonanie dokumentacji projektowej dla termomodernizacji budynku Urzędu Stanu Cywilnego przy ul. Parkowej w Świerklańcu.
- Termomodernizacja budynku filii Urzędu Gminy Świerklaniec przy ul. Młyńskiej 3.
- Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej im. Kai Mireckiej w Nakle Śląskim przy ul. Dworcowej 2.
- Budowa oświetlenia boiska szkolnego przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Orzechu ul. Brzechwy 8.
- Realizacja Programu Ograniczenia Emisji poprzez wymianę kotłów nieefektywnych ekologicznie na terenie Gminy Świerklaniec - etap VI.
- Słoneczna Gmina - montaż układów solarnych i instalacji fotowoltaicznych na budynkach jednorodzinnych na terenie Gminy Świerklaniec - etap II.
- Budowa oświetlenia OZE

Na podstawie dokonanego opisu stanu środowiska oraz przeprowadzonej analizy SWOT dla poszczególnych obszarów interwencji zidentyfikowano następujące najważniejsze problemy środowiskowe na terenie Gminy Świerklaniec, które wymagają podjęcia działań naprawczych w ramach niniejszego Programu:

1. Występowanie przekroczeń dopuszczalnych standardów jakości powietrza.

Zgodnie z aktualną „Roczną oceną jakości powietrza w województwie śląskim – raport wojewódzki za rok 2020” na terenie Gminy Świerklaniec ze względu na kryterium ochrony

zdrowia ludzi nie wyznaczono *obszaru przekroczeń poziomu celów długoterminowych dla strefy śląskiej*. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 13 listopada 2020 r. w sprawie zakresu i sposobu przekazywania informacji dotyczących zanieczyszczenia powietrza nadano kod Programu: PL24PM10aPM2.5aBaPaNO2aO38_2018 Program ochrony powietrza dla województwa śląskiego (dalej POP lub Program) został opracowany w związku z odnotowaniem w 2018 roku przekroczenia standardów jakości powietrza oraz docelowego poziomu benzo(a)pirenu w województwie śląskim. Opracowany został zgodnie z wymaganiami Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2019 r. w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów krótkoterminowych. Integralną częścią Programu jest plan działań krótkoterminowych (dalej PDK lub Plan). Program obejmuje pięć stref oceny jakości powietrza:

- strefa aglomeracja górnośląska (o kodzie PL2401);
- strefa aglomeracja rybnicko-jastrzębska (o kodzie PL2402);
- strefa miasto Bielsko-Biała (o kodzie PL2403);
- strefa miasto Częstochowa (o kodzie PL2404);
- strefa śląska (o kodzie PL2405).

Gmina Świerklaniec zalicza się do strefy śląskiej.

2. Zła jakość wód powierzchniowych.

W latach 2017-2018 badaniami i oceną jakości wód powierzchniowych prowadzonymi w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska objęte były następujące JCWP położone w obrębie Gminy Świerklaniec:

- Stoła od źródła do Kanara PLRW6000181181649
- Potok spod Nakła PLRW20006212632
- Rów Świerklaniecki PLRW20006212652
- Zbiornik Kozłowa Góra PLRW20000212639
- Brynica od źródeł do zbiornika PLRW20005212619

Badania wykazały zły stan ogólny wszystkich monitorowanych JCWP. Zgodnie z informacjami zawartymi w karcie charakterystyki JCWP zły stan ogólny wynika ze złego stanu ekologicznego lub stanu chemicznego wód.

3. Silne zagrożenie obszaru gminy suszą.

Zgodnie z opracowanym przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie „Projektem planu przeciwdziałania skutkom suszy” (Warszawa, maj 2020 r.) wynikowe (łączne) zagrożenie obszaru Gminy Świerklaniec suszą zostało określone jako silne, w tym zagrożenie suszą rolniczą jako ekstremalne.

4. Występująca na terenie gminy strefa zagrożenia powodziowego

Teren Gminy Świerklaniec nie zalicza się do stref zagrożenia powodziowego.

5. Dominujący udział zmieszanych odpadów komunalnych odbieranych z terenu gminy.

W 2021 r. z obszaru Gminy Świerklaniec odebrano 7 304,34 Mg odpadów komunalnych. Zdecydowanie największy udział w łącznej masie odebranych odpadów komunalnych posiadały niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne – 7 018,07 Mg.

6. Duża ilość wyrobów zawierających azbest znajdujących się na terenie gminy.

Zgodnie z Bazą Azbestową (dostęp na dzień 28.02.2022 r.) na terenie Gminy Świerklaniec zinwentaryzowano 126,570 Mg wyrobów zawierających azbest (głównie pod postacią falistych płyt azbestowo-cementowych stosowanych jako pokrycia dachowe), z czego do usunięcia i unieszkodliwienia pozostało 126,570 Mg.

W kolejnej tabeli przedstawiono prognozę stanu poszczególnych komponentów środowiska na terenie Gminy Świerklaniec.

Tabela 25. Prognoza stanu poszczególnych komponentów środowiska na terenie Gminy Świerklaniec

Komponent środowiska	Prognoza/zmiana stanu
Klimat	<p>Wyniki analiz naukowych oraz scenariusze klimatyczne wykonane w ramach „Strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030” (SPA 2020) jednoznacznie wskazują, iż klimat Polski ulega systematycznej zmianie. Największe zagrożenie dla gospodarki oraz społeczeństwa stanowią:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wzrost średniej rocznej temperatury powietrza; - zmiana struktury opadów – opady są bardziej gwałtowne, krótkotrwałe oraz nieregularne; - wzrost częstotliwości występowania oraz nasilenia zjawisk ekstremalnych takich jak: silne wiatry, nawalne deszcze, burze, fale upałów.
Powietrze	<p>W kontekście prognozowania zmiany jakości powietrza kluczowe znacznie ma obserwowana tendencja wzrostu średniej rocznej temperatury powietrza. Wyższe temperatury powietrza zmniejszają zapotrzebowanie na energię grzewczą w sezonie zimowym. W związku z czym mniejsze zużycie paliw opałowych przełoży się na mniejszą emisję zanieczyszczeń do powietrza oraz na poprawę jego jakości. Również wprowadzane i obowiązujące obecnie przepisy prawne ustalające wymagania w zakresie stosowania niskoemisyjnych paliw oraz urządzeń grzewczych (np. „uchwała antysmogowa”) wpłyną na redukcję emisji zanieczyszczeń z sektora komunalnego (emisja powierzchniowa), który stanowi główne źródło zanieczyszczeń powietrza na terenie kraju (szczególnie w zakresie pyłów zawieszonych oraz benzo(a)pirenu.</p>
Wody powierzchniowe i podziemne	<p>Prognozowane zmiany klimatyczne polegające na wzroście średniej rocznej temperatury powietrza oraz zmiany struktury opadów w konsekwencji wpłyną na nasilenie zjawiska suszy. W związku z czym stan ilościowy oraz dostępność zasobów wód dla wszystkich sektorów gospodarki zmniejszy się. Postępujący wzrost urbanizacji (powstawanie nowych terenów mieszkaniowych i zakładów produkcyjno-przemysłowych) również przyczyni się do degradacji ilościowej i jakościowej środowiska wodnego.</p>
Klimat akustyczny	<p>Postępujący wzrost urbanizacji (powstawanie nowych terenów mieszkaniowych, zakładów produkcyjno-przemysłowych, terenów komunikacyjnych) przyczyni się do wzrostu natężenia dźwięku w środowisku.</p>
Promieniowanie elektromagnetyczne	<p>Postępujący wzrost urbanizacji (powstawanie nowych terenów mieszkaniowych i zakładów produkcyjno-przemysłowych) przyczyni się do wzrostu liczby sztucznych źródeł pól elektromagnetycznych takich jak: stacje transformatorowe, napowietrzne linie elektroenergetyczne, stacje bazowe telefonii</p>

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Świerklaniec na lata 2022 -2025
z perspektywą do roku 2029

	komórkowej, radiowe i telewizyjne stacje nadawcze. Powyższe spowoduje wzrost poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku. Wzrost poziomu promieniowania elektromagnetycznego w środowisku spowodowany będzie również wprowadzaniem na terenie kraju technologii mobilnej piątej generacji (5G) pracującej na wyższych częstotliwościach.
Gleby i powierzchnia ziemi	Postępujący wzrost urbanizacji (powstawanie nowych terenów mieszkaniowych, zakładów produkcyjno-przemysłowych, terenów komunikacyjnych) przyczyni się do zmniejszenia powierzchni gleb i gruntów czynnych biologicznie.
Zasoby przyrodnicze	Środowisko biotyczne podlega bardzo różnorodnym oddziaływaniom człowieka. Postępujący wzrost presji urbanizacji, w przypadku braku podejmowania kompleksowych działań ochronnych, może prowadzić do stopniowego zmniejszania się różnorodności biologicznej. Dotyczy to w szczególności zaniku gatunków rzadkich, kosztem wzrostu liczby gatunków synantropijnych i pospolitych. W świetle przewidywanego wzrostu udziału powierzchni zabudowanych i zainwestowanych, a także innych presji (np. turystycznej i rekreacyjnej), można się spodziewać utrzymywania lub nasilenia niekorzystnych skutków tych zjawisk dla przyrody ożywionej.

Źródło: Opracowanie własne

Prognozowane negatywne zmiany stanu i jakości większości analizowanych w powyższej tabeli komponentów środowiska na terenie Gminy Świerklaniec powodują konieczność intensyfikacji podejmowania działań naprawczych i zapobiegawczych określonych w niniejszym „Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Świerklaniec”.

5. CELE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA, ZADANIA I ICH FINANSOWANIE

5.1 Spójność Programu Ochrony Środowiska z ważniejszymi dokumentami strategicznymi na poziomie ogólnokrajowym

Polityka Ekologiczna Państwa 2030

Polityka ekologiczna państwa 2030 to dokument przyjęty Uchwałą nr 67 Rady Ministrów z dnia 16 lipca 2019 r. Jest to najważniejszy dokument strategiczny w obszarze środowiska i gospodarki wodnej. Jego rolą jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego Polski, a także zapewnienie wysokiej jakości życia dla wszystkich mieszkańców. Jako cel główny wskazano rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców.

Polityka Energetyczna Polski do roku 2040

„Polityka energetyczna Polski do 2040 r.” to 1 z 9 strategii zintegrowanych wynikających ze „Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju”. PEP2040 jest kompasem dla przedsiębiorców, samorządów i obywateli w zakresie transformacji polskiej gospodarki w kierunku niskoemisyjnym.

W PEP2040 podejmowane są strategiczne decyzje inwestycyjne, mające na celu wykorzystanie krajowego potencjału gospodarczego, surowcowego, technologicznego i kadrowego oraz stworzenie poprzez sektor energii dzwigni rozwoju gospodarki, sprzyjającej sprawiedliwej transformacji.

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności

Założeniem wyjściowym przy konstruowaniu Strategii stała się konieczność przezwyciężenia kryzysu finansowego w jak najkrótszym czasie. Próba uniknięcia „straconej dekady”, czyli rozwoju gospodarczego wolniejszego niż w poprzednim dziesięcioleciu. Wolniejszy rozwój spowodowałby, że jakość życia ludzi poprawiałaby się bardzo wolno. Niezbędne jest zbudowanie przewag konkurencyjnych na kolejne dziesięć lat, czyli do 2030 r., tak, aby po wyczerpaniu dotychczasowych sił rozwojowych, Polska dysponowała nowymi potencjałami wzrostu w obszarach dotychczas nieeksploatowanych.

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 roku)

W Strategii zawarte są rekomendacje dla polityk publicznych. Stanowi ona też podstawę dla zmian w systemie zarządzania rozwojem, w tym obowiązujących dokumentów strategicznych (strategii, polityk, programów). Aktualnie trwają prace nad przygotowaniem nowych, zintegrowanych strategii rozwoju, które posłużą do realizacji założonych celów i uszczegółowienia zapisów SOR do roku 2030.

Krajowy Program Ochrony Powietrza do roku 2020 z perspektywą do 2030

Głównym celem Krajowego Programu Ochrony Powietrza (KPOP) jest poprawa jakości powietrza na terenie kraju, a w szczególności na obszarach, gdzie stwierdzone zostały przekroczenia standardów jakości. Zgodnie z założeniami KPOP ma to nastąpić poprzez osiągnięcie, w możliwie krótkim czasie, dopuszczalnych poziomów pyłu zawieszzonego i innych substancji szkodliwych w powietrzu, wymaganych przepisami prawa unijnego transponowanych do prawa polskiego, a w perspektywie do 2030 r. – poziomów wskazywanych przez Światową Organizację Zdrowia.

Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030

Skutki zmian klimatu, zwłaszcza wzrost temperatury, częstotliwości i nasilenia zjawisk ekstremalnych, występujące w ostatnich kilku dekadach pogłębiają się i z tego względu stały się przedmiotem zainteresowania rządów i społeczności międzynarodowej. Wyniki badań naukowych jednoznacznie wskazują, że zjawiska powodowane przez zmiany klimatu stanowią zagrożenie dla społecznego i gospodarczego rozwoju wielu krajów na świecie, w tym także dla Polski. Wysiłki na rzecz dostosowania się do skutków zmian klimatu powinny być zatem podejmowane jednocześnie z realizowanymi przez Polskę działaniami ograniczającymi emisję gazów cieplarnianych.

Program ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej oraz Plan działań na lata 2015-2020 – nadal aktualny

Cel główny Programu został przedstawiony następująco: Poprawa stanu różnorodności biologicznej i pełniejsze powiązanie jej ochrony z rozwojem społecznym i gospodarczym kraju. Cele szczegółowe i kierunki interwencji:

- Cel szczegółowy A: Podniesienie poziomu wiedzy oraz wzrost aktywności społeczeństwa w zakresie działań na rzecz ochrony różnorodności biologicznej.
- Cel szczegółowy B: Doskonalenie systemu ochrony przyrody.
- Cel szczegółowy C: Zachowanie i przywracanie siedlisk przyrodniczych oraz populacji zagrożonych gatunków.
- Cel szczegółowy D: Utrzymanie i odbudowa funkcji ekosystemów będących źródłem usług dla człowieka.

- Cel szczegółowy E: Zwiększenie integracji działalności sektorów gospodarki z celami ochrony różnorodności biologicznej.
- Cel szczegółowy F: Ograniczanie zagrożeń wynikających ze zmian klimatu oraz presji ze strony gatunków inwazyjnych.
- Cel szczegółowy G: Zwiększenie udziału Polski na forum międzynarodowym w zakresie ochrony różnorodności biologicznej.

Aktualizacja programu wodno - środowiskowego kraju, planach gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy, planach zarządzania ryzykiem powodziowym

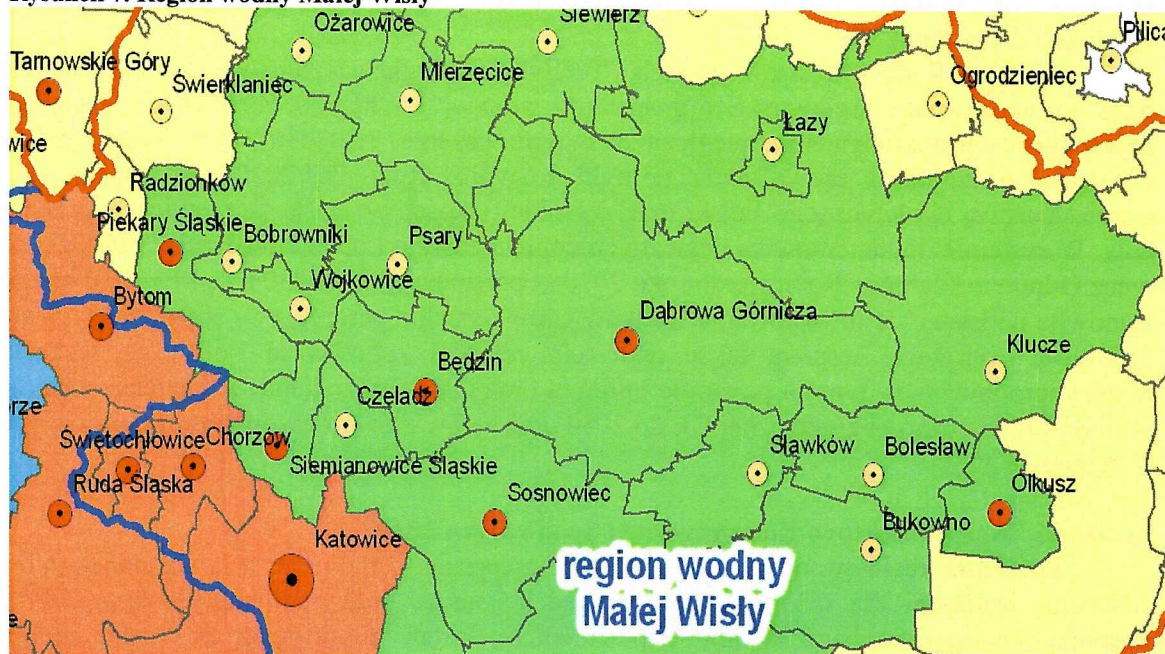
Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (zwana Ramową Dyrektywą Wodną) zobowiązała Państwa Członkowskie do opracowania programów działań, które mają zapewnić osiągnięcie celów środowiskowych ustalonych zgodnie z zapisami art. 4 RDW. Na podstawie art. 113 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne, zwanej dalej ustawą Prawo wodne, wypełnieniem tego zobowiązania jest Program wodno-środowiskowy kraju z uwzględnieniem podziału na obszary dorzeczy. Dokument ten jest jednym z podstawowych dokumentów planistycznych w zakresie ochrony, gospodarowania i zarządzania zasobami wodnymi w Polsce. Zakres Programu wodno-środowiskowego kraju ustalają zapisy art. 113b ustawy Prawo wodne.

Region wodny Małej Wisły

Obszar regionu wodnego Małej Wisły zajmuje powierzchnię 3 942,5 km² i zlewnie bilansowe Małej Wisły i Przemszy. Zlewnia Małej Wisły odwadnia tereny górskie i podgórskie, natomiast zlewnia Przemszy obejmuje w znacznej części tereny zurbanizowane i uprzemysłowione. Według podziału fizycznogeograficznego region wodny Małej Wisły obejmuje następujące podprovincje: Wyżynę Śląsko-Krakowską, Podkarpacie Północne, Zewnętrzne Karpaty Zachodnie oraz w małym stopniu Niziny Środkowopolskie.

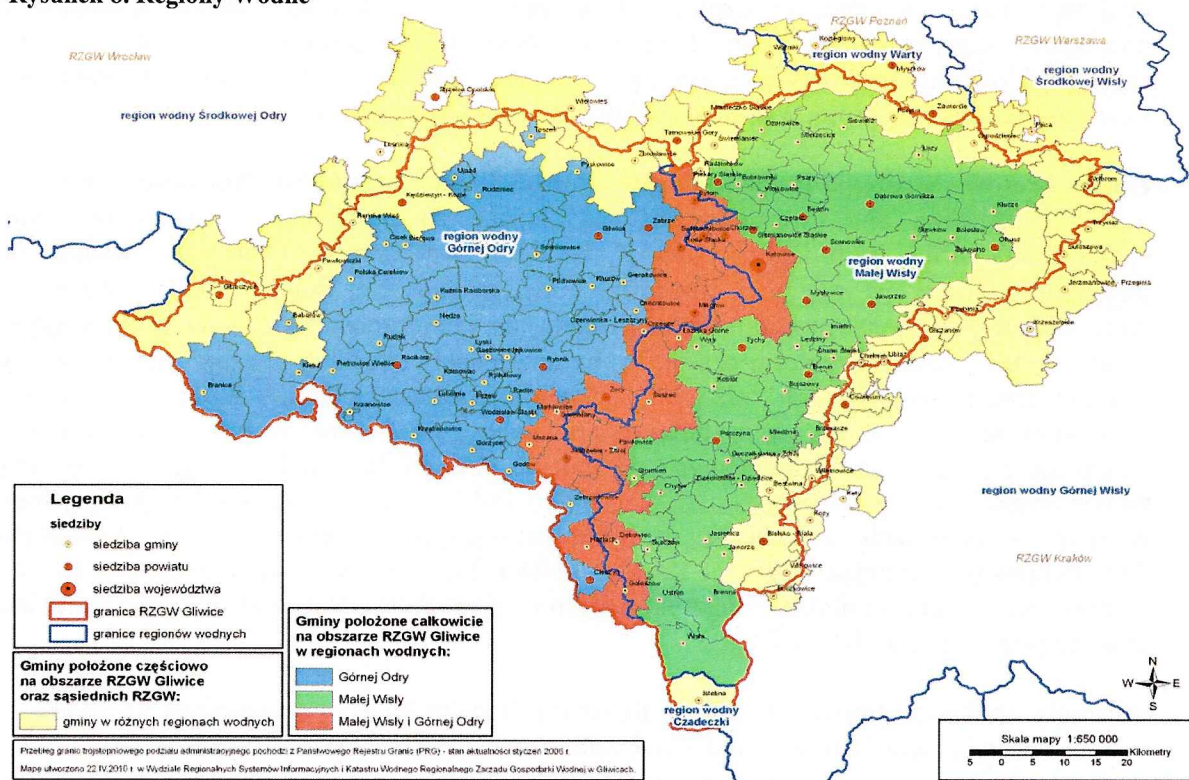
Do najważniejszych dopływów Wisły w tym regionie wodnym należą: Iłownica, Biała, Pszczyńska, Gostynia oraz Przemsza. Całkowita długość sieci hydrograficznej zlewni Małej Wisły wynosi ok. 2 130 km. Gmina Świerklaniec w całości położona jest w regionie wodnym Małej Wisły.

Rysunek 7. Region wodny Małej Wisły

Źródło: <http://www.gliwice.rzgw.gov.pl>

Rysunek 8. Regiony Wodne

Źródło: <http://www.gliwice.rzgw.gov.pl>

Polityka Ekologiczna Państwa 2030 - strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej

16 lipca Rada Ministrów przyjęła "Politykę ekologiczną państwa 2030 – strategię rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej" – PEP2030. PEP2030 staje się najważniejszym dokumentem strategicznym w tym obszarze. PEP2030 jest strategią zgodnie z ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Rolą PEP2030 jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego Polski oraz wysokiej jakości życia dla wszystkich mieszkańców. W systemie dokumentów strategicznych doprecyzowuje i operacjonalizuje "Strategię na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)". PEP2030 będzie stanowiła podstawę do inwestowania środków europejskich z perspektywy finansowej na lata 2021–2027. Strategia wspiera także realizację celów i zobowiązań Polski na szczeblu międzynarodowym, w tym na poziomie unijnym oraz ONZ, szczególnie w kontekście celów polityki klimatyczno-energetycznej UE do 2030 oraz celów zrównoważonego rozwoju ujętych w Agendzie 2030.

Strategia "Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko 2030"

Działania realizowane w ramach BEiŚ związane będą m.in. z gospodarowaniem zasobami wodnymi dla ochrony przed powodzią, suszą, deficytem wody, odpowiednim gospodarowaniem zasobami kopalin, zapewnieniem dostaw importowanych energii elektrycznej, modernizacją sektora elektroenergetyki zawodowej, w tym przygotowaniem do wprowadzenia energetyki jądrowej, poprawą efektywności energetycznej. Strategia obejmuje następujące obszary: bezpieczeństwo energetyczne, ochronę środowiska, racjonalną gospodarkę zasobami naturalnymi, tworzenie i doskonalenie profesjonalnych kadr sektora energetyki, ochronę środowiska i gospodarkę zasobami naturalnymi, technologie informacyjne i komunikacyjne oraz promowanie odnawialnych źródeł energii i ich dywersyfikacji.

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności

Uwzględnia ona uwarunkowania wynikające ze zdarzeń i zmian w otoczeniu społecznym, politycznym i gospodarczym Polski w tym okresie. Opiera się również na diagnozie sytuacji wewnętrznej, przedstawionej w raporcie Polska 2030. Założeniem wyjściowym przy konstruowaniu Strategii stała się konieczność przezwyciężenia kryzysu finansowego w jak najkrótszym czasie. Próba uniknięcia „straconej dekady”, czyli rozwoju gospodarczego wolniejszego niż w poprzednim dziesięcioleciu. Wolniejszy rozwój spowodowałby, że jakość życia ludzi poprawiałaby się bardzo wolno. Niezbędne jest zbudowanie przewag konkurencyjnych na kolejne dziesięć lat, czyli do 2030 r., tak, aby po wyczerpaniu dotychczasowych sił rozwojowych, Polska dysponowała nowymi potencjałami wzrostu w obszarach dotychczas nie eksploatowanych. Celem głównym dokumentu Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju - Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności jest poprawa jakości życia Polaków mierzona zarówno wskaźnikami jakościowymi, jak i wartością oraz tempem wzrostu PKB w Polsce.

Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 z perspektywą do 2030 r.

Strategia określa nowy model rozwoju – suwerenną wizję strategiczną, zasady, cele i priorytety rozwoju kraju w wymiarze gospodarczym, społecznym i przestrzennym do 2020 r. oraz w perspektywie do 2030 r. Dla tych dwóch dat, wyznaczających etapy realizacji Strategii, zostały określone wartości wskaźników. Obrazują one pożądane efekty realizacji przyjętych w dokumencie celów. Dodatkowo, dla niektórych działań współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej, uwzględniony został rok 2023, jako końcowa data finansowania dostępnego w ramach wieloletniej perspektywy finansowej UE dla okresu programowania 2014-2020, zgodnie z obowiązującą regułą n+3. Ze względu na swoją rolę i przypisane jej zadania Strategia

stanowi instrument elastycznego zarządzania głównymi procesami rozwojowymi w kraju. Łączy w sobie wymiar strategiczny z wymiarem operacyjnym: wskazuje niezbędne działania oraz instrumenty realizacyjne - projekty flagowe i strategiczne, zapewniające jej wdrożenie. Ustala również system koordynacji i realizacji, wyznaczając role poszczególnym podmiotom publicznym oraz sposoby współpracy ze światem biznesu, nauki oraz społeczeństwem. Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju jest aktualizacją średniookresowej strategii rozwoju kraju, tj. Strategii Rozwoju Kraju 2020, przyjętej uchwałą Rady Ministrów z dnia 25 września 2012 r., zgodnie z wymogami ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2016 r. poz. 383, 1250, 1948 i 1954 oraz z 2017 r. poz. 5). Strategia uwzględnia główne elementy struktury wymagane przez tę ustawę dla tego typu dokumentów (art. 9 i art. 12a.). Ujęte w Strategii projekty strategiczne stanowią strategiczne zadania państwa. W części odnoszącej się do rozwoju zrównoważonego terytorialnie wskazane są również obszary strategicznej interwencji państwa.

Aktualizacja Krajowego Programu Ochrony Powietrza do roku 2025 z perspektywą do roku 2030 oraz do 2040

Problematyka jakości powietrza coraz częściej utożsamiana jest z negatywnym wpływem zanieczyszczeń nie tylko na środowisko jako całość, ale także na stan zdrowia i komfort życia ludzi. Związane jest to z faktem coraz większej świadomości społeczeństwa na temat wpływu zanieczyszczenia powietrza na stan zdrowia. Wpływają na to z pewnością działania edukacyjno-informacyjne, prowadzone na wszystkich poziomach zarządzania jakością powietrza, zarówno na poziomie krajowym przez administrację rządową, jak również na poziomie wojewódzkim, powiatowym i gminnym przez administrację samorządu terytorialnego. Problem nieodpowiedniej jakości powietrza nie jest wyłącznie „krajowym” problemem. Borykają się z nim niemal wszystkie państwa rozwinięte i rozwijające się. Wysokie stężenia zanieczyszczeń są częstym zjawiskiem w regionach przemysłowych (północne Włochy), ze specyficzną topografią (jak np. niecki górskie, doliny) oraz mocno zurbanizowanych. Niemniej jednak w Polsce stężenia normowanych substancji w powietrzu są znacząco wyższe w porównaniu do innych państw członkowskich Unii Europejskiej i w okresie jesienno-zimowym, tzw. okresie „grzewczym” problem ten dotyczy praktycznie całego kraju. Natomiast transport drogowy jest drugim, co do wielkości źródłem zanieczyszczeń powietrza w Polsce. Problem ten dotyczy przede wszystkim największych miast (np. aglomeracja warszawska), gdzie transport stanowi większość emisji zanieczyszczeń powietrza. W aglomeracjach transport ma też znaczący udział w emisji konkretnych rodzajów zanieczyszczeń – np. tlenków azotu. Zła jakość powietrza istotnie wpływa na zdrowie społeczeństwa i wywołuje straty finansowe. Z tego powodu w Europie od lat wspierane są działania ukierunkowane na poprawę tej sytuacji.

Strategia Planu Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030

Skutki zmian klimatu, zwłaszcza wzrost temperatury, częstotliwości i nasilenia zjawisk ekstremalnych, występujące w ostatnich kilku dekadach pogłębiają się i z tego względu stały się przedmiotem zainteresowania rządów i społeczności międzynarodowej. Wyniki badań naukowych jednoznacznie wskazują, że zjawiska powodowane przez zmiany klimatu stanowią zagrożenie dla społecznego i gospodarczego rozwoju wielu krajów na świecie, w tym także dla Polski. Wysiłki na rzecz dostosowania się do skutków zmian klimatu powinny być zatem podejmowane jednocześnie z realizowanymi przez Polskę działaniami ograniczającymi emisję gazów cieplarnianych. Właściwie dobrana paleta działań zmniejszających wrażliwość kraju na zmiany klimatyczne będzie stanowić istotny czynnik stymulujący wzrost efektywności i innowacyjności polskiej gospodarki. Niniejszy „Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów

i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030” (SPA2020) został przygotowany z myślą o zapewnieniu warunków stabilnego rozwoju społeczno-gospodarczego w obliczu ryzyka, jakie niosą ze sobą zmiany klimatu, ale również z myślą o wykorzystaniu pozytywnego wpływu, jaki działania adaptacyjne mogą mieć nie tylko na stan polskiego środowiska, ale również wzrost gospodarczy.

Program ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej oraz Planu działań na lata 2015-2020

Ochrona i zrównoważone użytkowanie całego dziedzictwa przyrodniczego były głównym tematem obrad podczas Konferencji Narodów Zjednoczonych na temat Środowiska i Rozwoju odbywającej się w 1992 r. (tzw. Szczyt Ziemi) w Rio de Janeiro w Brazylii. Przyjęto wówczas i podpisano Konwencję o różnorodności biologicznej (CBD), która wprowadziła do polityk na całym świecie nowe standardy ochrony i zrównoważonego użytkowania zasobów przyrody w reakcji na niepokojące negatywne trendy, wskazujące na utratę różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów w skali globalnej. Różnorodność biologiczna to nie tylko bogactwo genów, gatunków i ekosystemów, które powinniśmy chronić dla wartości samych w sobie, ale jest to kapitał naturalny, od którego zależy jakość rozwoju społecznego i gospodarczego każdego kraju. Dlatego utrata różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów jest postrzegana jako jedno z największych zagrożeń środowiskowych na świecie. Mimo to zabrakło odpowiedniej determinacji w dążeniu do zatrzymania procesu ubożenia zasobów przyrodniczych w myśl ambitnie wytyczonego celu osiągnięcia tego do 2010 roku.

5.2 Spójność Programu Ochrony Środowiska z dokumentami strategicznymi Województwa Śląskiego

Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Śląskiego na lata 2016-2022

Cele główne dla odpadów komunalnych to:

- gospodarowanie odpadami w województwie w oparciu o instalacje komunalne,
- zwiększenie udziału odzysku, w szczególności recyklingu, w odniesieniu do szkła, metali, tworzyw sztucznych oraz papieru i tektury, jak również odzysku energii z odpadów, zgodnego z wymogami ochrony środowiska,
- selektywne zbieranie odpadów ulegających biodegradacji i w konsekwencji ograniczenie składowania tych odpadów,
- zwiększenie ilości zbieranych selektywnie odpadów niebezpiecznych występujących w strumieniu odpadów komunalnych,
- wyeliminowanie praktyki nielegalnego składowania odpadów.

Program Ochrony Powietrza dla Województwa Śląskiego

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 13 listopada 2020 r. w sprawie zakresu i sposobu przekazywania informacji dotyczących zanieczyszczenia powietrza nadano kod Programu: PL24PM10aPM2.5aBaPaNO2aO38_2018 Program ochrony powietrza dla województwa śląskiego (dalej POP lub Program) został opracowany w związku z odnotowaniem w 2018 roku przekroczenia standardów jakości powietrza oraz docelowego poziomu benzo(a)pirenu w województwie śląskim. Opracowany został zgodnie z wymaganiami Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2019 r. w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów krótkoterminowych. Integralną częścią Programu jest plan działań krótkoterminowych (dalej PDK lub Plan). Program obejmuje pięć stref oceny jakości powietrza:

- strefa aglomeracja górnośląska (o kodzie PL2401);

- strefa aglomeracja rybnicko-jastrzębska (o kodzie PL2402);
- strefa miasto Bielsko-Biała (o kodzie PL2403);
- strefa miasto Częstochowa (o kodzie PL2404);
- strefa śląska (o kodzie PL2405).

Nadrzędnym celem Programu ochrony powietrza jest wskazanie działań naprawczych, których realizacja doprowadzi do poprawy stanu jakości powietrza, co w konsekwencji spowoduje ograniczenie niekorzystnego wpływu zanieczyszczeń powietrza na zdrowie i życie mieszkańców województwa śląskiego. Celem Programu ochrony powietrza jest również wskazanie przyczyn wystąpienia przekroczeń substancji w powietrzu.

Prowadzona przez Krajowy Ośrodek Bilansowania i Zarządzania Emisjami (KOBIZE) baza emisji pozwoliła na ustalenie wielkości ładunku analizowanych zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza w 2018 roku z terenu województwa śląskiego.

Uchwała Sejmiku Województwa Śląskiego w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa śląskiego ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw

W celu zapobieżenia negatywnemu oddziaływaniu na zdrowie ludzi i na środowisko, w granicach administracyjnych województwa śląskiego, wprowadzono ograniczenia i zakazy obejmujące cały rok kalendarzowy, określone uchwałą w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa śląskiego ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw.

W §2 w/w uchwały przedstawiono rodzaje instalacji, dla których wprowadzone zostały ograniczenia i zakazy w zakresie ich eksploatacji, w których następuje spalanie paliw stałych w rozumieniu art. 3 pkt 3 ustawy Prawo energetyczne, w szczególności kocioł, kominek i piec, jeżeli:

- 1) dostarczają ciepło do systemu centralnego ogrzewania lub
- 2) wydzielają ciepło lub
- 3) wydzielają ciepło i przenoszą je do innego nośnika.

W instalacjach zakazuje się stosowania:

- 1) węgla brunatnego oraz paliw stałych produkowanych z wykorzystaniem tego węgla,
- 2) mułów i flotokonzentratów węglowych oraz mieszanek produkowanych z ich wykorzystaniem,
- 3) paliw, w których udział masowy węgla kamiennego o uziarnieniu poniżej 3 mm wynosi więcej niż 15%,
- 4) biomasy stałej, której wilgotność w stanie roboczym przekracza 20%.

Uchwała weszła w życie z dniem 1 września 2017 roku z następującymi wyjątkami:

- 1) wymagania wskazane dla instalacji, których eksploatacja rozpoczęła się przed 1 września 2017 roku będą obowiązywać:
 - a) od 1 stycznia 2022 roku w przypadku instalacji eksploatowanych w okresie powyżej 10 lat od daty ich produkcji lub nieposiadających tabliczki znamionowej,
 - b) od 1 stycznia 2024 roku w przypadku instalacji eksploatowanych w okresie od 5 do 10 lat od daty ich produkcji,
 - c) od 1 stycznia 2026 roku w przypadku instalacji eksploatowanych w okresie poniżej 5 lat od daty ich produkcji,
 - d) od 1 stycznia 2028 roku w przypadku instalacji spełniających wymagania w zakresie emisji zanieczyszczeń określonych dla klasy 3 lub klasy 4 według normy PN-EN 303-5:2012,

- 2) wymagania wskazane dla instalacji, których eksploatacja rozpoczęła się przed 1 września 2017 roku, będą obowiązywać od 1 stycznia 2023 roku, chyba że instalacje te będą
- osiągać sprawność cieplną na poziomie co najmniej 80% lub
 - zostaną wyposażone w urządzenie zapewniające redukcję emisji pyłu do wartości określonych w punkcie 2 lit. A załącznika II do Rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1185 w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń na paliwo stałe.

Program ochrony środowiska przed hałasem dla województwa śląskiego do roku 2023 dla terenów poza aglomeracjami, położonych wzdłuż odcinków dróg o natężeniu ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie i odcinków linii kolejowych o natężeniu ruchu powyżej 30 000 pociągów rocznie

Obowiązek opracowania Programu ochrony środowiska przed hałasem wynika z Ustawy Prawo ochrony środowiska, zwaną dalej POŚ. Zgodnie z art. 119 ust. 2 ww. ustawy, organem odpowiedzialnym za określenie programów ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami, o których mowa w art. 179 ust. 1 ww. ustawy jest sejmik województwa.

Przedmiotowe programy są aktami prawa miejscowego, stosownie do art. 84 ustawy POŚ powinny być określone w terminie jednego roku od dnia przedstawienia map akustycznych przez podmioty zobowiązane do ich sporządzenia.

Celem Programu jest wyszczególnienie podstawowych kierunków i zakresu działań niezbędnych do przywrócenia dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku.

Programem ochrony środowiska przed hałasem powinny zostać objęte obszary, na których stwierdzono ponadnormatywne oddziaływanie hałasu (dla wskaźnika LDWN oraz LN). Analizie poddano tereny znajdujące się poza aglomeracjami. Zgodnie z obowiązującymi przepisami, miasta będące aglomeracjami mają obowiązek sporządzania odrębnych opracowań dla ich terenów.

5.3 Zgodność Programu Ochrony Środowiska z dokumentami strategicznymi Powiatu Tarnogórskiego

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Tarnogórskiego na lata 2021-2024 z perspektywą do roku 2029

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Tarnogórskiego na lata 2021-2024 z perspektywą do 2029 roku jest aktualizacją obowiązującego Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Tarnogórskiego na lata 2016-2020 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024.

Dokument został opracowany zgodnie z zapisami ustawy Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. w celu realizacji polityki ochrony środowiska, a także z uwzględnieniem wytycznych Ministerstwa Środowiska z dnia 2 września 2015 roku i umowy pomiędzy Starostwem Powiatowym w Tarnowskich Górach, a Wykonawcą. Ponadto, podstawą opracowania POŚ były dokumenty i informacje pozyskane z Biuletynu Informacji Publicznej Starostwa Powiatowego w Tarnowskich Górach, a także we współpracy z Wydziałem Ochrony Środowiska i Rolnictwa Starostwa Powiatowego w Tarnowskich Górach.

Program Rozwoju Powiatu Tarnogórskiego do roku 2022

Zintegrowana Strategia Rozwoju Powiatu Tarnogórskiego stanowi główny kierunek rozwoju obszaru powiatu poprzez ustalenie wizji, priorytetów i celów strategicznych. Wdrażanie założeń dokumentu jest procesem złożonym, gdyż dotyczy wielu sfer m.in.: społecznej, gospodarczej, kulturowej, środowiskowej. Misją powiatu tarnogórskiego

przedstawioną w opracowaniu jest stymulowanie zrównoważonego rozwoju powiatu poprzez tworzenie szans rozwoju społeczności lokalnych, wzmocnienie jego atrakcyjności oraz poprawę pozycji powiatu w otoczeniu regionalnym i ponadregionalnym.

Na podstawie wyznaczonych priorytetów strategicznych władze samorządu podejmują działania zmierzające do realizacji przyjętych celów. Powiat tarnogórski przyjął do zrealizowania 12 celów strategicznych:

1. Poprawa atrakcyjności inwestycyjnej na rzecz wzrostu zatrudnienia;
 2. Pobudzanie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości;
 3. Otwarcie na globalne trendy gospodarcze;
 4. Podnoszenie poziomu bezpieczeństwa publicznego i społecznego;
 5. Wzbogacenie profili kształcenia dla potrzeb nowoczesnej gospodarki;
 6. Zwiększenie jakości i dostępności usług medycznych;
 7. Integrowanie aktywności kulturalnych;
 8. Doskonalenia jakości i poprawa sprawności zarządzania powiatem;
 9. Posiadanie dobrych połączeń komunikacyjnych;
 10. Stworzenie systemu informacyjnego rozpoznawalnych wyróżników powiatu;
 11. Stworzenie nowoczesnej oferty turystycznej;
 12. Poprawa atrakcyjności oferty rekreacyjnej;
- które zawarte są w trzech celach horyzontalnych:
1. Skuteczna promocja;
 2. Współpraca wielopodmiotowa;
 3. Poprawa warunków ekologicznych.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Świerklaniec wykazuje zbieżność ze Strategią w zakresie celów związanych z poprawą warunków ekologicznych. Zaliczyć do nich można następujące kierunki rozwoju przedstawione w opracowaniu:

- KH3.1. Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczności powiatu;
- KH3.2. Poprawa jakości środowiska naturalnego.

Realizacja powyższych kierunków wprowadzi korzystne zmiany w zakresie:

- ochrony powietrza,
- ochrony gleb i gruntów,
- ochrony zasobów naturalnych,
- ochrony przyrody i krajobrazu.

5.4 Zgodność z dokumentami strategicznymi Gminy Świerklaniec

Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Świerklaniec

Gminnym systemem zagospodarowania odpadów komunalnych objęte są nieruchomości zamieszkałe oraz od 2015 roku nieruchomości, na których znajdują się domki letniskowe i inne nieruchomości wykorzystywane na cele rekreacyjno-wypoczynkowe.

Właściciele pozostałych nieruchomości, na których powstają odpady (nie objętych gminnym systemem) są obowiązani do zawarcia umowy z podmiotem uprawnionym do odbioru odpadów komunalnych, tj. wpisanym do rejestru działalności regulowanej prowadzonego przez Wójta Gminy Świerklaniec.

Stosownie do postanowień art. 5 ust. 1 pkt. 3 ustawy z dnia 13 września 1996 roku o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz zgodnie z Regulaminem utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Świerklaniec właściciele wszystkich nieruchomości, na których powstają odpady, są obowiązani do prowadzenia selektywnej zbiórki odpadów komunalnych.

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Świerklaniec

Zakres Planu gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Świerklaniec był zgodny z postanowieniami, przyjętego w 2008 r. przez UE, pakietu klimatyczno-energetycznego, którego podstawowe cele to:

- 1) redukcja emisji CO₂ o 20% w roku 2020 w porównaniu do 1990 r.,
- 2) wzrost zużycia energii ze źródeł odnawialnych w UE z obecnych 8,5 do 20% w 2020 r.; dla Polski ustalono wzrost z 7 do 15%,
- 3) zwiększenie efektywności energetycznej w roku 2020 o 20%.

Celem opracowania było m.in.:

- 1) wskazanie działań służących poprawie jakości powietrza w Gminie Świerklaniec,
- 2) ułatwienie podejmowania decyzji o lokalizacji inwestycji przemysłowych, usługowych i mieszkaniowych,
- 3) umożliwienie maksymalnego wykorzystania energii odnawialnej,
- 4) zwiększenie efektywności energetycznej.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Świerklaniec na lata 2017-2023

Podstawowym celem rozwoju społeczno- gospodarczego i przestrzennego Gminy Świerklaniec jest:

„Ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych na obszarze rewitalizacji Gminy Świerklaniec oraz poprawa jakości życia mieszkańców w oparciu o kompleksową interwencję rewitalizacyjną”.

Ponadto w programie wyznaczono jeszcze następujące cele:

Cel strategiczny 1: Wzmocnienie poziomu integracji i aktywizacji społecznej na obszarze rewitalizacji:

Działanie 1.1 Integracja społeczna w oparciu o unikalne dziedzictwo historyczne i kulturalne,

Działanie 1.2. Rozwijanie funkcji społecznych,

Działanie 1.3 Rozwijanie funkcji kulturalnych,

Działanie 1.4 Rozwijanie funkcji edukacyjnych i oświatowych,

Działanie 1.5 Organizacja cykliczna imprez integrujących mieszkańców,

Działanie 1.6 Ożywienie obszaru zdegradowanego poprzez wzmocnienie jego funkcji symbolicznych,

Działanie 1.7 Park w Świerklańcu jako centrum aktywności społecznej i edukacyjnej,

Działanie 1.8 Budowanie partnerstw lokalnych i międzysektorowych na rzecz projektów rewitalizacyjnych,

Działanie 1.9 Wdrażanie specjalizacji Parku w Świerklańcu, „Pałacu Kawalera”.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Świerklaniec

Celem Studium jest opracowanie zasad polityki przestrzennej gminy w oparciu o program rozwoju ekonomiczno-społecznego oraz istniejące uwarunkowania (tj. m.in. potencjał ekonomiczny, zasoby kulturowe, naturalne i krajobrazowe).

Studium zatem jest opracowaniem wstępnym, które w sposób kompleksowy i szeroki obejmuje wszystkie problemy istotne dla planowanego rozwoju i strategii jego realizowania w perspektywnym okresie bez określonego limitu czasowego. Zatem opracowanie studium nakreśla podstawy, główne kierunki i założenia do sporządzenia planów miejscowych lub zmian planu (niezależnie od czasu ich podejmowania). Celem głównym jest sprecyzowanie zasad porządkowania i modernizacji struktury przestrzennej, rozwoju podstawowych funkcji

gminy oraz ochronę wartości przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych. Studium jest także programem dla władz samorządowych, uwzględniającym atuty i słabości rozwojowe (S.W.O.T.) ujawniającym niedoceniane lub niedostrzegane szanse aktywizacji społecznej i przestrzennej gminy – ujawnione i nakreślone w okresie powstawania studium. Ponieważ ekonomiczne i funkcjonalne uwarunkowania mogą się zmieniać z tego względu studium powinno być otwarte na zmianę ustaleń, aby mogło być wykorzystywane w przyszłych generacjach planów przestrzennych podyktowanych nowymi potrzebami, trudnymi do sprecyzowania w chwili obecnej. Studium jest pomocne w ustaleniu kolejności realizacji zadań inwestycyjnych, a także alternatywnych kierunków rozwoju gospodarczo-przestrzennego.

Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Świerklaniec

Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego zawierają zasady ochrony i kształtowania ładu przestrzennego, a także wyznaczają kierunki polityki przestrzennej i urbanizacyjnej Gminy Świerklaniec. Ponadto w Planach zapisane są również zasady ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego. Program Ochrony Środowiska wykazuje spójność z zapisami Miejscowych Planów w zakresie przestrzegania zasad zrównoważonego rozwoju z uwzględnieniem środowiska przyrodniczego przy planowanej zabudowie, a także wprowadzeniu ograniczeń w użytkowaniu terenu przy ciekach wodnych, kanałach i rowach melioracyjnych.

Program opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na terenie Gminy Świerklaniec na rok 2021

Program określa ogólne wytyczne dotyczące zapewnienia opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt poprzez określenie celów, zadań realizowanych w roku 2021 w ramach Programu wraz ze wskazaniem realizujących je jednostek.

W Programie określono zadania, których wybór został podyktowany zapisami art. 11a ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt.

Program dotyczy zapewnienia opieki oraz przeciwdziałania bezdomności zwierząt domowych, a w szczególności psów i kotów oraz zwierząt gospodarskich, a także zapewnienia opieki kotom wolno żyjącym.

Celem niniejszego programu jest:

- zapewnienie ochrony bezdomnym zwierzętom,
- zapewnienie bezdomnym zwierzętom miejsca w schronisku dla zwierząt,
- odławianie bezdomnych zwierząt,
- ograniczenie populacji bezdomnych zwierząt poprzez sterylizację lub kastrację zwierząt w schroniskach oraz kastrację lub sterylizację kotów wolnożyjących,
- poszukiwanie właścicieli dla bezdomnych zwierząt,
- opieka nad wolnożyjącymi kotami, w tym ich dokarmianie,
- usypianie ślepych miotów,
- wskazanie gospodarstwa rolnego w celu zapewnienia miejsca dla zwierząt gospodarskich,
- zapewnienie całodobowej opieki weterynaryjnej w przypadkach zdarzeń drogowych z udziałem zwierząt na terenie gminy Świerklaniec,
- edukacja mieszkańców Gminy w zakresie humanitarnego traktowania zwierząt, źródeł nad populacji psów i kotów oraz propagowanie idei adopcji zwierząt ze schronisk.

Odławianiem bezdomnych zwierząt zajmuje się na terenie Gminy Świerklaniec Przedsiębiorstwo Usługowe BEST PARTNER Andrzej Giera, 41-500 Chorzów ul. Powstańców 20/8, które posiada miejscową decyzję zezwalającą na prowadzenie tego rodzaju działalności i numer weterynaryjny, który nadaje Państwowa Inspekcja Weterynaryjna zgodnie

z miejscem prowadzonej działalności, a także spełnia warunki określone w ustawie z dnia 11 marca 2004 r o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Aglomeracja Świerklaniec – KPOŚK

W skład aglomeracji Świerklaniec wchodzi następujące miejscowości:

- a) Świerklaniec,
- b) Orzech,
- c) Nakło Śląskie,
- d) Nowe Chechło,

Równoważna liczba mieszkańców aglomeracji Świerklaniec wynosi 11 515 RLM. Na obszarze aglomeracji Świerklaniec nie znajdują się strefy ochronne ujęć wody, dla których określono zakazy, nakazy i ograniczenia obowiązujące na tych terenach. Na obszarze aglomeracji Świerklaniec nie znajdują się obszary ochronne zbiorników wód śródlądowych dla których określono zakazy, nakazy i ograniczenia obowiązujące na tych obszarach. Na obszarze aglomeracji Świerklaniec występują następujące formy ochrony przyrody:

- Aleja Lipowa w Nakle – 83 Lipy drobnolistne ul. Lipowa po obu stronach.

Regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie Gminy Świerklaniec

Regulamin określa prawa i obowiązki dostawców oraz odbiorców usług korzystających na terenie Gminy Świerklaniec z usług z zakresu zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków.

Przedsiębiorstwo, zgodnie z przepisami ustawy, w zakresie dostarczania wody ma obowiązek zapewnić:

1. Dostarczać odbiorcy usług wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi w ilości nie mniejszej niż 0,5 m³ na dobę, to jest 180 m³ rocznie.

2. Zapewnić zdolność posiadanych urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych do realizacji dostaw wody w wymaganej ilości i pod odpowiednim ciśnieniem oraz dostaw wody i odprowadzania ścieków w sposób ciągły i niezawodny z zastrzeżeniem wyjątków określonych w art. 8 ust. 1 ustawy.

3. W przypadku dostarczania wody z posiadanej sieci wodociągowej, zapewnić dostawę wody pod ciśnieniem nie mniejszym niż 0,05 MPa mierzonego u wylotu na zaworze za wodomierzem głównym zainstalowanym na przyłączy wodociągowym.

4. Prowadzić regularną wewnętrzną kontrolę jakości dostarczanej wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

5. Zapewnić należyłą jakość dostarczanej wody odpowiadającą wymaganiom określonym w przepisach wykonawczych wydanych na podstawie art. 13 ustawy.

W zakresie odbioru ścieków przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne jest zobowiązane:

1. Przyjmować do posiadanej sieci kanalizacyjnej ścieki wprowadzane przez odbiorców usług, w ilości nie mniejszej niż 0,5 m³ na dobę, to jest 180 m³ rocznie.

2. Zapewnić ciągły odbiór ścieków o stanie i składzie zgodnym z aktualnie obowiązującymi przepisami i obowiązującą umową o odprowadzanie ścieków.

3. Odprowadzać wprowadzone ścieki do posiadanych urządzeń kanalizacyjnych.

4. Przedsiębiorstwo ma prawo do przeprowadzania bieżącej kontroli ilości i jakości wprowadzanych ścieków oraz kontroli przestrzegania umownych ustaleń dotyczących technicznych warunków przyłączenia do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej.

5. Obowiązki odbiorców usług określa umowa zawarta pomiędzy przedsiębiorstwem wodociągowo-kanalizacyjnym a odbiorcą usług.

5.5 Cele, kierunki interwencji i zadania wynikające z oceny stanu środowiska

Przyjęte w ramach „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Świerklaniec na lata 2017-2021” cele, kierunki interwencji oraz zadania wynikają ze zdefiniowanych zagrożeń i problemów dla poszczególnych obszarów interwencji (analiza SWOT).

Zadania podejmowane na szczeblu gminnym przyczyniają się do osiągnięcia krajowych, wojewódzkich i powiatowych celów środowiskowych zapisanych w dokumentach strategicznych i programowych.

Przyjęte w POŚ rozwiązania uwzględniają w pierwszym rzędzie działania prowadzące do zrównoważonego gospodarowania zasobami środowiska, poprawy stanu środowiska, poprawy stanu jakości powietrza, zapewnienia racjonalnej gospodarki odpadami i gospodarki wodno-ściekowej, przeciwdziałania zmianom klimatu i adaptacji do nich, zapobiegania klęskom żywiołowym.

W kolejnej tabeli przedstawiono przyjęte do realizacji w ramach POŚ cele, kierunki interwencji i zadania w ramach poszczególnych obszarów interwencji wraz z przypisanymi wskaźnikami monitorującymi.

5.5.1 Cele Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Świerklaniec

Dla obszarów wymagających interwencji wyznaczono cele, kierunki i zadania, które służyć mają poprawie stanu środowiska, co przedstawiono w poniższej tabeli. Oprócz tego wyznaczono zadania, które mają służyć ochronie i zachowaniu obecnego stanu pozostałych komponentów środowiska. Do każdego zadania przypisano podmiot odpowiedzialny za wykonywane zadania oraz przypisano ryzyka, jakie wiążą się z realizacją danego zadania. Wymagane jest, aby zadania podejmowane na szczeblu samorządowym przyczyniły się do osiągnięcia krajowych celów zapisanych w dokumentach strategicznych i programowych.

Tabela 26. Przyjęte do realizacji cele, kierunki interwencji zadania w ramach poszczególnych obszarów interwencji na terenie Gminy Świerklaniec

Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
		Nazwa (+źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
Ochrona klimatu i jakość powietrza	Poprawa i ochrona jakości powietrza	Substancje których stężenia przekroczyły wartości dopuszczalne	PM10, PM2,5, ozon, benzo(a) piren	Brak przekroczeń do 40 µg/m ³ PM 10 i do 20 µg/m ³ PM 2,5	Ograniczenie „niskiej emisji” i poprawa efektywności energetycznej	- termomodernizacja budynków (mieszkalnych, użyteczności publicznej) - wymiana przestarzałych źródeł grzewczych opalanych paliwami stałymi - montaż/zwiększenie instalacji fotowoltaicznych na budynkach indywidualnych	Gmina Świerklaniec, właściciele i zarządcy budynków	Brak środków finansowych
					Ograniczenie emisji komunikacyjnej	- modernizacja, przebudowa i remonty nawierzchni dróg, - budowa i remonty chodników	Zarządcy dróg	Brak środków finansowych
Zagrożenie hałasem	Ograniczenie negatywnego wpływu hałasu na zdrowie ludzi i oddziaływanie na środowisko	Występowanie hałasu komunikacyjnego wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych DK 78	Tak	Brak przekroczeń do 60 dB	Ograniczenie emisji hałasu komunikacyjnego	Modernizacja, przebudowa i remonty nawierzchni dróg	Zarządcy dróg	Brak środków finansowych
						Budowa i remonty chodników	Zarządcy dróg	Brak środków finansowych

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Świerklaniec na lata 2022 -2025
z perspektywą do roku 2029

Obszar interwencji i	Cel	Wskaźnik		Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
		Nazwa (+źródło danych) (WIOŚ)	Wartość bazowa				
Promieniowanie elektromagnetyczne	Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym	Brak istotnych źródeł promieniowania elektromagnetycznego (WIOŚ)	brak	Działania administracyjno - kontrolne	Kontrola podmiotów gospodarczych w zakresie emitowanego hałasu	WIOŚ	-
					Prowadzenie pomiarów hałasu komunikacyjnego i przemysłowego	GIOŚ	-
					Wydawanie decyzji o dopuszczalnym poziomie hałasu dla podmiotów gospodarczych	Starosta	-
					Opracowywanie MPZP uwzględniających ochronę akustyczną terenów	Gmina Świerklaniec	-
					Prowadzenie działań edukacyjnych i informacyjnych z zakresu szkodliwości oraz ochrony przed hałasem	Gmina Świerklaniec	Brak zainteresowania mieszkańców
					Kontrola potencjalnych źródeł promieniowania	WIOŚ	-
				Działania administracyjno - kontrolne	Monitorowanie oraz ocena poziomów pól elektromagnetycznych	GIOŚ	-

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Świerklaniec na lata 2022 -2025
z perspektywą do roku 2029

Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
		Nazwa (+źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
Gospodarowanie wodami i gospodarka wodno-ściekowa	Prowadzenie gospodarki wodno-ściekowej w sposób zapewniający ochronę jakości wód	Ochrona wód przed zanieczyszczeniami, niewystarczające skanalizowanie obszaru gminy (Gmina Świerklaniec)	Skanalizowanie gminy na poziomie 60 %	Minimalizacja zanieczyszczenia wód, rozbudowa istniejącej sieci wodno-kanalizacyjnej, wzrost skanalizowania gminy	Ograniczenie zanieczyszczenia wód podziemnych i spływów do wód powierzchniowych	Uwzględnienie w MPZP zapisów dotyczących ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym	Gmina Świerklaniec	Brak zainteresowania mieszkańców
						Modernizacja i rozbudowa istniejącej sieci wodno-kanalizacyjnej gminy	Mieszkańcy Gminy, Gmina Świerklaniec, Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Świerkłańcu	Brak środków finansowych
						Kontrola jakości wody przeznaczonej do spożycia	PSSE w Bytomiu	-
						Udzielanie oraz kontrola przestrzegania wydanych pozwoleń wodno - prawnych	PGW Wody Polskie	-

Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik		Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
		Nazwa (+źródło danych)	Wartość bazowa				
Zasoby geologiczne	Kontrola powstawania ewentualnych obszarów górniczych	Udokumentowane złoża kopalin	Złoża piasków podszkorych, kruszywa naturalne	Działania kontrolne	Monitoring powstawania nowych obszarów górniczych	Gmina Świerklaniec, OUG w Katowicach oraz organy koncesyjne	Rozwój gospodarczy i technologiczny mogący powodować konieczność eksploatacji surowców
				Działania edukacyjno-informacyjne	Prowadzenie akcji edukacyjno-informacyjnych z zakresu oszczędzania wody oraz prawidłowego postępowania ze ściekami	Gmina Świerklaniec, Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Świerkłańcu	Brak zainteresowania mieszkańców

Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
		Nazwa (+źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
Zasoby glebowe	Ochrona gleb i jakości ziemi	Konieczność wykonywania nawożenia gleb (Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa)	Nie	Dobra klasa jakości gleb	Działania wpływające na dobry stan jakościowy gleb	Nawożenie i wapnowanie gleb w razie potrzeby	Mieszkańcy Gminy Świerklaniec	Złe warunki wodne wpływające na jakość gleb, brak środków finansowych, brak zainteresowania i świadomości mieszkańców
Zasoby przyrodnicze	Ochrona zasobów przyrodniczych	Stopień lesistości Gminy (Nadleśnictwo)	43 %	45%	Ochrona zasobów leśnych i wzrost lesistości gminy	Zalesianie nowych terenów (z uwzględnieniem uwarunkowań przyrodniczo krajobrazowych) Ochrona, pielęgnowanie i utrzymywanie obszarów leśnych w dobrym stanie	Nadleśnictwo, właściciele prywatni Nadleśnictwo, Gmina, właściciele prywatni	Brak środków finansowych

Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
		Nazwa (+źródło danych)	Wartość bazowa	Wartość docelowa				
		Utworzenie nowych form ochrony przyrody	2	5	Ochrona zasobów cennych przyrodniczo	Utworzenie nowych form ochrony przyrody	Gmina Świerklaniec	Brak środków na utrzymanie form ochrony przyrody
Gospodarka odpadami	Poprzą system gospodarki odpadami	Osiągnięcie wymaganych poziomów recyklingu, odzysku i składowania (Gmina Świerklaniec)	Poziom recyklingu w gminie 25 %	Wzrost poziomu recyklingu	Postępowanie zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa	Prowadzenie działań edukacyjnych oraz kontrolnych	Gmina, mieszkańcy Gminy, przedsiębiorcy	Brak zainteresowania mieszkańców
Awarie przemysłowe	Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii oraz minimalizacja ich skutków	Liczba poważnych awarii na terenie gminy	0	Utrzymanie na tym samym poziomie	Zmniejszenie zagrożeń oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia poważnej awarii	Finansowanie działalności OSP	Gmina Świerklaniec	Brak środków finansowych

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Świerklaniec na lata 2022 -2025
z perspektywą do roku 2029

Obszar interwencji i	Cel	Nazwa (+źródło danych)	Wskaźnik		Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Wartość bazowa	Wartość docelowa				
						Kontrola zakładów przemysłowych	WIOŚ	-

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 27. Harmonogram realizacji zadań własnych wraz z ich finansowaniem w Gminie Świerklaniec

lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatki we informacjach o zadaniu
				2022	2023	2024	2025	RAZEM ¹		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1	Ochrona wód	Budowa kanalizacji sanitarnej i deszczowej na terenie Gminy Świerklaniec	Gmina Świerklaniec	56 892 479,25	0,00	0,00	0,00	56 892 479,25	Środki własne / WFOŚiGW w Warszawie	X
2	Ochrona powietrza	Termomodernizacja budynku filii Urzędu Gminy w Świerklańcu	Gmina Świerklaniec	447 116,50	0,00	0,00	0,00	447 116,50	Środki własne / WFOŚiGW w Katowicach	
3	Ochrona powietrza	Aktualizacja założeń do planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe w Gminie Świerklaniec	Gmina Świerklaniec	0,00	30 000,00	0,00	0,00	30 000,00	Środki własne/ WFOŚiGW	X
4	Ochrona powietrza	Zakup czujników jakości i mierników zanieczyszczenia powietrza	Gmina Świerklaniec	0,00	10 000,00	0,00	0,00	10 000,00	Środki własne/ WFOŚiGW	X

1 Suma szacunkowych kosztów.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Świerklaniec na lata 2022 -2025
z perspektywą do roku 2029

5	Ochrona powietrza	Prowadzenie działań kontrolnych w zakresie zakazu spalania odpadów w indywidualnych systemach grzewczych jako elementu zmian w świadomości społeczności oraz jako środek prewencyjny	Gmina Świerklaniec	Koszty administracji	Koszty administracji	Koszty administracji	Koszty administracji	Koszty administracji	Koszty administracji	Środki własne	X
6	Ochrona wód	Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków	Gmina Świerklaniec	Koszty administracji	Koszty administracji	Koszty administracji	Koszty administracji	Koszty administracji	Koszty administracji	Środki własne	X
7	Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska	Usuwanie roślinności inwazyjnej	Gmina Świerklaniec	Wg kosztorysów	Wg kosztorysów	Wg kosztorysów	Wg kosztorysów	Wg kosztorysów	Wg kosztorysów	Środki własne/ WFOŚiGW	X
8	Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska	Zatrzymanie nadmiernego przeznaczenia gruntów rolnych pod zabudowę poprzez stosowane zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego	Gmina Świerklaniec	Wg kosztorysów	Wg kosztorysów	Wg kosztorysów	Wg kosztorysów	Wg kosztorysów	Wg kosztorysów	Środki własne	X

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Świerklaniec na lata 2022 -2025
z perspektywą do roku 2029

9	Edukacja ekologiczna	Prowadzenie działań podnoszących świadomość ekologiczną np. konkursy, seminaria, konferencje, obchody Dnia Ziemi, Sprzątanie Świata i inne	Gmina Świerklaniec	0,00	2 000,00	2 000,00	2 000,00	6 000,00	Środki własne	X
10	Kontrola i zarządzanie środowiska	Raport z realizacji „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Świerklaniec na lata 2022-2025 z perspektywą do roku 2029”	Gmina Świerklaniec	0,00	0,00	6 000,00	0,00	6 000,00	Środki własne	X
11	Kontrola i zarządzanie środowiska	Opracowanie „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Świerklaniec na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2033”	Gmina Świerklaniec	0,00	0,00	0,00	30 000,00	30 000,00	Środki własne/ WFOŚiGW	X
12	Kontrola i zarządzanie ochroną środowiska	Usprawnienie systemu kontroli i egzekucji obowiązującego prawa w zakresie segregacji odpadów i prowadzenie kontroli palenisk domowych	Gmina Świerklaniec	Koszty administracji	Koszty administracji	Koszty administracji	Koszty administracji	Koszty administracji	Środki własne	X
13	Ochrona powietrza	Montaż odnawialnych źródeł energii na terenie Gminy Świerklaniec - instalacje fotowoltaiczne, solarne	Gmina Świerklaniec	0,00	3 660 000,00	3 660 000,00	3 680 000,00	11 000 000,00	Środki własne/ WFOŚiGW/ RPO WSL	X

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Świerklaniec na lata 2022 -2025
z perspektywą do roku 2029

14	Ochrona powietrza	Montaż odnawialnych źródeł energii na terenie Gminy Świerklaniec – instalacje pomp ciepła	Gmina Świerklaniec	0,00	1 500 000,00	1 500 000,00	1 500 000,00	4 500 000,00	Środki własne/ WFOŚiGW/ RPO WSL	X
15	Ochrona powietrza	Zwiększenie efektywności energetycznej poprzez termomodernizację budynków mieszkalnych na terenie Gminy Świerklaniec	Gmina Świerklaniec	0,00	3 660 000,00	3 660 000,00	3 680 000,00	11 000 000,00	Środki własne/ WFOŚiGW/ RPO WSL	X
16	Ochrona powietrza	Poprawa efektywności energetycznej budynków w Gminie Świerklaniec, związana z wymiana źródeł ciepła	Gmina Świerklaniec	0,00	1 000 000,00	1 000 000,00	1 000 000,00	3 000 000,00	Środki własne/ WFOŚiGW/ RPO WSL	X
17	Ochrona wód	Modernizacja oraz budowa sieci wodociągowej na terenie Gminy Świerklaniec	Gmina Świerklaniec	0,00	3 000 000,00	3 000 000,00	3 000 000,00	9 000 000,00	Środki własne/ WFOŚiGW/ RPO WSL	X
18	Ochrona wód	Modernizacja infrastruktury do celów ujęć wody oraz zakup urządzeń do uzdatniania wody	Gmina Świerklaniec	0,00	1 500 000,00	1 500 000,00	1 500 000,00	4 500 000,00	Środki własne/ WFOŚiGW/ RPO WSL	X
19	Ochrona wód	Modernizacja urządzeń wodnych w Gminie Świerklaniec – prace melioracyjne	Gmina Świerklaniec	0,00	430 000,00	430 000,00	440 000,00	1 300 000,00	Środki własne/ WFOŚiGW/ RPO WSL	X

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Świerklaniec na lata 2022 -2025
z perspektywą do roku 2029

20	Gospodarka odpadami	Gospodarka odpadami – zakup pojemników do selektywnej zbiórki odpadów	Gmina Świerklaniec	0,00	0,00	750 000,00	750 000,00	1 500 000,00	Środki własne/WFOŚiGW	X
21	Ochrona powietrza	Budowa infrastruktury do monitoringu jakości powietrza	Gmina Świerklaniec	0,00	150 000,00	150 000,00	150 000,00	450 000,00	Środki własne/WFOŚiGW	X
22	Ochrona powietrza	Budowa stacji ładowania samochodów elektrycznych	Gmina Świerklaniec	0,00	0,00	1 500 000,00	1 500 000,00	3 000 000,00	Środki własne/WFOŚiGW/RPO WSL	X
23	Gospodarowanie odpadami	Demontaż i/lub unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest z nieruchomości położonych na terenie Gminy Świerklaniec	Gmina Świerklaniec	0,00	50 000,00	50 000,00	50 000,00	150 000,00	Środki własne/WFOŚiGW	X

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 28. Harmonogram realizacji zadań monitorowanych przez Gminę Świerkianiec

lp	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1	Klimat i powietrze	Termomodernizacja budynków mieszkalnych	Właściciele budynków	W zależności od zakresu przeprowadzonych działań	Budżet inwestorów, RPO, WFOŚiGW, NFOŚiGW,	X
2		Wymiana przestarzałych źródeł grzewczych opalanych paliwami stałymi	Właściciele budynków	W zależności od zakresu przeprowadzonych działań	Budżet inwestorów, RPO, WFOŚiGW, NFOŚiGW,	X
3		Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii	Właściciele budynków	W zależności od zakresu przeprowadzonych działań	Budżet inwestorów, RPO, WFOŚiGW, NFOŚiGW,	X
4		Modernizacja, przebudowa i remonty dróg powiatowych	Powiat	W zależności od zakresu przeprowadzonych działań	Budżet powiatu, RPO, WFOŚiGW, NFOŚiGW, inne	X
5		Budowa i remonty chodników przy drogach powiatowych	Powiat	W zależności od zakresu przeprowadzonych działań	Budżet powiatu, RPO, WFOŚiGW, NFOŚiGW, inne	X
6		Kontrola podmiotów korzystających ze środowiska	WIOŚ	W ramach wydatków bieżących	Budżet WIOŚ	X
7		Wnikliwe prowadzenie postępowań dotyczących wydawania pozwoleń na emisję gazów i pyłów	Starosta, Marszałek	W ramach wydatków bieżących	Budżet województwa	X

8		Modernizacja, przebudowa i remonty dróg powiatowych	Powiat	W zależności od zakresu przeprowadzonych działań	Budżet powiatu, RPO, WFOŚiGW, NFOŚiGW, inne	X
9	Zagrożenia hałasem	Budowa i remonty chodników przy drogach powiatowych	Powiat	W zależności od zakresu przeprowadzonych działań	Budżet powiatu, RPO, WFOŚiGW, NFOŚiGW, inne	X
10		Kontrola podmiotów gospodarczych w zakresie emitowanego hałasu	WIOŚ	W ramach wydatków bieżących	Budżet WIOŚ	X
11		Prowadzenie pomiarów hałasu komunikacyjnego	GIOŚ	W ramach wydatków bieżących	Budżet GIOŚ	X
12		Wydawanie decyzji o dopuszczalnym poziomie hałasu	Starosta	W ramach wydatków bieżących	Budżet powiatu	X
13	Ochrona przed PEM	Modernizacja infrastruktury elektroenergetycznej	TAURON	W zależności od zakresu przeprowadzonych działań	Budżet TAURON, RPO, POIiŚ, inne	X
14		Monitorowanie oraz ocena poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku	GIOŚ	W ramach wydatków bieżących	Budżet GIOŚ	X
15		Kontrola instalacji emitujących PEM	WIOŚ	W ramach wydatków bieżących	Budżet WIOŚ	X
16	Gospodarowanie wodami	Realizacja prac konserwacyjno-utrzymawczych wód	PGW Wody Polskie	W zależności od zakresu przeprowadzonych działań	Budżet PGW Wody Polskie	X

17	Remonty i bieżące utrzymanie urządzeń i budowli wodnych (w tym wałów przeciwpowodziowych)	PGW Wody Polskie	W zależności od zakresu przeprowadzonych działań	Budżet PGW Wody Polskie	X
18	Modernizacja i bieżące utrzymanie urządzeń melioracyjnych	Właściciele gruntów	W zależności od zakresu przeprowadzonych działań	Środki właścicieli gruntów	X
19	Zwiększenie retencji obszaru gminy (tworzenie nowych zadrzewień i zalesień, budowa obiektów małej retencji)	Nadleśnictwo, Właściciele gruntów, PGW Wody Polskie	W zależności od zakresu przeprowadzonych działań	Środki właścicieli gruntów; Nadleśnictwo, PGW Wody Polskie, RPO, WFOŚiGW, NFOŚiGW	X
20	Realizacja „Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych”	Gospodarstwa rolne	W zależności od zakresu przeprowadzonych działań	budżety gospodarstw rolnych, PROW, ARiMR	X
21	Realizacja programów rolno-środowiskowych w zakresie ochrony wód	Gospodarstwa rolne	W zależności od zakresu przeprowadzonych działań	budżety gospodarstw rolnych, PROW, ARiMR	X
22	Prowadzenie monitoringu jakości wód (powierzchniowych i podziemnych)	GIOŚ	W ramach wydatków bieżących	Budżet GIOŚ	X
23	Udziałanie oraz kontrola przestrzegania wydanych pozwoleń wodno-prawnych	PGW Wody Polskie	W ramach wydatków bieżących	Budżet PGW Wody Polskie	X

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Świerklaniec na lata 2022 -2025
z perspektywą do roku 2029

24	Kontrola podmiotów korzystających ze środowiska (w zakresie prowadzenia prawidłowej gospodarki wodno-ściekowej)	WIOŚ	W ramach wydatków bieżących	Budżet WIOŚ	X
25	Udzielanie oraz kontrola przestrzegania wydanych pozwoleń wodno-prawnych	PGW Wody Polskie	W ramach wydatków bieżących	Budżet PGW Wody Polskie	X
26	Kontrola podmiotów korzystających ze środowiska (w zakresie prowadzenia prawidłowej gospodarki wodno-ściekowej)	WIOŚ	W ramach wydatków bieżących	Budżet WIOŚ	X
27	Kontrola jakości wody przeznaczonej do spożycia	PSSE w Dąbrowie Górniczej	W ramach wydatków bieżących	Budżet PSSE	X
28	Rozpoznawanie i dokumentowanie złóż kopalin	Przedsiębiorca lub zainteresowany posiadaniem koncesji	W zależności od zakresu przeprowadzonych działań	Budżety przedsiębiorców	X
29	Realizacja programów rolno-środowiskowych w zakresie ochrony gleb oraz przestrzegania norm Dobrej Kultury Rolnej	Gospodarstwa rolne	W zależności od zakresu przeprowadzonych działań	budżety gospodarstw rolnych, PROW, ARiMR	X
30	Monitorowanie gleb użytkowanych rolniczo	OSChR	W zależności od zakresu przeprowadzonych działań	Budżety gospodarstw rolnych	X
31	Prowadzenie szkoleń przez DODR w zakresie zapobiegania degradacji gleb	DODR	W ramach wydatków bieżących	Budżet DODR	X

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Świerklaniec na lata 2022 -2025
z perspektywą do roku 2029

32	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Systematyczne usuwanie i unieszkodliwianie wyrobów azbestowych	Właściciele i zarządcy budynków	W zależności od zakresu przeprowadzonych działań	Budżety właścicieli nieruchomości, Budżet gminy, WFOŚiGW	X
33		Zmniejszenie ilości wytwarzanych odpadów gospodarczych i przemysłowych	Podmioty wytwarzające i gospodarujące odpadami	W zależności od zakresu przeprowadzonych działań	Budżety podmiotów, RPO, NFOŚiGW, inne	X
34		Zwiększenie ilości odpadów poddawanych procesowi odzysku i recyklingu	Podmioty wytwarzające i gospodarujące odpadami	W zależności od zakresu przeprowadzonych działań	Budżety podmiotów, RPO, NFOŚiGW, inne	X
35		Kontrola podmiotów gosp. w zakresie właściwie prowadzonej gospodarki odpadami	WIOŚ	W ramach wydatków bieżących	Budżet WIOŚ	X
36	Zasoby przyrodnicze	Ustanawianie nowych form ochrony przyrody	Organy wskazane w ustawie o ochronie przyrody	W zależności od zakresu przeprowadzonych działań	Budżety organów realizujących	X
37		Bieżąca pielęgnacja, ochrona i utrzymanie istniejących form ochrony przyrody oraz miejsc cennych przyrodniczo	Nadleśnictwa, RDOŚ	W zależności od zakresu przeprowadzonych działań	Budżety Nadleśnictw, RDOŚ	X
38		Zalesianie nowych terenów	Nadleśnictwa, właściciele prywatni	W zależności od zakresu przeprowadzonych działań	Budżety nadleśnictw, Budżety właścicieli, ARiMR	X
39		Ochrona, pielęgnowanie i utrzymywanie obszarów leśnych w dobrym stanie	Nadleśnictwa, właściciele prywatni	W zależności od zakresu przeprowadzonych działań	Budżety nadleśnictw, Budżety właścicieli	X
40		Prowadzenie nadzoru nad gospodarką leśną w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa	Starosta	W ramach wydatków bieżących	Budżet powiatu	X

41		Wnikliwe prowadzenie postępowań dotyczących wycinki drzew	Starosta	W ramach wydatków bieżących	Budżet powiatu	X
42	Zagrożenia poważnymi awariami	Kontrola zakładów przemysłowych (I i II kategorii uciążliwości dla środowiska)	WIOŚ	W ramach wydatków bieżących	Budżet WIOŚ	X
43		Organizowanie szkoleń, ćwiczeń i warsztatów (dot. poważnych awarii i zarządzania kryzysowego)	KPPSP w Tamowskich Górach	W ramach wydatków bieżących	Budżet KPPSP	X

Źródło: Opracowanie własne

6 MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA DZIAŁAŃ Z ZAKRESU OCHRONY ŚRODOWISKA

Realizacja wszystkich założeń POŚ nie byłaby możliwa jedynie przy finansowaniu własnym Gminy Świerklaniec, istotne jest więc zewnętrzne wsparcie finansowe planowanych zadań inwestycyjnych. Zaproponowane programy finansowania zostały dobrane do odpowiednich zadań w ramach obszarów interwencyjnych, wskazują jedynie możliwe kierunki działań, wraz z opisem priorytetów czy celów, na które można uzyskać dofinansowanie. Dodatkowo, wskazane zostały również programy, których realizacja zależy, w głównej mierze, od wnioskodawcy, jakim mogą być na przykład osoby fizyczne czy przedsiębiorstwa. Ponadto działania gminy w zakresie edukacji ekologicznej mogą wspomóc proces i uzyskać wymierne korzyści środowiskowe.

Dostępne źródła finansowania to:

- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach,
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014 – 2020,
- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020,
- Ustawa o efektywności energetycznej tzw. „białe certyfikaty”,
- Premia termomodernizacyjna ze środków Banku Gospodarstwa Krajowego.

7 SYSTEM REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY ŚWIERKLANIEC

7.1 Struktura zarządzania środowiskiem

Sprawna i skuteczna realizacja planowanych zadań w zakresie ochrony środowiska na terenie Gminy Świerklaniec, umożliwi osiągnięcie założonych celów, określonych w ramach kilku istotnych obszarów interwencji. W związku z tym, Gmina Świerklaniec musi jednocześnie dysponować zasobami finansowymi, organizacyjnymi oraz infrastrukturalnymi.

7.1.1 Zasoby finansowe

Aby zrealizować zadania wyznaczone w Programie Ochrony Środowiska należy zabezpieczyć i uzyskać środki zarówno budżetowe, jak i pozabudżetowe. Sprawny system finansowania ochrony środowiska to klucz do umożliwienia wdrożenia Programu.

Podstawowymi źródłami finansowania w tym zakresie są fundusze ekologiczne, programy pomocowe, środki własne inwestorów oraz budżet Gminy Świerklaniec.

Realizacja inwestycji w zakresie ochrony środowiska może być wspierana za pomocą funduszy zewnętrznych pozyskiwanych w formie dotacji bezzwrotnej lub preferencyjnej pożyczki. Źródłem finansowania inwestycji z zakresu infrastruktury przyczyniającej się do ochrony środowiska, mogą być fundusze Unii Europejskiej, WFOŚiGW, NFOŚiGW, Bank Ochrony Środowiska S.A. oraz Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych.

7.1.2 Zasoby organizacyjne

Realizacja planowanych inwestycji, oprócz zabezpieczenia odpowiedniego finansowania, wymaga również właściwej organizacji wewnętrznej. Ponadto problem ochrony środowiska na analizowanym obszarze odgrywa kluczową rolę na etapie opracowywania dokumentów planistycznych. Cele i zadania w zakresie szeroko pojętej ochrony środowiska

zostały ujęte w opracowanych planach i strategiach, obowiązujących na terenie Gminy Świerklaniec.

Cele zawarte w tych dokumentach są sukcesywnie realizowane przez pracowników Urzędu Gminy w Świerklaniec oraz przez przedsiębiorców i inne jednostki, w szczególności w zakresie edukacji ekologicznej dzieci i młodzieży oraz rozbudowy i modernizacji infrastruktury technicznej Gminy Świerklaniec. Jednostka samorządu terytorialnego dysponuje odpowiednio przygotowanym zasobem organizacyjnym, umożliwiającym skuteczną i sprawną realizację zaplanowanych zadań.

7.1.3 Zasoby infrastrukturalne

Zadania planowane do realizacji w ramach poszczególnych priorytetów i celów, zostały określone z uwzględnieniem obecnych zasobów infrastrukturalnych Gminy Świerklaniec oraz realnych możliwości ich potencjalnej rozbudowy. W związku z tym można przyjąć, że z punktu widzenia zasobów infrastrukturalnych, realizacja planowanych zadań jest możliwa.

Analizując możliwość zastosowania przedstawionych rozwiązań na podstawie uwarunkowań dotyczących istniejącej infrastruktury, organizacji i zarządzania ochroną środowiska oraz sytuacji finansowej Gminy Świerklaniec stwierdzono, że wszystkie zaproponowane przedsięwzięcia są możliwe do zrealizowania uwzględniając następujące warunki:

- etapowość wdrażania przewidzianych do realizacji zadań,
- powołanie zespołu konsultacyjnego, którego zadaniem byłby nadzór w zakresie wdrażania, realizacji oraz monitoringu funkcjonowania programu,
- pozyskanie dodatkowych środków finansowych na realizację przewidzianych w programie zadań inwestycyjnych i pozainwestycyjnych.

7.1.4 Podmioty, do których kierowane są obowiązki ustalone w programie

Określone w *Programie Ochrony Środowiska* cele i wytyczone działania w zakresie ochrony środowiska na terenie Gminy Świerklaniec wymagają wskazania podmiotów, do których adresowane są obowiązki wynikające z realizacji tych celów i działań. Są to grupy podmiotów, których zadaniem jest:

- organizacja i zarządzanie Programem,
- realizacja celów i zadań określonych w Programie,
- nadzór i monitoring realizacji Programu.

Ponadto określono również obowiązki dla podmiotów korzystających ze środowiska w celu ograniczenia ich negatywnego oddziaływania na poszczególne elementy środowiska. Bardzo istotną rolę w realizacji Programu odgrywają mieszkańcy Gminy Świerklaniec. W związku z tym, również do tej grupy społeczeństwa kierowane są zadania.

7.2 Struktura zarządzania programem

Zarządzanie Programem Ochrony Środowiska powinno odbywać się w strukturze zadaniowo-instrumentalnej, obejmując wszystkie jednostki organizacyjne świadomie uczestniczące w jego realizacji.

Do podmiotów uczestniczących w organizacji i zarządzaniu *Programem Ochrony Środowiska* należą:

- Wójt Gminy Świerklaniec,
- Rada Gminy Świerklaniec.

Do grupy podmiotów monitorujących przebieg realizacji i efekty *Programu* należą:

- WIOŚ, PSSE, IMGW, RZGW,
- Wojewódzki Konserwator Przyrody,
- Podmioty gospodarcze (w określonym zakresie),
- Jednostki naukowo-badawcze (na zlecenia w określonym zakresie),
- Podmioty finansujące realizację zadań.

7.3 Monitoring programu ochrony środowiska

Zgodnie z art. 18 ustawy Prawo ochrony środowiska, organ wykonawczy Gminy Świerklaniec jest zobowiązany sporządzać co dwa lata raporty z wykonania programów ochrony środowiska, które następnie przedstawia na posiedzeniach Rady Gminy, a następnie przekazuje organowi wykonawczemu powiatu. Wskazane jest, by ewentualne korekty *Programu Ochrony Środowiska* były wprowadzane w drodze uchwały Rady Gminy. Pierwszy raport z wykonania przedmiotowego *Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Świerklaniec na lata 2022-2025 z perspektywą do roku 2029* powinien zostać przygotowany za lata 2022-2023, a następny za lata 2024-2025.

W związku z powyższym, podstawowe działania mające na celu kontrolę wdrażania programu obejmują sporządzenie raportu co dwa lata, oceniającego postęp wdrażania programu ochrony środowiska, zawierającego m.in.:

- ocenę efektywności wykonania zadań,
- ocenę aktualności zidentyfikowanych problemów ekologicznych oraz adekwatności podjętych działań,
- ocenę stopnia realizacji *Programu* w odniesieniu do stopnia realizacji założonych działań i przyjętych celów,
- ocenę rozbieżności pomiędzy założonymi celami i działaniami, a ich wykonaniem,
- ocenę przyczyn ewentualnych rozbieżności pomiędzy założonymi celami i działaniami, a ich wykonaniem,
- ocenę niezbędnych modyfikacji *Programu*.

Nadzór i kontrola przebiegu realizacji i efektów wdrażania programu prowadzona będzie przez:

- Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach,
- Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Katowicach,
- Urząd Gminy w Świerklańcu.

Monitoring programu ochrony środowiska dla Gminy Świerklaniec jest zgodny z Programu Ochrony Środowiska Powiatu Tarnogórskiego na lata 2021-2024 z perspektywą do roku 2029 przyjętym uchwałą nr XXIX/266/2021 Rady Powiatu Tarnogórskiego z dnia 30 marca 2021 r. w sprawie przyjęcia Programu Ochrony Środowiska Powiatu Tarnogórskiego na lata 2021-2024 z perspektywą do roku 2029.

8. SPIS TABEL

- Tabela 1. Wykaz skrótów str. 5
- Tabela 2. Analiza SWOT w obszarze ochrona klimatu i jakości powietrza atmosferycznego str. 18
- Tabela 3. Zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji ochrona klimatu i jakości powietrza atmosferycznego str. 19
- Tabela 4. Analiza SWOT w obszarze zagrożenia hałasem str. 21
- Tabela 5. Zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji zagrożenia hałasem str. 21
- Tabela 6. Wykaz instalacji emitujących promieniowanie elektromagnetyczne na terenie Gminy Świerklaniec str. 22
- Tabela 7. Analiza SWOT dla obszaru pola elektromagnetycznego str. 23
- Tabela 8. Zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji pola elektromagnetyczne str. 23
- Tabela 9. Analiza SWOT dla obszaru gospodarowanie wodami str. 32
- Tabela 10. Zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji gospodarowanie wodami str. 32
- Tabela 11. Analiza SWOT dla obszaru gospodarka wodno-ściekowa str. 35
- Tabela 12. Zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji gospodarka wodno-ściekowa str. 36
- Tabela 13. Analiza SWOT dla obszaru zasoby geologiczne str. 38
- Tabela 14. Zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji zasoby geologiczne str. 38
- Tabela 15. Analiza SWOT dla obszaru gleby str. 40
- Tabela 16. Zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji gleby str. 41
- Tabela 17. Ilość odebranych odpadów komunalnych w roku 2021 str. 43
- Tabela 18. Informacja o osiągniętych poziomach recyklingu w roku 2021 str. 44
- Tabela 19. Analiza SWOT dla obszaru gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów str. 45
- Tabela 20. Zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów str. 46
- Tabela 21. Analiza SWOT dla obszaru zasoby przyrodnicze str. 50
- Tabela 22. Zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji zasoby przyrodnicze str. 51
- Tabela 23. Analiza SWOT dla obszaru zagrożenia poważnymi awariami str. 52
- Tabela 24. Zagadnienia horyzontalne dla obszaru interwencji zagrożenia poważnymi awariami str. 52
- Tabela 25. Prognoza stanu poszczególnych komponentów środowiska na terenie Gminy Świerklaniec str. 55
- Tabela 26. Przyjęte do realizacji cele, kierunki interwencji zadania w ramach poszczególnych obszarów interwencji na terenie Gminy Świerklaniec str. 70
- Tabela 27. Harmonogram realizacji zadań własnych wraz z ich finansowaniem w Gminie Świerklaniec str. 77
- Tabela 28. Harmonogram realizacji zadań monitorowanych przez Gminę Świerklaniec str. 82

9. SPIS RYSUNKÓW

- Rysunek 1. Gmina Świerklaniec str. 8
Rysunek 2. Gmina Świerklaniec na tle powiatu tarnogórskiego str. 9
Rysunek 3. Struktura gruntów gminy Świerklaniec str. 11
Rysunek 4. Przebieg gazociągu Tworóg – Tworzeń str. 14
Rysunek 5. Podział województwa śląskiego na strefy str. 17
Rysunek 6. Mapa głównych zbiorników wód podziemnych w Polsce – fragment str. 28
Rysunek 7. Region wodny Małej Wisły str. 59
Rysunek 8. Regiony Wodne str. 59